

॥ श्री शातिनाथाय नम ॥

વાંચન સાર સંગ્રહ

શ્રી હરતરંગચીય જ્ઞાન મંદિર, જમપૂર

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
ફેડીરચાંદ ખીમચંદ તરફથી લેટ.

મુદ્રત.

આવૃત્તિ પહેલી પ્રત ૫૦૦

વીર સવત ૨૪૫૪ વિક્રમ સંવત ૧૯૮૪

દિમ્મત-પઠનું પાઠનું અને મનનું

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર, પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

ફકીરચંદ ખીમચંદ.

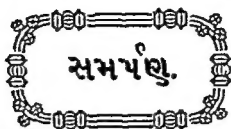
વડાચૌટા ખખ્ખુતરખાના—સુરત.

છાપનાર—નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમ.

છાપવાનું ઠેકાણું:—શ્રી “શંકર” પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ.

ચૌટાના પુલ ઉપર ટાંકી પાસે—સુરત.

પરમ પૂજ્ય ગુરૂ મહારાજ

અવર્તક શ્રી કાતિવિજયજી મહારાજના

કર કમળમાં

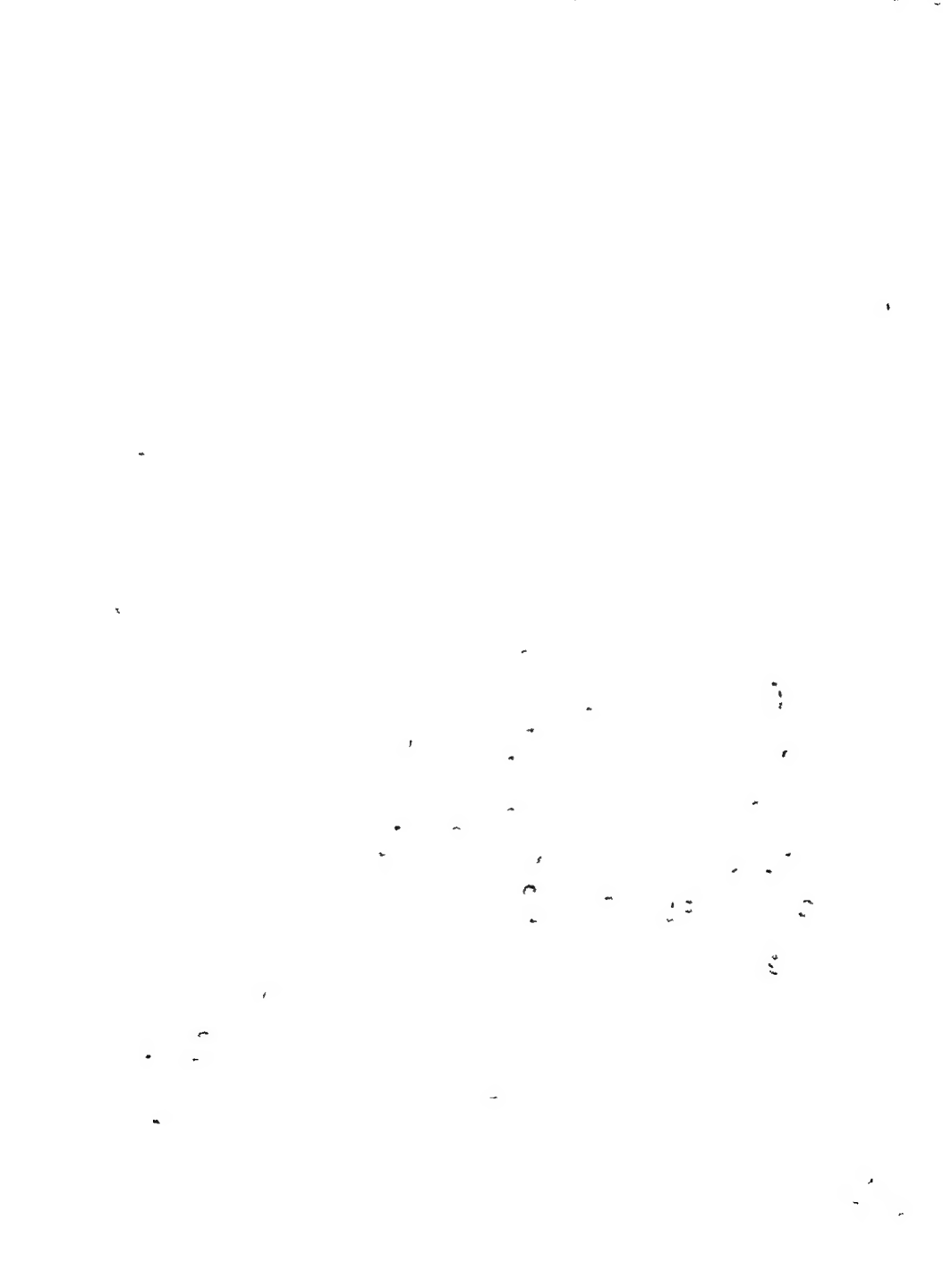
પૂજ્ય ગુરૂ મહારાજશ્રી

પ્રાચીન જ્ઞાન લડારોના ગ્રંથોના તથા પ્રાચીન સાહિત્યનો સંગ્રહ અને ઉદ્ધાર કરવાના પવિત્રોત્તમ કાર્યમાં અનન્ય ફાળો અર્પનાર, અદોનિશ શાસન સેવામાં લીન રહેનાર, તથા મને ધર્મ-સ્નેહ પૂર્વક ધર્મ શિક્ષણ આપી ધર્મ પથે ચડાવનાર એ સૌ ઉપકારો ચીર સ્મરણીય રહે એ ભાવનાથી આ નાનકડો સંગ્રહ આપના કર કમળમાં સમર્પણ

પ્રકાશક

આપનો સદા શુભાનુરાગી સેવક

ફકીરચંદ ખીમચંદ

વાંચન પરિચય જો વધે, પછી મનન કરાય;
ધર્મ પ્રત્યે પ્રેમ તો, દિનદિન વધતો જાય.

પરિચય પામો પ્રેમથી, કરો હૃદય-વિકાસ;
વાંચી ઉર ઉજળાં કરો, પ્રગટે ધર્મ-પ્રકાશ.

ધરમ કરે તે જગમાં તરશે, પાપી ઝટ મરશે;
કાળાં ઘોળાં કરે જે પ્રાણી, વિણ મોતે મરશે.

પુણ્ય કરતા પ્રાણી જગમાં, શીવ સંપત વરશે;
આકીન રાખે એક જગતમાં, લવસિંધુ તરશે.

ફોગટ ફાંફાં મારે મૂરખજન, જનમી જગ મરનાર;
સત્ય ટેક ખાતર જે ખમશે, આકૃત અપરંપાર.

નાહકે આકીન છોડે નીચનર, એક દીન તું ખરશે;
જીનવર નામનું ધ્યાન ધરે તો, લવ લોતું લરશે.

નિવેદન.

પ્રિય વાર્થિક વર્ગ,

આવી એક પરચુરણ સંગ્રહ કરેલી બાબતો વિષે પ્રસ્તાવના યા નિવેદન લખવાની આવશ્યકતા હોઈ શકે નહીં, છતાં શા કારણે આ નાનકડો સંગ્રહ પુસ્તક દ્વારા બહાર પાડવામા આવ્યો છે તે હકીકત સહજ બહાર મુકવી ઉચિત ધારી છે

આનંદની વાત છે કે આપણા જૈન આગમોનો ખતનો અખૂટ અને અતૂટ છે અને તે ગ્રંથો આપણા પુણ્ય ગણધર મહારાજોના હાથે ગુથાયલા અને ચાંદ પૂર્વના જ્ઞાનવાળા એવા મહાન્ પૂર્વાચાર્યોને હસ્તે લખાયલા એટલે તેમાં કોઈ રીતની ન્યુનતા હોય શકેજ નહીં ન્યુનતા હોય તો આપણીજ સમજવી, કે જેમા રહેલા ગુણ રહસ્યો સમજવા પુરતુ આપણને જ્ઞાન નથી, કોઈ કોઈ બાબતો એવી સુદમ બારીકીઓથી ભરપુર હોય છે કે જ્યાં સાધારણ સમજવાલા મનુષ્યોની તો અઠકલે કામ કરી શકે નહીં અરે ! કલ્પનામા પણ ઉતરી શકે નહીં ને જ્યાં સાધારણ શુદ્ધિ કામ ન આવે તેવી બારીક બાબતો શ્રદ્ધા ગમ્યજ માનવી પડે કાગલુ દેવલ જ્ઞાની ભગવાનોએ પોતાના અતુલ્ય જ્ઞાનબળ

વડે જેવું જોયું તેવુંજ કહ્યું છે. તેમાં શંકાને સ્થાનજ ન હોય. શબ્દ કે જેઓ ભૂત ભવિષ્ય અને વર્તમાનકાળના પદાર્થોને તાદ્રશ્ય જોઈ શકે તેની આગળ આપણી બુદ્ધિ કેટલી ? ક્યાં મેરૂ ને ક્યાં સરસવ ! મારા વાંચક મિત્રોને મારી નમ્ર ભલામણ છે કે એ ભગવાનોએ આપણા હિતને માટેજ સર્વે વસ્તુઓની યથાસ્થિત પ્રરૂપણા કરી છે. એટલે તેવી બાબતોમાં શ્રદ્ધાજ રાખવી યોગ્ય ગણાય.

આવા મહાન્ ગ્રંથો સંસ્કૃત અને પાકૃત ભાષાઓમાં હોવાથી એ ભાષાઓથી પરિચિત મહાત્માઓ શીવય મારા જેવા અપઠિતને તો તેના રહસ્યની ગંધ પણ ક્યાંથી હોય ! પરંતુ ચાલુ જમાનામાં જ્યારથી આવા સાહિત્યની મહત્તા સમજી તેનો ઉદ્ધાર અને પ્રચાર એ એક કર્તવ્ય મનાવા લાગ્યું છે ત્યારથી સમાજમાં સાહિત્યકો અને સાહિત્ય પ્રેમીઓ વધતા જાય છે. પરિણામે જૈન સમાજમાં સાહિત્ય યુગ શરૂ થયો કહી શકાય.

જૈન સાહિત્યનો પ્રચાર વધ્યો છે તે એટલા ઉપરથી કહી શકાય કે આજકાલ મહાન્ ગ્રંથોના ભાષાંતરો થવા લાગ્યાં છે. આપણા પરબ ઉપકારી એવા તીર્થંકર ભગવાનોનાં ચરિત્રો સરળ ગુજરાતી ભાષામાં છપાય છે, તેમજ નોવેલોના રૂપમાં કોઈ કોઈ મહાત્માઓના જીવનચરિત્રો પણ બહાર પડે છે,

ઢાખલા તરીકે દેવચંદ લાલભાઈ ટ્રસ્ટ ફંડ, આગમોદય સમિતી, આત્માનંદ સભા, જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા, જૈન સસ્તી વાચનમાળા આદી એવી અન્ય સંસ્થાઓ આજકાલ જન સાહિત્યના સમાજને ઉપયોગી અનેક શ્રેયો બહાર પાડે છે, અને જ્ઞાનમાં વૃદ્ધિ થવાનું મુખ્ય માધન જે ઉપયોગી પુસ્તકો હોય તેનો પ્રચાર વધારવો જન સમુદ્ધમાં વાચનનો શોખ વધારવો કે જેથી દીન પર દીન ધર્મ પ્રેમમાં વધારો થાય એવો તેમનો મુખ્ય હેતુ છે

જો વાચન પરિચય હોય તો તેમાંથી કાંઈ ને કાંઈ સમજવાનું, વિચારવાનું, આદારવાનું, અને મનન કરવાનું જરૂર મળી આવે છે હિંચા માર્ગની સાથે જ્ઞાન માગ સાધવાથી યથાર્થ ફલની પ્રાપ્તિ થાય છે

આ પુસ્તક કાંઈ મારી મનકલ્પનાથી લખાયું નથી પણ ચતુર્કિચિત્ વાચન પરિચય હોવાથી પુસ્તકોદ્ધાર, અગર છાપાદારા તેમજ મામિકોદ્ધારા મારા વાચવામાં, સાબળવામાં જે આવેલું તેમાંથી જે કાંઈ મને ઠીક લાગ્યું તેની નોંધ કરતો ગયો, પરિણામે મારી પાસે એક નાનકડો અશ્વદ થયો.

મારા જુદે જુદે ઠેકાણેથી વાચેલાનો આ થોડોક અશ્વદ મારી ખાત્રી છે કે વાચકવર્ગને વધારે નહીં તો ચતુર્કિચિત્ પણ જરૂર ઉપયોગી નીવડ્યો. થોડો યા ધત્તો

કાયદો અવશ્ય થશે, નુકશાન તો નહીંજ થાય. તેમજ કોઈ ગૃહસ્થ નવરાસને વખતે આ સંગ્રહમાંથી કોઈ કોઈ ખાંભતો. ધ્યાનપૂર્વક વાંચશે અને મનન કરશે તો જરૂર પ્રેરુના ગુણગાન થશે, તેમજ સંઝાય ધ્યાન પણ થશે અને પાંતે ૨૦૩-૨૦૬-૨૨૫-૨૩૧-૨૩૨ની ખાંભતોનો પોતાના આત્મા સાથે મુકાબલો થાય તો જરૂર કર્મની નિર્જરા પણ થવા સંભવ છે.

આ સંગ્રહ કોઈ રીતે રખડી ન જાય એ લાવનાથી સમાજ સમક્ષ મુકવાની પ્રેરણાએ કરીને આ સંગ્રહ બહાર પાડવાનું સાહસ ખેડ્યું છે.

આ સંગ્રહમાં મુકેલા સ્તવનો, સંઝાવો, સ્તુતિઓ વગેરેમાં નવીન જેવું કંઈ નથી. નાનાં બાળકોને પણ કંઠાગ્ર હોય છે. દુહાઓ જુદે જુદે ઠેકાણેથી લેવાં કરેલાં છે, તેમજ ખીજી પરચુરણ બાળતો ઘણા વખતથી લેગી થયલી એટલે તે ક્યાંથી અને શા આધારે લીધેલી તેનાં નામ લખી શકાય તેમ નથી. આથી આ સ્થળે તે સૌ લેખકોનો હું ઋણી છું ને તેમનો ઉપકાર માનવાનું ભુલતો નથી.

હું કોઈ લેખકની ગણતરીમાં નથી તેમજ મારામાં તેવી કોઈ વિદ્વતા નથી, કે હું કોઈ ગ્રંથ લખી શકું. આ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે મારાં વાંચવામાં, સાંભળવામાં આવેલું

ને તેમાથી મને જે ઠીક લાગ્યું તેનો છુટક છુટક ઉતારો
માત્ર છે તેથી તેમા મતિદોષથી અથવા પ્રમાદથી કાંઈ
અશુદ્ધતા થઈ હોય તેમજ કોઈ અસંગત બાબત લખાઈ
ગઈ હોય તો તેનું હું ત્રિવિધે કરી મિછામિ ફુકકડ ફઉં છું.

આ સંગ્રહમા લેખીત તેમજ છોપા દોષ રહી જવા
પામ્યો હોય તો મારા વાચક મિત્રોની ક્ષમા આંહી તે
સુધારીને વાચવા મારી નમ્ર વિનંતી છે.

છેવટમા જે ભાવનાઓ આ સંગ્રહ છપાયો છે તે
ભાવના મારા વાચક મિત્રો ણર લાવે એમ ઇચ્છિ વિરમું છું.

પ્રકાશક -

ફકીરચંદ ખીમચંદ

અનુક્રમણિકા.

વિષય.

પૃષ્ઠ.

૧ આત્મોપદેશ	૧
૨ માંગલિક શ્લોકો	૧૭
૩ વીતરાગાહુકમ્	૨૦

પ્રભાતીઆં.

૪ જાગ જાગ રચણ ગાઈ	૨૨
૫ જાગરે આત્મા	૨૩
૬ ચેત નર ચેત તું	૨૫
૭ આજ તો બધાઈ રાજા	૨૭
૮ ગૌતમ સ્વામીનો છંદ	૨૮
૯ સેવોપાસ સંજેશ્વરો મન શુદ્ધે	૨૯
૧૦ ભરોસે શું વહ્યા ભૂલી	૩૧
૧૧ અરે ! કિસ્મત તું ઘેલું	૩૨
૧૨ રતનાકર પરચીસી	૩૪

ચૈત્યવંદનો.

૧૩ આજદેવ અરિહંતદેવ	૪૦
૧૪ શાંતિજીનેશ્વર સોળમા	૪૧
૧૫ જય જય શ્રી જીનરાજ આજ	૪૧

૧૬ સિદ્ધારથ સુત વદીએ	૪૨
૧૭ વિમળ દેવળ જ્ઞાન કમળા	... ૪૨
સ્તવનો	
૧૮ જગજીવન જગ વાલહો	૪૪
૧૯ પ્રથમ હનેશ્વર પ્રભુમીએ	૪૫
૨૦ માફ મન મોહુંરે	.. ૪૬
૨૧ શ્રીરે સીધાચળ લેટવા	૪૭
૨૨ સીધાચળગીરી લેટયારે ...	૪૮
૨૩ પ્રીતલડી બધાણીરે	૪૯
૨૪ ચાતીનાથનું સ્તવન	. ૫૦
૨૫ અતરળમી સુણ અળવેસર...	૫૧
૨૬ શીંગતી થાશે અમારી	૫૨
૨૭ પાસ તોરા નામ સુણકે	.. ૫૩
૨૮ ગીફઆ રે શુણ તુમતણા	૫૪
૨૯ સીદ્ધારથનારે નહને વિનવુ	૫૫
૩૦ વીર હનેશ્વર સાહેબ એરા	૫૫
૩૧ વીરજી સુણો એક વિનતી મોરી	.. ૫૭
૩૨ નારે પ્રભુ નહીં માત્ર	.. ૫૯
૩૩ તાર હો તાર પ્રભુ	૬૦
૩૪ પુખ્ત વઈ વિલ્લે લ્યોરે	.. ૬૨
૩૫ હન નાનકુ સમગ્લે	૬૩

સ્તુતિઓ.

૩૬ પાર્શ્વનાથની સ્તુતિ ૬૪
૩૭ શાંતિ જીનેશ્વર સમરીયે ૬૫
૩૮ વરસ દીવસમાં અખાડ ચોમાસુ ૬૬
૩૯ પાસજીણુંદા વામાનંદા ૬૬
૪૦ સત્તર લેદી જીત પુજા રચીને ૭૦
૪૧ જ્ઞાનપંચમીની થોય ૭૧

સજ્જાઓ.

૪૨ કર્મપચીસીની સજ્જાય ૭૨
૪૩ મન ભમરાની	” ૭૭
૪૪ પાંચમાં આરાની	” ૭૯
૪૫ બાહુબળીજીની	” ૮૩
૪૬ ક્રોધની	” ૮૪
૪૭ વૈરાગની	” ૮૫
૪૮ સુખાહુ કુમારની	” ૮૬
૪૯ ઈલાચી પુત્રની	” ૯૧
૫૦ સ્થુળી ભદ્રજીની	” ૯૩
૫૧ રાજુલ ને રથનેમીની	” ૯૬
૫૨ ચેતનને શીખામણી	” ૯૬
૫૩ રહનેમીની	” ૧૦૦
૫૪ પદ્માવતીની જીવરાસી ૧૦૨
૫૫ કેટલીક બાણુવા લાયક પરચુરણ બાબતો ૧૦૬

૫૬ લગવાનની કલ્યાણક ભૂમીઓ	૧૨૨
૫૭ ભુના નામ તથા હાલમા ચાલુ નામો	૧૨૩
૫૮ કેટલાક અનુમાનો	૧૨૫
૫૯ છવોની ભવસ્થિતિ તથા કાયસ્થિતિ	૧૨૬
૬૦ તિર્થંકર લગવાનનું અનુભવ	૧૨૮
૬૧ ચકવર્તિ ૬ ખડ સાથે તે વગેરે ખાત	૧૨૯
૬૨ દશ જાતના કલ્પવૃક્ષો	૧૩૧
૬૩ ચોવીશ તિર્થંકરોના નામ આચુબ્ય, દેહુમાન, વગેરે	૧૩૨
૬૪ ખાર ચકવર્તિના નામ વગેરે	૧૩૪
૬૫ નવ વાસુદેવના નામ વગેરે	૧૩૬
૬૬ બળદેવોના નામ વગેરે	૧૩૭
૬૭ પ્રતિવાસુદેવોના નામ	૧૩૭
૬૮ આવતી ચોવીશીમા કોના કોના છવો તિર્થંકરો થશે અને તે છવો હાલ કયા છે વગેરે	૧૩૮
૬૯ આવતી ઉત્સર્પિણીના શલાકા પુરૂષના નામ	૧૪૦
૭૦ લબ્ધીઓ	૧૪૧
૭૧ ગુણઠાણા	૧૪૩
૭૨ મહાવીર લગવતે કરેલા તપની વીરતા	૧૪૫
૭૩ છવના ૫૬૩ લોક	૧૪૭
૭૪ ખાર દેવલોકના નામ	૧૪૮
૭૫ છવ પંદર પ્રકારે સિદ્ધિ પ્રાપ્ત	૧૪૯

૭૬ નવ તત્વના નામ૧૫૦
૭૭ સુક્ષ્મ, બાદર, સન્નિ, પર્યાપ્તિની સમજ		૧૫૧
૭૮ ચરિસહો૧૫૩
૭૯ વખતનું પ્રમાણ૧૫૮
૮૦ પાંચમા આરામાં થનારા યુગ પ્રધાનો તથા તેના ઉદયની સમજ૧૬૧
૮૧ અઢીદ્વિપ વિષે કંઈક બાબત....	૧૬૫
૮૨ આર્ય ધર્મના સાડાપચીશ દેશ	૧૬૬
૮૩ પચ્ચઞ્જબાણુમાં આવતા શબ્દોના અર્થ		૧૬૮
૮૪ ગ્રહિદ નિયમ ધારવાની ગાથા	૧૭૧
૮૫ છ રી પાળવા વિષે૧૭૨
૮૬ દુહા સંગ્રહ૧૭૩
૮૭ શ્રાવકે રાત્રે સુતી વખતે શું કરણી કરવી		૨૦૩
૮૮ સમાધિ વિચાર૨૦૬
૮૯ અંતિમારાધના૨૨૫
૯૦ ક્ષમાપના૨૩૧
૯૧ આરાધનાની ગાથા૨૩૨
૯૨ પહાડોની ઉચ્ચ૨૩૩
૯૩ જવેરાતના બાર ગૃહોના નામ	૨૩૪
૯૪ કીમતી પથ્થરોના નામ૨૩૫

આત્મોપદેશ

આ જગતમા દ્રવ્ય માત્રની સ્થિતિ ત્રણ છે ઉત્પન્ન થવું, સ્થિર રહેવું, અને નાશ પામવું એ નિયમ હવે દ્રવ્યને પણ લાગુ પડે છે દરેક પદાર્થમા દ્રવ્ય અને પર્યાય એ ઉભય ધર્મ સાથે રહે છે દ્રવ્ય નિત્ય છે અને પર્યાય અનિત્ય છે હવે જે જે ભવો કરે છે તેમા આત્મ દ્રવ્ય કાયમ છે એક ભવ પૂરો કરી બીજો ભવ ધારણ કરવો એ હવે પર્યાયની ફેર બદલી છે એ પ્રમાણે જગતમા હવે ઉત્પન્ન થાય છે, નાશ પામે છે, અને જગત ધ્રુવપણે કાયમ રહે છે એ નિયમ અનાદિ અનંત કાળથી ચાલતો આવ્યો છે ને એજ પ્રમાણે કાયમ રહેશે ને તેમા ફેરફાર થવાનો નથી

હે હવે ! જ્યારે તુજ તારા શુભાશુભ કર્મોનો ભોગતા છે એવી ખાત્રો થાય તો પછી આ મનુષ્યભવ પામીને તેમા વળી દેવળી પ્રણિત જૈનધર્મ જેવો ઉત્તમોત્તમ ધર્મને પણ પામ્યો, સારા ક્ષેત્રમા ઉત્પન્ન થઈ દેવગુરૂની જોગવાઈ પણ મળી, વિશેષમા ચરીરની નિરોગતા પામ્યો, અને સાથે સાથે ઇદ્રિયોની પણ પૂર્ણતા મળી, તો હે મનુષ્ય ! આ દુપ્રાપ્ય વસ્તુઓ પૂર્વ ભવના શુભ કર્મોને લઈને જ તને

મળી છે; તો પછી આ તારો અમુલ્ય વખત પ્રમાદમાં
 ગુમાવવો ન જોઈએ. આપણા મહાવીર પરમાત્માએ ગૌતમ
 સ્વામી જેવા ગણધરને પણ કહ્યું છે કે “હે ગૌતમ ! “મા
 પરમાય.” અર્થાત હે ગૌતમ ! તું જરીપણ પ્રમાદ કરીશ
 નહીં. કારણ જીવ પ્રમાદને વશ થવાથી તે પોતાનું આત્મ
 કલ્યાણ કરી શકતો નથી. ચૈદ પૂર્વના જાણુ એવા મહાત્માએ
 પણ પ્રમાદને લીધે કર્મને વશ થતાં નિર્ગોદમાં ઉત્પન્ન થયા
 છે. આયુષ્ય અસ્થિર છે. સંપદા તે વિપદાથી ભરપૂર છે.
 સયોગ તે વિયોગવાળો છે. લક્ષ્મી વીજળીની માફક ચપળ
 છે. સંસારનું સુખ સ્વપ્ન સરખું છે. ચારે બાજુથી વિપ-
 દાઓ આવી પડે છે. મરણ ચક્ર માથે ભમી રહ્યું છે.
 પાણીના પરપોટા માફક પ્રાણીઓ ઉત્પન્ન થાય છે અને
 વિલય પામે છે શરીર જરાએ (વૃદ્ધાવસ્થાએ) જર્જરીત
 થાય છે. ધર્મ શીવાય કોઈ રક્ષણ કરનાર નથી. ઇંદ્ર ચંદ્રાદિ
 દેવો પણ મરણને વશ થાય છે. તો હે અનુષ્ય ! તું આમ
 કયાં સુધી ઘોર નિંદ્રામાં ઘેરાયેલો રહીશ ! આટલો નિશ્ચિંત
 શા કારણથી થઈ બેઠો છે ? જાગ-ઉઠ. અને પરમ શાંતિના
 માર્ગમાં પ્રયત્ન કર. ગમે તેનું શરણ લીધા શીવાય તારો
 છૂટકો નથી. આ અમુલ્ય આયુષ્યનો એક સમય પણ
 નિર્રથક ગુમાવવો ન જોઈએ. આ સંપૂર્ણ સામગ્રી સાથેનો
 માનવ દેહ ફરી ફરી મળવો મુશ્કેલ છે.

હે મનુષ્ય ! તારે તો તારી યથાશક્તિ પ્રમાણે તપ નિયમનુ પાલણ કરી અહોનીશ દેવગુરૂની ભક્તિમા રાગ્યા માગ્યા રહેવું એજ તારો ધર્મ છે તેમજ તુ સ સારી જીવ હોવાથી અને ગ્રહસ્થાશ્રમમા રહેલો હોવાથી તારે તો નિતિથીજ દ્રવ્ય ઉપાર્જન કરી તેનો યથાશક્તિ પ્રમાણે સફળ્ય કરવો એજ તારો ધર્મ છે સાર્વજનિક પરોપકારના કાર્યમા મશગુલ રહેવું એજ તારો ધર્મ છે કોઈ પણ વેર વિરોધ કે કલ્યાણ દંટાના ખીન્ને રોપાયા હોય તે દૂર કરવા ઉત્ક્રાંત થવું એજ તારો ધર્મ છે જીવ માત્ર વેર વિરોધ તેમજ કલેશ કરવાથી બહૂલ સ સારી થાય છે જીવ માત્ર ઉપર દયા કરવી, ક્ષમા ગ્રાહવી ને સર્વની સાથે મીલનસાર રહેવું એજ તારો ધર્મ છે કહ્યું છે કે—“સંવેજીવા કમ્ભવસ, ચઉદ્ધરાજ લમત, તે મે સંવ ખમાવિઆ, મુજજવિતેક્ષખમત” હે જીવ ! આ સુત્રમા કહ્યા પ્રમાણે આ ચૌદરાજ લોકમા લમતા સર્વ જીવો પ્રત્યે ખરા અત કરણથી ક્ષમાપના થાય તો જરૂર કોઈ જીવ સાથે વેર વિરોધ રહેવા પામેજ નહીં, અને વેર વિરોધ મટી જાય તો જરૂર કર્મ બધનો ઢીલા થયે સ સારમા લમવું પણ જોઈ થાય તેથી હે મનુષ્ય ! તુ તારૂ આત્મ કલ્યાણ ગ્રાહતો હોય તો દેવ, નારદી, તિર્યચ, અને મનુષ્યરૂપી ચાર ગતિમાથી ક્ષત મનુષ્ય ગતિજ તારે માટે ઉપયોગી છે

ખીલ કાંઈ ગતિમાંથી મોક્ષરૂપી આત્મ કલ્યાણ થઈ શકતું જ નથી. કારણ કે નારકીના હવેને તેમજ દેવતાઓને પણ પોતાનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને મનુષ્ય જન્મ લેવો પડે છે. કેમકે નારકી મરી નારકી થાય નહીં ને દેવતા મરીને દેવતા થાય નહીં, એવોજ નિયમ છે. કારણ જીવે જે અશુભ કર્મો બાંધ્યા હોય તેના વિપાક લોગવવાને જીવ નરકગતિમાં ઉત્પન્ન થાય છે, કે જ્યાં એક સમય માત્ર પણ શાતા હોતી નથી; દુઃખ દુઃખને દુઃખજ હોય છે. તેમજ દેવતામાં પણ જીવે શુભ કર્મોના દળીયાં બાંધ્યાં હોય તેના સુખ લોગવવામાંજ ઘણું ‘ખર્ચ’ આયુષ્ય પૂર્ણ થાય છે. તેમજ દેવતાને અવિરતીપણું હોવાથી વ્રત પરંપરાઓ ઉદયમાં આવતાં નથી, માટે જે જીવ ! તારે જે કાંઈ કરવાનું હોય તે આ મનુષ્ય લવમાંજ બની શકે છે.

કહ્યું છે કે—“જે કરવું તે આજે કીજે, કાલેશી વાતો.” એટલે જીવ તને ખબર નથી કે આ ક્ષણભંગુર દેહમાંથી તું એકાએક ક્યારે છૂટો થઈ જનાર છે. આ ક્ષાની દુનીઆનો જીવ માત્રે ત્યાગ કરેલ છે, ને તારે પણ આ દુનીઆ છોડવીજ એવું નિર્માણ છે. તિર્થંકર જેવાઓ પણ આ દુનીઆ છોડી ગયા છે; તો તું કેાણ માત્ર છે. જો તું અહંકાર—અભિમાન કરતો હોય તો તે ફેકટ છે. રાવણ સરીખાને અભિમાન રહ્યો નથી; બાહુબળી જીવેવાને પણ સહેજ

અભિમાન આવવાથી કેવળજ્ઞાન દૂર રહ્યું હતું. તો હે છવ !
તે તો અનતા ભવો કર્યા છે ને હજી તુ કંઈક ભવો કરશે
તેથી જો તુ હાલથીજ ચેતશે નહીં તો તારો નિસ્તાર ક્યારે
થશે ? નિસ્તાર તો ત્યારેજ થાય કે આ સંસાર પરથી
મોહ મટી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થાય ને અધ્યાત્મ પ્રગટે.

એટલી ઉચી સ્થિતિ પર પોહોચવાની તારી શક્તિ હાલ
ન હોય તો આટલું તો વિચરવું ઘટે કે “હે છવ તુ
કોણુ છે, તારૂં કોણુ છે, તુ ક્યાગી આવ્યો, ને ક્યા જવાનો
છે, તારી સાથે શું આવનાર છે, ને પાછળ શું મુકી જવાનો
છે ?” જો આ ચીજો એકાત્મા દીર્ઘદ્રષ્ટિથી વિચારવામા આવે
તો જરૂર માલમ પડશે કે તુ એકસમર્થ આત્મા છે. આ
જગતમા તારૂં કોઈ સંશુ નથી, તુ કોઈનો સગો નથી, તુ
ક્યાથી આવ્યો તે ખબર નથી, તેમજ કંઈ ગતિમા જનાર
છે તે પણ ખબર નથી તારી સાથે તો તારા શુભાશુભ
કર્મોના ફળ શીવય ખીજી કોઈ વસ્તુ સાથે આવનાર નથી
અહીં કરેલી ભલાઈ ખુરાઈની વાસના શીવાય તારી પાછળ
ખીજી કંઈ રહેનાર નથી જો આટલોજ વિચાર કરવામાં
આવે તો તારે માટે કયો માર્ગ શ્રેય છે તે તુરત માલમ
પડી શકે પણ પૂર્વ ભવોમા કરેલા અશુભ કર્મોના બંધનોને
લઈને જે જ્ઞાન અવસરો હોય તે આવરણ દૂર થાય નહીં
ત્યામુધી તે સત્તામા રહેલું હોવાથી તેનો ઉદય થતો નથી,

ને જ્યાંસુધી તે આવરણ દૂર થઈ ઉદયમાં આવે નહીં ત્યાં સુધી લોગવાય પણ નહીં. માટે સુરજનોએ એવાં નકારાં આવરણો દૂર કરવા પ્રયત્નશીલ થવું એજ આત્માને નિસ્તારને રસ્તે સુકવા બરોણર છે.

દરેક જીવને હર્ષ અને શોચનો અનુભવ થાય છે. સંજોગો અનુકુળ થતાં હર્ષ ઉત્પન્ન થાય છે, ને તેનો વિયોગ થતાં દિલગીરિ થાય છે; અને હર્ષ અને શોચ એજ દુઃખનાં કારણો છે. ધન્ય છે ! એવા પુરૂષોને કે જેને એ બેમાંતું કશું હોતું નથી; અને હરહંમેશ આત્મધ્યાનમાં તલાલીન રહે છે.

હે મનુષ્ય ! તું વિચારી જો કે તારી ચર્મચક્ષુ આગળ તું કોઈને સુખી જુએ છે તો કોઈને દુઃખી જુએ છે. કોઈને સમૃદ્ધિવાન જુએ છે તો કોઈને ધનહીન જુએ છે કે જે ભીખ માંગે છે છતાં એક ટંક પણ પુરૂં ખાવા મળતું નથી. કોઈ એવા સુકોમળ હોય છે કે જે સૂર્યનો તાપ પણ સહન કરી શકતા નથી તો કોઈને ઉઘાડા, વસ્ત્ર વગર ધૂળમાં આળોટતા જુએ છે. કોઈ નિરોગી હોય છે તો કોઈને રાતદીન રોગથી ટળવળતા જુએ છે. કોઈ લાંબુ આયુષ્ય લોગવે છે તો કોઈ જન્મતાંજ મરણ પામે છે. આમ થવાનું કારણ શું ? કારણ માત્ર એજ કે જીવમાત્ર પોતપોતાના પૂર્વ સંચિત કર્મોને લઈ જૂદી જૂદી ગતિમાં

ને જૂદી જૂદી સ્થિતિમા ઉત્પન્ન થઈ કર્મોના ફળ લોગવે છે, ને ભવ સ્થિતિ પૂર્ણ થતા પછીના મેળા માફક આ ફાળી દુનિયાનો ત્યાગ કરી આલ્યો જાય છે. આનુપૂર્વિ એક એવી શક્તિ છે કે જે જીવને પોત પોતાના કરેલા શુભાશુભ કર્મો પ્રમાણે તેવી ગતિ અને તેવી સ્થિતિમા લઈ જઈ મુકી દે છે કે ત્યાં જીવ ઉત્પન્ન થઈ પોતાના કરેલા કર્મોના ફળો લોગવે છે કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે સર્વે જીવ કર્મને વશ છે અને તે કર્મને વશ થઈ ચૈાદરાજ લોકમા ભ્રમણ કરે છે એમા કોઈનું કાઈ ચાલતું નથી યમરાજના તેડાને કોઈ રોકી શકતું નથી

જો આ પ્રમાણે જીવ એ નિર્માણુજ છે તો પછી મનુષ્ય જન્મ પામી પ્રભુ લલિત કરી, જનસમાજમા શાત વાતાવરણ ફેલાવી, પરોપકારના કાર્યો કરી, ધર્મપ્રેમી બની, પાછળ સારી વાસના મુકી જવી એજ હિતકારી છે કુઠ કપટ કરો, પોતાના છોકરા કુટુંબી માટે ગમે તેટલું ધન મુકી જશે પણ તેમાનું તારી સાથે કાઈજ આવનાર નથી, વાલની વીંટી હશે તે પણ કાઢી લેશે, ને પાછળના મોજ મઝા ઉડાવશે, ને કર્મોના ફળ તો હે જીવ તારે એકલાએજ લોગવવાના છે

આવા સયોગ વિયોગે તો હે જીવ ! તે અનતિવાર અનુભવ્યા છે તો પછી ઈષ્ટ વસ્તુના વિયોગથી દુઃખી થવું

ટીક ન ગણાય, ધન્ય છે ! એવા ધીર પુરૂષોને કે જેઓ આવી વળતે ધીરજ રાખે છે. હું સમજું છું, જાણું છું કે આમ કરવાથી આર્તધ્યાન થાય છે ને કર્મ બાંધન વધે છે; ને એજ આર્તધ્યાન તને દુર્ગતિએ લઈ જશે; પરંતુ મારા જેવાને તો જાણતાં છતાં પણ ધીરજ રહેતી નથી, કારણ હજી મારે સંસાર ઘણો બાકી છે એમ સંભવે છે. આમ થવાથી “ પર ઉપદેશે પાંડિત્યમ્ ” જેવું થાય છે. પરંતુ એવા ધીર પુરૂષોનું અનુભોદન કરી સંતોષ માનું છું ને આહું છું કે એવી ધીરજ પરમાત્મા મને તેમજ સૌને આપે.

હે જીવ ! તારે એટલુંજ જાણીને સંતોષ પકડવાનો છે કે તિર્થંકર જેવાને પણ કર્મે છોડ્યાં નથી તો પછી તું શું ગણતરીમાં છે. આહે તો શાતાએ લોગવ કે અશાતાએ લોગવ, પણ ઉદય આવેલાં કર્મો તો લોગવ્યા વિના તારો છૂટકો નથી.

આ જીવ આ અપાર અનાદિ અનંત કાળ સુધી ચારે ગતિ રૂપ સંસારમાં કેવી રીતે અને શા કારણે પરિભ્રમણ કરે છે, તેના જવાબમાં જાણવાનું કે-સર્વ જીવોની મૂળ સ્થિતિ એવી છે કે તે અનાદિ નિગોદ સુક્ષ્મ વનસ્પતિ-કાયમાં અનાદિના રહે છે; તેમાં એક અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે શરીર હોય, બસો છપ્પન આવલિકા (૧૬૭૭૭૨૧૬ આવલિકા=૨ ઘડી એટલે ૪૮ મિનિટ) નું આયુષ્ય હોય, એટલે તંદુરસ્ત માણસના એક શ્વાસોશ્વાસમાં સત્તર લવ

ઝાઝેરા કરે, એવી રીતે આયુષ્ય વેદતા અનાદિ નિગોહમા
જન્મ મરણ કરતો રહે છે એવી રીતે સ સારી જીવોને નિગોહમા
સટકતા અનતાનત પુદ્ગલ પરાવર્ત વિતી ગયા, ત્યાં રહેતા
કોઈ નિયત કારણના પરિપાકથી, આત્માની તારતમ્યતાથી,
જેવા પરિણામ થાય તેવા પરિણામ તુલ્ય જીવ હલુકર્મિ
થાય છે, તે લઘુ કર્મિપણાને લીધે સુદૃઢ નિગોહમાથી બાહર
નિગોહમા આવે છે ત્યાં કોઈક રીતે બીજા જીવોને દ્રષ્ટિગોચર
પણ આવે એહવો થાય બાહર શરીર છે, અને તેથી છેદન
સેદનના યોગે જો અકામ નિર્જરા થાય તો બેધન્દ્રિયા આવે
ત્યાં પ્રાણ, પર્યાપ્તિ, ઇન્દ્રિય અને શરીરની વૃદ્ધિ થાય અહીં
પણ જો શુભાશુભ કર્મની તારતમ્યતા થાય તો અકામ
નિર્જરાથી ઉચો તેધન્દ્રિયમા આવે, અને ત્યાં જો અધિકરણના
યોગે હિંસાદિક દોષની બહુલતા થાય તો પાછો એકેન્દ્રિયમા
પણ જાય ત્યાં અનતકાળ રહી ફરીથી અકામ નિર્જરાયે
કરી, બેધન્દ્રિય, તેધન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિયમા આવે જેમજેમ
ઇન્દ્રિય, પ્રાણ પર્યાપ્તિ વધે તેમતેમ અધિકરણ વધે, ત્યાં જો
હિંસાદિક કારણોની વૃદ્ધિ થાય તો પાછો પડી એકેન્દ્રિયમાં
આવી જાય, અને જો સામાન્યપણે રહે તો પોતાનીજ કાયમા
રહે, અને જો છેદન બેદનરૂપ અકામ નિર્જરા થાય તો તેથી
ઉચો પણ આવે અને એ પ્રમાણે ફરતા ફરતા વિકલેન્દ્રિયમા
અકામ નિર્જરા થાય તો પ્રાચે તિર્યચ પ'ચે દ્રિય થાય તિર્યચ

પાંચેન્દ્રિયના જે ભેદ છે; ગર્ભજ અને સમુદ્ભિન્ન. સમુદ્ભિન્ને મન નહોય; તો પણ તેમાં શરીર, પ્રાણ, પર્યાસિ, અને આયુ વગેરે અધિકરણની વૃદ્ધિ થાય; અને જો હિંસાદિક અધિકરણની વૃદ્ધિ કરે તો પહેલી નરકે જાય, અથવા પાછો એકેન્દ્રિયમાં જાય. જો નરકે જાય તો ઘણા કાળ સુધી દેવ વેદના તથા પરમાધામીકૃત તથા પરસ્પરકૃત તિવ્ર દુઃખ ભોગવવું પડે. કદાચ સમુદ્ભિન્ન પાંચેન્દ્રિયમાં જાય તો છેદન, ભેદન, સ્તીત, તાપાદિ મહાદુઃખથી અકામ નિર્જરાને લઈને ગર્ભજ મનુષ્ય થાય અથવા ગર્ભજ તિર્યચ પાંચેન્દ્રિય થાય, ને તે વખતે પ્રણવ અધિકરણી હોવાથી પાંચે આશ્રવ (ઇન્દ્રિય, કષાય, અવ્રત, યોગ અને ક્રિયા) એ પૂર્ણ સેવે. પ્રાણ અને પર્યાસિ પૂરો હોય, તેથી સ્વક્રિય, પરક્રિયના વિકલ્પ જાળમાં પડે, ને તેથી ઉત્કૃષ્ટ કર્મ સ્થીતી ગાંધે. આર્ત રૌદ્ર ધ્યાનથી કર્મ સ્થિતિ દીર્ઘ કરે. ઇહાં કોઈ જીવ હિંસાદિક કારણને લીધે સાતે નરકોને વિષે જાય, ત્યાં અનંતો કાળ રહે, ત્યાં છેદન ભેદન, તાડન, તર્જના, સહન કરતો તિવ્ર સંકલેશ ન કરે તો અકામ નિર્જરા કરી કોઈક જીવ દેવગતિ પણ પામે, અથવા કોઈ મનુષ્ય થાય; તેમાં જો દેવ થયો ને વિષયાશક્તિમાં રાચી માચીને તીવ્ર સંકલેશ ન કરે તો મરીને પ્રાચે તિર્યચ પાંચેન્દ્રિય થાય, ત્યાં હિંસાદિક સેવન કરીને નરકે જાય; અથવા પાછો એકેન્દ્રિયાદિકમાં પણ જાય.

ત્યા પાછો અનતો કાળ રહે આ પ્રમાણે જીવ જેવા જેવા
કર્મના બધ પાટે તદ્દનુસાર નારકી તિર્યચના બવો કરી આ
સમાર અટવીમા અનતો કાળ ભમ્યા કરે છે.

કદાચ જ્ઞાનવિના સરળ પ્રકૃતિએ કરી કપાયની મદતાથી
મનુષ્ય પણ થાય પણ ત્યા જે મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, કપાય
અને યોગની પ્રબળતા થાય તો કર્મ સ્થિતિ વધારે બાધે,
એમા મોહનિય કર્મ સર્વ કર્મોનો ઉત્પાદક છે તેમા મિથ્યાત્વ
મોહનિય એકવાર બાધે તો ઉત્કૃષ્ટ સિતેર કોડાકેડી સાગરો
પમ સુધી વિપાક લોગવે તિવ્ર મોહના ઉદયથી જીવને
અજીવ બાણે, અજીવને જીવ બાણે, ધર્મને અધર્મ બાણે,
અધર્મને ધર્મ બાણે, સાધુને અસાધુ બાણે, અસાધુને સાધુ
બાણે, એવી રીતે કર્મને વશ થઈ અનતા પુદ્ગલ પરાવતન
સુધીના જન્મ મરણ કર્યા કરે, તેમ કરતા કોઈવાર દુર્લભ
મનુષ્ય બવની સામગ્રી મળે છતે મિથ્યાત્વની પ્રબળતાએ
સમક્ષિત ન પામે તો કેવલ બવો પૂરા કરે

માટે હે જીવ ! તુ અજ્ઞાન અવસ્થામા અનતકાળ
ભમ્યો, હવે સમ્યગ્ જ્ઞાનમા ભગ્નત થઈ, સત્સંગમા રહી,
સન્માર્ગે પડી, સ્વસ્થાને પહોચવા પ્રયત્ન કરવો તારે માટે
હીતકર છે આટલું આટલું દુષ્ણ અનુભવ્યા પછી, આવા
આવા નારકીના છેદન લેદનાદિક અસંખ્ય દુષ્ણો સદન

પંચેન્દ્રિયના જો ભેદ છે; ગર્ભજ અને સમુદ્ભિન્ન. સમુદ્ભિન્નને મન નહોય; તો પણ તેમાં શરીર, પ્રાણ, પર્યાસિ, અને આયુ વગેરે અધિકરણની વૃદ્ધિ થાય; અને જો હિંસાદિક અધિકરણની વૃદ્ધિ કરે તો પહેલી નરકે જાય, અથવા પાછો એકેન્દ્રિયમાં જાય. જો નરકે જાય તો ઘણા કાળ સુખી દેવ વેદના તથા પરમાધાર્મીકૃત તથા પરસ્પરકૃત તિવ્ર દુઃખ ભોગવવું પડે. કદાચ સમુદ્ભિન્ન પંચેન્દ્રિયમાં જાય તો છેદન, ભેદન, સીત, તાપાદિ મહાદુઃખથી અકામ નિર્જરાને લઈને ગર્ભજ મનુષ્ય થાય અથવા ગર્ભજ તિર્યચ પંચેન્દ્રિય થાય, ને તે વખતે પ્રબળ અધિકરણી હોવાથી પાંચે આશ્રવ (ઈન્દ્રિય, કષાય, અવ્રન, યોગ અને ક્રિયા) એ પૂર્ણ સેવે. પ્રાણ અને પર્યાસિ પૂરા હોય, તેથી સ્વક્રિય, પરક્રિયના વિકલ્પ જાળમાં પડે, ને તેથી ઉત્કૃષ્ટ કર્મ સ્થીતી ખાંધે. આર્ત રૌદ્ર ધ્યાનથી કર્મ સ્થિતિ દીર્ઘ કરે. ઇહાં કોઈ જીવ હિંસાદિક કારણને લીધે સાતે નરકોને વિષે જાય, ત્યાં અનંતો કાળ રહે, ત્યાં છેદન ભેદન, તાડન, તર્જના, સહન કરતો તિવ્ર સંકલેશ ન કરે તો અકામ નિર્જરા કરી કોઈક જીવ દેવગતિ પણ પામે, અથવા કોઈ મનુષ્ય થાય; તેમાં જો દેવ થયો ને વિષયાશક્તિમાં રાચી માચીને તીવ્ર સંકલેશ ન કરે તો મરીને પ્રાચે તિર્યચ પંચેન્દ્રિય થાય, ત્યાં હિંસાદિક સેવન કરીને નરકે જાય; અથવા પાછો એકેન્દ્રિયાદિકમાં પણ જાય.

જે અનુતાનુબધીની ચોકડી અને દર્શન મોહનિય કર્મની ત્રણ પ્રકૃતિઓ ઉપશમે તો ઉપશમ સમક્ષિત પ્રાપ્ત થાય છે ને તે ભવભ્રમણમા વધારેમા વધારે પાત્રવાર પ્રાપ્ત થાય છે. જે ક્ષયોપશમ થયો હોય તો ક્ષયોપશમ સમક્ષિત પ્રાપ્ત થાય છે જે અસખ્યાતિવાર આવે ને જાય પણ જે તેનો ક્ષય થયો હોય તો ક્ષાયિક સમક્ષિત થાય છે, જે એકજવાર પ્રાપ્ત થાય, ને તે પાછું જતું નથી કહ્યું છે કે—

હસણુ ભટ્ટો ભટ્ટો, હસણુ ભટ્ટમ્સ નત્થિ નિન્વાણુ,
સિઝતિ ચરણુ રહિયા, હંસણુ રહિઆ નસિઝતિ

હવે અદ્ય કપાય પણ દોપતું કારણ છે કહ્યું છે કે —
“કોધે કોઠ પૂરવતાણું સયમ ક્ષણ જાય” અર્થાત એક કોઠ પૂરવ સુધી સયમની પાલણા કરી હોય તે પણ અદ્ય કોઠ કરવાથી નિરર્થક થાય છે. તેમજ એક પૂરવધર પણ પરમાદના વશ થકી નિગોદમા જાય છે તો હે છવ! જે તું અઠારે પાપસ્થાનકો એવે અને સમયે સમયે વિના કારણે બેઠા બેઠા કર્મો બાધે તો પછી તારી ગી ગતિ થયે, એ તારે વિચારવાનું છે મન તો માકડારૂપ છે એને સમયે સમયે જેવા જેવા સંયોગો મળે છે તે અનુસાર પલટાયા કરે છે માટે એ મનને દોકવા તારે તો ધર્મધ્યાનમા ઉદ્યમવત થયું, અને અસત્ય વસ્તુથી તેમજ માયાકપટથી ઠરજ રહેવું. કદાચ

છળકપટ એક વખત સારું પણ લાગે; પણ આખરે તો તે દુઃખદાયીજ છે. અને ઉપર કહ્યા પ્રમાણે તેના પરિણામો પણ મહા ભયંકર છે.

કર્મ જેવું જગતમાં નિષ્પક્ષપાત ખીજું કોઈ નથી. એ કોઈની પણ શરમ રાખ્યા વગર જીવને તેના કર્મોનુસાર ફળ આપેજ છે. તેને કોઈની સરટીફિકેટ યાને પ્રમાણપત્રની જરૂર નથી.

જીવ ! તારે તો યને તેટલા આશ્રવો ખાંધ કરી સુકૃત કરવા તરફજ નજર રાખવી ઘટે. સુકૃત કરી પુણ્ય ખાંધવાના અનેક રસ્તા છે. કોઈ સજ્જન જેને લક્ષ્મી મળી હોય તે સન્માર્ગે લક્ષ્મીનો વ્યય કરી પુણ્ય ઉપાર્જન કરે છે. જેવાં કે જીર્ણોદ્ધાર કરવામાં, ઉપાશ્રયો, ધર્મશાળાઓ, દાનશાળાઓ, પાઠશાળાઓ, વગેરે સ્થાનોમાં પોતાની લક્ષ્મી ખરચે છે; તો કોઈ જીવરક્ષા કરે છે; કોઈ સાધુ સાધિવની ભક્તિ કરે છે; કોઈ જ્ઞાનની ભક્તિ કરે છે; કોઈ પ્રભુપૂજા, તિર્થયાત્રા કરે છે; તો કોઈ સ્વામીભાઈની ભક્તિ કરે છે; તો કોઈ વૃત્ત નિયમો અંગીકાર કરે છે; એમ અનેક રીતે જેને જેવી સુગમતા મળે, મનમાં રૂચી થાય, અને જેવો ભાવ ઉત્પન્ન થાય તેવે રસ્તે પુણ્ય ઉપાર્જન કરી શકે છે. એકલા પૈસાથીજ ધર્મ થાય એવું કાંઈ એકાંત નથી. કોઈ તનથી તેમ કોઈ મનથી

પણ ધર્મસાધન કરી શકે છે તત્ત્વ યોજ છે કે જેવી ભાવના રાજો તેવો બધ પડે છે

ખરું સુખ મેળવવા બહાર પ્રયત્ન નહીં કરતા પોતાનાજ આત્મસ્વભાવમા આવવું અને અતરમા ઉછળતા વિષય, લોભ, તૃષ્ણા વગેરેના કલ્લોલોને શાંત કરી, પ્રભુભક્તિમા લીન થઈ, સત્સગથી જે ઉપદેશ મળે તે પ્રમાણે કર્મોની નિર્જરા કરવી, કે જેથી મોક્ષરૂપી લક્ષ્મીની સમીપ જલદી આવી શકાય

માટે હે શુભ ! તારે સર્વ શક્તિમાન, ત્રણલોકના નાથ એવા પરમદૃપાણુ તિથંકર પરમાત્મા પાસે સવિનય, શ્રધ્ધા પૂર્વક યાચના કરવી જોઈએ કે હે પ્રભુ ! જગતમા તમારો મહિમા અદ્ભૂત છે મારા જન્મમરણના ફેરા ટાળી અખંડ શાંતિવાળા સુખના આપનાર પણ, તમેજ છો હે પ્રગટ પ્રભાવવાળા તમને વદન, પૂજન અને કિર્તન કરવાથી પ્રાણીઓને જગતમા શુ શુ નથી મળતું ? અરે એક પદ્મ નમસ્કાર જો શ્રધ્ધા, ભક્તિ અને ભાવપૂર્વક તમને કરાય તો આલોકના ઈચ્છિત ઉપરાત પરપરાએ સસારથી પાર ઉતારો છો હે આદેય નામકર્મવાળા ! હે શાસનનાયક ! હે જગત-વલ્લભ ! તમારૂં સ્વરૂપ સમજનારા પુરૂષોનેજ ધન્ય છે. તમારી શક્તિ સમજનારાજ તમારી ભક્તિ કરી શકે છે

તમારા નામરૂપ મંત્રશક્તિથી પણ પ્રાણીઓનાં ઘોર પાપો નાશ પામે છે. જે જીવો તમારા નામનું વારંવાર સ્મરણ કરે છે તેજ જગતમાં લાગ્યવંતા છે. તેમનાં સર્વે કષ્ટો નાશ પામે છે.

હૈ નરનાયક ! દુર્લભ એવા તમારા સમ્યક્ત્વરત્નની તો વાતજ અદ્ભૂત છે. કારણ ચિંતામણીરત્ન અને કલ્પવૃક્ષ તો માત્ર આ લોકમાંજ સુખ આપનારા છે. પરલોક સંબંધી સુખ આપવાની એમનામાં શક્તિ નથી. ત્યારે સમ્યક્ત્વરત્નની પ્રાપ્તિથી તો જીવો આલોકમાં સુખ ઉપરાંત પરલોકમાં ઈંદ્ર આદિ પદવીઓ અને પરંપરાએ તીર્થકર પદ પ્રાપ્ત કરી મોક્ષપદ પણ પામે છે. મોટા ઈંદ્રો પણ આપના ગુણોની હારમાળા ગણવાને શક્તિવાન નથી, તો પછી મારા સરખા અલ્પ બુદ્ધિવાળા મનુષ્ય પ્રાણીની તે શી ગુંબસ ? હૈ પરમાત્મા તમારાજ ધ્યાનની એકાગ્રતા યાચી વિરમું છું.

अर्हन्तो लगवत धन्द्रभङ्गिता सिध्दाश्च सिद्धि स्थिता-
 आचार्या एतथासनोन्नतिकरा पूनयाविपाध्यायकाः
 श्री सिध्दान्त सुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधका
 पश्येते परमेष्ठिन प्रतिदिन, कुर्वन्तु वो भगवत्

भंगल लगवान् वीरा, भंगल गौतम प्रभु
 भगल स्थलिलद्राध्या, नैनो धर्मेऽस्तु भगल

पूष्पानन्दभयं भोहोदयभय, कैवलय चिद्गुभय,
 इपातीतभयं स्वइपरमणु, स्वाभाविकी श्रीभय
 ज्ञानेद्योतभय कृपाञ्जलभय, स्याद्वा विद्यालय,
 श्री मिद्धायत्त तीर्थराज भनिश, यन्देऽहुमादीश्वरम्.

ઉંકારં ગિન્દુ સંયુક્તં, નિત્યં ધ્યાયંતિ યોગિનઃ;
કામદં મોક્ષદં ચૈવ, ઉંકારાય નમો નમઃ.

કિંકર્પૂર્ણમયં સુધારસમયં, કિંચંદ્રરોચિર્મયમ્;
કિંલાવણ્યમયં, મહામણ્ડિમયં, કાર્ણવ્યકેતિમયમ્;
વિશ્વાનંદમયં મહોદયમયં, શોભામયં ચિન્મયમ્;
શુક્લ ધ્યાનમયં વપુર્જનપતે, ભૂયાદ્ભવાલંબનમ્.

નમો દૂર્વારરાગાદિ, વૈરિવાર નિવારિણુ.
અર્હુતે યોગિનાથાય, મહા વીરાયતાયિને.

પન્નગેય સુરેન્દ્રેય, કૌશિકે પાદ સંસ્પૃશિ;
નિર્વિશેષ મન રુકાય, શ્રી વીર સ્વામિને નમઃ

અજ્ઞાન તિમિરાંધાનામ્, જ્ઞાનાં જન શલાકયા;
તેજ મુન્મિલિતયેન તસ્મૈ શ્રી ગુરુવે નમઃ.

નમસ્કાર સમો મંત્ર, શત્રુન્નય સમો ગિરિ.
વીતરાગ સમો દેવો, ન ભૂતો ન ભવિષ્યતિ.

ચિદાનંદકૃપાય જિનાય પરમાત્મને,
પરમાત્મ પ્રકાશાય, નિત્ય સિદ્ધાત્મને નમ
અન્યથા શરણુ નાન્તિ, ત્વમેવશરણુ મમ,
તદ્માત્ કાઙ્કુય લાવેન, રક્ષ રક્ષ છનેશ્વર
પાતાલે યાનિ બિબાનિ, યાનિ બિંબાની ભૂતલે,
સ્વર્ગેષિ યાનિ બિબાનિ, તાનિ વ દે નિરતરમ્

સકળ કર્મવાની મોહ માર્ગાધિકારી,
ત્રિભુવન ઉપકારી કેવળ જ્ઞાનધારી,
ભવિષ્ય નિત્ય સેવો દેવ એ ભકિતભાવે,
એહિજ છન ભજ તા સર્વ સંપત્તિ પાવે

છનવર પદસેવા સર્વ સંપત્તિ દાઇ,
નિશદિન સુખદાઇ કલ્પવલ્લિ સદાઇ,
નમિ વિનમિ લહીજે સર્વ વિદ્યા વડાઇ,
રિખભ છન સેવા સાધતા તેહ પાઇ.

तुल्यं नमः समयधर्मं निवेद काय,
 तुल्यं नमः स्त्रिभुवनेश्वर शेष राय;
 तुल्यं नमः सुरनराभर सेविताय,
 तुल्यं नमो लून जनार्जित पंकजय. १

तुल्यं नमो विलसिते हरियन्दनाय,
 तुल्यं नमो वर कुलाभर लासकराय;
 तुल्यं नमः प्रणुत देव नराधिपाय,
 तुल्यं नमः प्रवर इय मनोहराय. २

तुल्यं नमो हरिषु नायक नायकाय,
 तुल्यं नमो यति पति प्रतिपालकाय;
 तुल्यं नमो विक्रम नीरज दोयनाय,
 तुल्यं नमः स्तनितजाह विराजिताय. ३

तुल्यं नमः कुशल मार्ग विधायकाय,
 तुल्यं नमो विकट कष्ट निषेधकाय;

તુલ્ય નમો દુરિતરોગ ચિકિત્સકાય,
તુલ્ય નમસ્ત્રિ જગતો દૃદિ ભૂષણાય ૪

તુલ્ય નમો દલિત મોહ તમોભરાય,
તુલ્ય નમ કનક સન્નિભ ભૂધનાય,
તુલ્ય નમોઽપ્યખિલ સદ્ગુણમન્દિરાય,
તુલ્ય નમો સુખકલાધિક ચન્દ્રિકાય ૫

તુલ્ય નમોઽતિશય રાજ વિભૂષિતાય,
તુલ્ય નમ ક્રુમતિ તાપ સુભેજનાય,
તુલ્ય નમો સુખપયોધિવ હિત્રકાય,
તુલ્ય નમો વિગત કેતવ મત્સરાય ૬

તુલ્ય નમો વિદિતભગ્ય જનાશયાય,
તુલ્ય નમો નિખિલ સશય વારકાય,
તુલ્ય નમ પ્રમિતકીર્તિ યશોન્વિતાય,
તુલ્ય નમો છત દધીક મુનીશયાય ૭

તુલ્ય નમ પ્રમિત પુદ્ગલ નિર્મિતાય,
તુલ્ય નમ સકલવાગ્મય પારગાય,
તુલ્ય નમો ભવિક આતક નીરદાય,
તુલ્ય નમશ્ચરણ વૈભવદાય કાશ ૮

તુલ્યં નમ સ્ત્રિભુવનાર્તિહરાય નાથ,
 તુલ્યં નમઃ ક્ષિતિ તલામલ ભૂષણાય;
 તુલ્યં નમસ્ત્રિજગતઃ પરમેશ્વરાય,
 તુલ્યં નમો જન લવોદધિ શોષણાય.

પ્રભાતીકું

જાગ જાગ રચણ ગઈ, લોર લયો પ્યારે;
 પંચકું પ્રપંચ કર, કરવશ ચારે. જાગ જાગ-૧
 લૂણામેં મીન મરે, લોગમેં મતંગા;
 શ્રવણમેં કુરંગ મરે, નયનમેં પતંગા. જાગ જાગ-૨
 વાસનામેં ભર મરે, નાસા રસ લેતાં;
 જોક જોક ઈંદ્રીસંગ, મરે જીવ દેતા. જાગ જાગ-૩
 પંચકે પઠ્યો તું કંદ, કયું કર વશ આવે;
 માર તું નન કરીછામૂત, જયું નિરંજન પાવે. જાગ જાગ-૪

આત્માને ઉપદેશ

જાગરે આત્મા જાગરે આત્મા,
મોહની ઉઘમા ચોર હુટે,
વિત્તદારા અને વિધયની વામના,
પાશવી શત્રવો ખૂબ કુટે -૧

વૃત્તિ બાહીર વહે કર્મ આઠે શહે,
આત્મા શ્રાન્તિથી જાન ભૂંચો,
ક્રોધને માનથી લોભ માયાચક્રી,
લક્ષ ચોરાશીમા ખૂબ મુંચો. -૨

પામી માનવપણુ પુણ્ય ઉત્કૃષ્ટી,
મુકિત માધન અરે તે વિચાર્યું,
ખૂબ અપદૃત્યથી પાપ ગાકુ ભર્યું,
ભણુ નરકમા કેમ ધાર્યું -૩

શ્યામ હિંદુશ્યામથી હવ આશુધટે,
ખબર નહાં દાસની કેમ ધાગે,
દાસનું કૃત્યતે આ દાણે કીદાગે,
ધર્મથી આ બવાળિધ તરાગે -૪

કોટીધન આવશે નહીં કદી સાથમાં,
પાપને પુણ્ય સાથેજ આવે;
દાન કરજે સદા ધર્મ વાટે મુદા,
દાનથી આત્મા મોક્ષ પાવે. -૫

સ્મરણ કર દેવનું શરણજે દીનનું,
સાધુના દર્શને પુણ્ય થાવે;
સાધુ દર્શનથી સાધુ વંદનથી,
કોટી ભવનાં કર્યાં પાપ જાવે. -૬

સાધુના સંગથી આત્મા ભગતો,
તીર્થ જંગમ મુની ભવ્ય સેવો;
તીર્થ જંગમ મુની કલ્પવેલી અહો,
પુષ્કરાવર્તના મેઘ જેવો. -૭

સાધી લે સિદ્ધને ધર્મ વ્યવહારથી,
ભક્તિ ઉત્સાહથી યતન ધારો;
ધર્મ કરણી કરી ફેકે થાવે નહીં,
ધર્મથી આવશે દુઃખ આરો. -૮

ઉંઘ ત્યાગી અહો દેહ દેવળ વિષે,
શુદ્ધ ચેતન પ્રભુને જગાડો;
પ્રુદ્ધિસાગર સદા ભાવના મોગરી,
સ્મરણનો ઘંટ હિતે વગાડો. -૯

સાચુ શરણુ.

ઝુંલણા છંદ પ્રભાતીઉ

ચેત નર ચેત તુ સ્વાર્થમય સ્પૃહિમા,
શરણુ છે “ વીરનુ ” એક સાચુ,
ના ભરોસો અરે કાયનો ઘડીતણો.
માઠીના કુલસમ સર્વ કાચુ.....ચેત. ૧

સંગ વાદળતણો નભવિયે નિરખતા,
વિખરતા વાર ળહાલા વિચારો,
પૂર્વઋષ્ટાનુબધે, મળ્યા સૌ સગા
ચેતહી સયોગ કષ્ટ માત્ર ધારો ચેત ૨

માન હે માનવી આઉંચુ અદ્ય છે,
ઉછળતા વારિધિના તરજો,
લક્ષ્મી વૈભવ વિલાસો અધિકાર એ,
ઈન્દ્રના આપ સમ વિવિધ રગો . ચેત ૩

માત પિતા વળી મુત બાઈ બેનડી,
તાણી બાધો વડે રહની નાચી,

સ્નેહી સંબંધીઓ દુર રહી કકળશે,
સાથમાં પાપ પુણ્યોની ભારી.....ચેત. ૪

દેહ દુર્લભ અતિ મોઘો માનવતણો,
સાંપડ્યો પૂર્વ પુણ્ય પ્રભાવે;
આદરી કર્મ શુભ આત્મ કલ્યાણથી,
તરી જશે ભવોદધિ ગુરૂ પ્રતાપે....ચેત. ૫

જગત જંજાળમાં જીવ જકડાઈને,
અંતરંગ શત્રુ સપડાવે નિત્યે,
લક્ષ જોરાશીના ફેરલા ફર નહીં,
સ્મરણ પ્રજ્ઞાતમાં 'વીર' હૈડે.....ચેત. ૬

આધિ આધિ ઉપાધિ હરી વિઘ્નની,
દુષ્ટદળી આત્મ શક્તિ વધારી;
અંતકાળે ધરે નામ જે ભાવથી,
સુલભ છે મોક્ષ માર્ગાધિકારી.....ચેત. ૭

(મેઘજી વેલજી ધરમશી)

રીખવદેવનું પ્રભાત સ્તવન

આજ તો બધાર્ધ રાજા, નાણીકે હરખાર રે,
મડ દેવીએ ખેટો બયો, રીખવ કુમાર રે—આજ ૧

અયોધ્યામે ઓચ્છવ હોવે, મુખ ખોલે જેજેકાર રે,
ધનનનનનનન ઘટા ખાળે, દેવ કરે ચૈ કાર રે—આજ ૨

ઈંદ્રાણી સખ મગળ ગાવે, લાવે મોતી માળરે,
અદન ચરચી પાયે લાશુ, પ્રભુ જીવે ચીરકાળરે—આજ ૩

નાણી રાજા દાન દેવે, વરસે અખડા ધાર રે,
ગામ નગર પુર પાટણુ દેવે, દેવે મણી બહાર રે—આજ ૪

હાથી દેવે સાથી દેવે, દેવે રથ તોખાર રે,
હીરચીર ચીતાખર દેવે, દેવે સવી સજ્જગાર રે—આજ ૫

ત્રીન લોકમે દીનકર પ્રગટયો, ઘેઘેર મગળ માળરે,
રૂપરૂઢ કહે નાથ નિરજન, આદીશ્વર દયાળરે—આજ ૬

શ્રી ગૌતમ સ્વામીનો છંદ

વીર જીનેશ્વર કેરો શિષ્ય, ગૌતમ નામ જયો નિશદ્દીન;
જો કીજે ગૌતમનું ધ્યાન, તો ઘર વિલસે નવે નિધાન. ૧

ગૌતમ નામે ગિરિવર ચઢે, મનવંછિત હેલા સંપજે;
ગૌતમ નામે નાવે રોગ, ગૌતમ નામે સર્વ સંયોગ. ૨

જે વૈરિ વિરૂપા વંકડા, તસ નામે નાવે હુંકડા;
ભૂત પ્રેત નવિ મંડે પ્રાણુ, તે ગૌતમના કડું વખાણુ. ૩

ગૌતમ નામે નિર્મળ કાય, ગૌતમ નામે વાધે આય;
ગૌતમ જીન શાસન શણુગાર, ગૌતમ નામે જ્યજ્યકાર. ૪

શાળ દાળ સુરહા ધૂત ગોળ, મન વંછિત કાપડ તંબોળ;
ધરે સુધરણી નિર્મળ ચિત્ત, ગૌતમ નામે પુત્ર વિનિત. ૫

ગૌતમ ઉદયો અવિચળ ભાણુ, ગૌતમ નામ જયો જગન્નણુ.
મહોટા મંદિર મેરૂ સમાન, ગૌતમ નામે સફળ વિહાણુ; ૬

ઘર મયગલ ઘોડાની જોડ, વારૂ પહોંચે વંછિત કોડ;
મહિયલ માને મોટા રાય, જો ત્રૂઠે ગૌતમના પાય. ૭

ગૌતમ પ્રણમ્યા પાતક ટળે, ઉત્તમ નરની સગત મળે,
 ગૌતમ નામે નિર્મળ જ્ઞાન, ગૌતમ નામે વાધે વાન ૮

પુણ્યવત અવધારો સહુ, ગુરુ ગૌતમના શુભ છે બહુ,
 કહે લાવણ્ય સમય કરજોડ, ગૌતમ ત્રૂઠે સપત્તિ ઠોડ ૯

શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વજીન છંદ

સેવો પાસ ચંખેશ્વરો મન મુદ્દે,
 નમો નાથ નિશ્ચે કરી એકબુધે
 દેવી દેવતા અન્યને શુ નમો છો,
 અહો ભવ્ય લોકોલુલા કા લમો છો.

ત્રિલોકના નાથને શુ તજો છો,
 પડયા પાસમા ભુતને કા લજો છો
 સુરધેનુ છડી અજા શુ ચહો છો,
 મહાપદ મૂકી, કુપધે મળો ઠો.

તજો કોણ ચિતામણી કાય માટે,
 અહો કોણ અમ્બા ને હસ્તી ચાટે,

સુરદ્રુમ ઉપાડી આક કોણુ લાવે,
મહામૂઠ તે આકુલા અંત પાવે.

કીહાં કાંકરો ને કીહાં મેરું શૃંગ,
કીહાં કેશરી ને કીહાં તે કુરંગ;
કીહાં વિશ્વનાથ કીહાં અન્ય દેવા,
કરો એક ચિ-તે પ્રભુ પાસ સેવા.

પૂજો દેવી પ્રભાવતી પ્રાણનાથ,
સહુ જીવને જે કરે છે સનાથ;
મહાતત્વ જાણી સદા જેહુ ધ્યાવે,
તેનાં હુઃખ દારિદ્ર દૂરે પલાવે.

પામી માનુષત્વ વૃથા કાં ગમો છો,
કુશીલો કરી દેહને કાં દમો છો;
નહીં સુકિતવાસ વિના વીતરાગ,
ભજો ભગવંત તજો દ્રષ્ટિ રાગ.

ઉદય રત્ન ભાજો સદા હેત આણી,
દયાભાવ કીજે પ્રભુદાસ જાણી;
આજે માહરે મોતીડે મેહ વુઠા,
પ્રભુ પાસ સંજેશ્વરા આપ ત્રૂઠા.

કાળને ભરોસે ન રહેવા વિષે

પદ રાગ દેશ

ભરોસે તું ગદ્દા ભૂલી, પલકમા પ્રાણ જાવાના,
જીઓછો અન્યના ઝોવા, નહીં નિજ હાલ થાવાના ૧

વળેલી મુઠીએ આબ્યા, નથી સાથે કશું લાબ્યા,
ધરા ધન ધામને મેલી, સ્મશાને સૌ સમાવાના ૨

સુખેથી શું હજી સુના, ખરેખર ખાડમા ખુતા,
સમય વિત્યા પછી ખ્યારા, કુશળ કયાથી કમાવાના ૩

રહોને સર્વદા સખી, જગત જાળમા જ પી,
મમત્વે મોહ થાવાથી, વિના મોતે મરાવાના ૪

તમારૂં શું તમે લેજો, કરી ઝીણી નજર દેજો,
ધરા ધન ધામને દામે, નથી નિમ્મે ધરાવાના ૫

જમાઈ ભૂલ કીધાથી, વિપયની વાટ લીધાથી,
પરાણે પાપને યોગે, ભવે ભાઠે ભરાવાના ૬

ખબર પળની નથી પડતી, નથી શુભ દોષની ગણતી,
ચડીલા કાળને દાઢે, ચડી ચોપે ચ પાવાના. ૭

સદા સતસંગને સાધો, વિસારો વેદને વાંધો;
ઉપાયો આદરો અંતે, મહા મુખને જમાવાના. ૮

સદા સન્માર્ગને શોધો, સખા શુભ વાનને ભોધો;
કૃપા શુરૂ દેવની થાતાં, નથી દુઃખે દળાવાના. ૯

(દક્ષતરી નંદલાલ વજ્રેચંદ)

કર્મને સુચના

ગઝલ.

અરે: કિસ્મત તું છેલું, રડાવે તું હસાવે તું;
ઘડી ફંદે ફસાવીને, સતાવે તું રીખાવે તું.—૧

ઘડી આશામંહી વહે તું, ઘડી અંતે નિરાશા છે;
વિવિધ રંગો ખતાવે તું, હસે-તેને રડાવે તું.—૨

કેઇની લાખ આશાઓ, ઘડીમાં ધૂળધાણી થઇ;
પછી પાછી સજીવન થઇ, રડેલાને હસાવે તું.—૩

રહી મસગુલ અભિમાને, સદા મોટાઈ મન ધરતા,
નિહરને પણ ઠરાવે તુ, ન ધાર્યું કોઈતુ થાતુ —૪

વિકટ રસ્તા અરે તારા, અતિ ગભીરને ઉઠા;
ન મર્મ કોઈ શકે જાણી, અતિ જે ગૂઢ અભિમાની.—૫

સદાચારીજ સન્તોને, ક્ષમાવે તુ રહાવે તુ,
કરે ધાર્યું અરે તારૂ, બધી આલમ ક્ષના કરતુ.—૬

અરે આ નાવ છ દગીનુ, ધર્યું છે હાથ મે' તારે,
ડુખાવે તુ ઉગારે તુ, કરે જે દીલ ચાહે તુ.—૭

હરિમીત. (અનુવાદ)

મંદિર છે સુકિત તણા, માંગલ્ય કિડાના પ્રભુ;
ને ઇંદ્ર નર ને દેવતા, સેવા કરે તારી વિભુ;
સવજ છે સ્વામી વળી, શિરદાર અતિશય સર્વના;
ઘણું જીવ તું, ઘણું જીવ તું, ભંડાર જ્ઞાન કળા તણા. ૧

ત્રણ જગતના આધારને, અવતાર હે કરૂણા તણા;
વળી વૈદ્ય હે દુર્વાર, આ સંસારના દુઃખો તણા;
વિતરાગ વલ્લભ વિશ્વના, તુજ પાસ અરજી ઉચ્ચરું;
બાણો છતાં પણ કહી અને, આ હૃદય હું ખાલી કરું. ૨

શું બાળકો માળાપ પાસે, બાળક્રિડા નવ કરે ?
 ને મુખમાથી જેમ આવે, તેમ શું નવ ઉચ્ચરે,
 તેમજ તમાંગી પાસ તારક, આજ લોળા ભાવથી,
 જેણે બન્યું તેણે કહ્યું, તેમા કશું ખોટું નથી. ૩

મેં જ્ઞાન તો હીધું નહીં, ને શિયળ પણ પાળ્યું નહીં,
 તપથી હમી કાયા નહીં, શુભ ભાવ પણ ભાળ્યો નહીં,
 એ ચાર લેહે ધર્મમાથી, કાંઈ પણ પ્રભુ નવ કર્યું,
 મહારૂ ભ્રમણુ ભવસાગરે, નિષ્કળ ગયું નિષ્કળ ગયું. ૪

હું કોઈ અગ્નિથી બળ્યો, વળી લોભ સર્પ હર્યો અને,
 ગળ્યો માનરૂપી અજગરે, હું કેમ કરી ધ્યાનુ તને ?
 મનમારૂ માયા બાળમા, મોહન મદ્દા મુઝાય છે,
 ચંડી ચાર ચોરો હાથમા, ચેતન ઘણો અગદાય છે. ૫

મેં પરભવે કે આભવે પણ હિત કાંઈ કર્યું નહીં,
 તેથી કરી સંસારમા મુખ, અલપ પણ પામ્યો નહીં,
 જનમેા અમારા છનજી, ભવ પૂર્ણ કરવાને યયા,
 આવેલ બાજી દાયમા, અજ્ઞાનથી દારી ગયા. ૬

જનમન અરે તુજ મુખરૂપી, ચંદ્રગી તો પણ પ્રભુ,
 બિભાય નહીં મુજ મન અરે, શું કહું હું તો વિષુ,
 પત્થર ઘડી પણ કઠણ માડ, મન ખરે કયાથી દ્રવે,
 મરકટ સમા આ મનઘડી, હું તો પ્રભુ હાર્યો હવે. ૭

ભમતા મહા ભવ સાગરે, પામ્યો પસાયે આપના;
જે જ્ઞાન દર્શન ચરણરૂપી, રતન ત્રય દુષ્કર ઘણા;
તે પણ ગયા પરમાદના, વશથી પ્રભુ કહું છું ખરૂં;
કોની કને કિરતાર આ, પોકાર હું જઈને કરું ? ૮

ઠગવા વિભુ આ વિશ્વને, વૈરાગ્યનાં રંગો ધર્યા;
ને ધર્મનો ઉપદેશ, રંજન લોકને કરવા કર્યા;
વિદ્યા લણ્યો હું વાદ માટે કેટલી કથની કહું ?
સાધુ થઈને બહારથી, દાંભિક અંદરથી રહું. ૯

મેં મુખને મેલું કર્યું, દોષો પરાયા ગાઈને;
ને નેત્રને નિહિત કર્યા, પરનારીમાં લપટાઈને;
વળી ચિત્તને દોષિત કર્યું, ચિંતી નઠારૂં પરતણું;
હું નાથ ! મારૂં શું થશે, આલાક થઈ ચુક્યો ઘણું ૧૦

કરે કાળજીને કતલ પીડા, કામની ખીડામણી;
એ વિષયમાં બની અંધ, હું વિડંબના પામ્યો ઘણી;
તે પણ પ્રકાસ્યું આજ લાવી, લાજ આપ તણી કને;
જાણો સહુ તેથી કહું, કર માફ મારા વાંકને. ૧૧

નવકારમંત્ર વિનાશ કીધો, અન્ય મંત્રો જાણીને;
કુશાસ્ત્રના વાક્યોવડે, હુણી આગમોની વાણીને;
ક્રદેવની સંગત થકી, કર્મો નકામાં આચર્યા;
મતિ ભ્રમથકી રત્નો ગુમાવી, કાચ કટકા મેં ગ્રહ્યા. ૧૨

આવેલ દ્રષ્ટિ માર્ગમા, મૂકી મહાવીર આપને,
મે મૂઠધિએ હૃદયમા, ધ્યાયા મદનના આપને,
નેત્ર બાણોને પયોધર, નાભીને સુંદર કટી,
સણગાર સુ હરીઓતણા, છટકેલ થઈ બોયા અતિ ૧૩

મૃગ નયણી સમ નારીતણા, મુખચદ્ર નીરખવા વતી,
મુજ મન વિષે જે રગ લાગ્યો, અદ્ય પણ ગૂઢો અતિ,
તે શ્રુતરૂપ સમુદ્રમા, ઘોયા છતા જાતો નથી,
તેવું કહો કારણ તમે, બચુ કેમ હું આ પાપથી ૧૪

સુદર નથી આ શરીર કે, સમુદાય ગુણતણો નથી,
ઉત્તમ વિલાસ કળાતણો, દેદિધ્યમાન પ્રભા નથી,
પ્રભુતા નથી તો પણ પ્રભુ, અભિમાનથી અધ્ધક ફરૂ,
ઝોપાટ ચાર ગતિતણી, સસારમા ખેલ્યા કરૂ ૧૫

આયુષ્ય ઘટતું જાય તોપણ, પાપબુદ્ધિ નવ ઘટે,
આશા જીવનની જાય, પણ વિષયાશિલાયા નવ મટે,
ઔષધ વિષે કરૂ ચત્ન પણ, હું ધર્મને તો નવગણું,
મનની મોહમા સસ્તાન હું, પાયા વિનાના ઘર થણું ૧૬

આત્મા નથી ચરણવ નથી, વળી પુન્ય પાપ કશું નથી,
મિથ્યાત્વીની કટુ વાણી, મે ધરી કાન પીધી સ્વાદથી,
રવિસમ હતા જ્ઞાને કરી, પ્રભુ આપશ્રી તો પણ અરે,
સીવો સર્વ કૃપે પડ્યો, ધિક્કાર છે મુજને ખરે ૧૭

મેં ચિત્તથી નહીં દેવની, કે પાત્રની પૂજા ચહી;
 ને શ્રાવકો કે સાધુઓનો, ધર્મ પણ પાળ્યો નહીં;
 પામ્યો પ્રભુ નર ભવ છતાં, રણમાં રહ્યા જેવું થયું;
 ઘોષી તણા કુત્તા સમુ, મમ જીવન સહુ એળે ગયું. ૧૮

હું કામધેનુ કલ્પતરૂં, ચિંતામણીના પ્યારમાં;
 ખોટાં છતાં જાળ્યો ઘણું, બની લુબ્ધ આ સંસારમાં;
 જે પ્રગટ સુખ દેનાર તારો, ધર્મ તે સેવ્યો નહીં;
 મુજ મૂર્ખ ભાવોને નિહાળી, નાથ કર કરુણા કંઈ. ૧૯

મેં ભોગ સારા ચિંતવ્યા, તે રોગ સમ ચિંત્યા નહીં;
 આગમન ઇચ્છ્યું ધનતાણું, પણ મૃત્યુને પ્રીછ્યું નહીં;
 નહીં ચિંતવ્યું મેં નઈ, કારાગ્રહ સમ છે નારીઓ;
 મધુ ખિંદુની આશા મહીં, ભય માત્ર હું ભૂલી ગયો. ૨૦

હું શુધ આચારો વડે, સાધુ હૃદયમાં નવ રહ્યો;
 કરી કામ પરઉપકારના, યશ પણ ઉપાજન નવ કર્યો;
 વળી તિર્યંકા ઉદ્ધાર આદી, કોઈ કાર્યો નવ કર્યા;
 ફોગટ અરે ! આ લક્ષ, ચોરાશી તણા ફેરા ફર્યા. ૨૧

શુરવાણીમાં વૈરાગ કેરો, રંગ લાગ્યો નહીં અને;
 હજન તણાં વાક્યો મહીં, શાંતિ મળે ક્યાંથી મને ?
 તરૂં કેમ હું સંસાર આ, અધ્યાત્મ તો છે નહીં જરી;
 તુટેલ તળીઆનો ઘડો, જળથી ભરાયે કેમ કરી ? ૨૨

મેં પરલવે નથી પુન્ય કીધું, ને નથી કરતો હજી,
તો આવતા ભવમા કહો, કયાથી થયે હે નાથજી ?
ભૂત ભાવી ને સાપ્રત ત્રણે, ભવ નાથ હું હારી ગયો,
સ્વામી ત્રિશકુ જેમ હું, આકાશમાં લટકી રહ્યો ૨૩

અથવા નકામું આપ પાસે, નાથ શું બકલું ઘણું ?
હે દેવતાના પુજ્ય આ, ચારિત્ર મુજ પોતા તણું,
જાણો સ્વરૂપ ત્રણે લોકતું, તો માંહિરું શું માત્ર આ,
જ્યાં કોડનો હીસાબ નહીં, તો પાછની તો વાત કયા ? ૨૪

દુહારાથી ન સંભરું અન્ય, દીનનો ઉદ્ધારનારો પ્રભુ,
મુહારાથી નહીં અન્ય પાત્ર, જમમા જોતા જડે હે વિભુ !
અક્ષિત સમજાવ્યાન । તોય, મુજને ધૃશ્ચા ન લક્ષ્મી તણી;
આપો સમ્યગ્ રત્ન સ્યામે, જીવને તો તૃપ્તિ થાયે ઘણી. ૨૫

ચોવીસ જન નિર્વાણ ચૈત્યવંદન

આજ દેવ અરિહંત દેવ, સમરૂં તોરૂં નામ;
 જ્યાં જ્યાં પ્રતિમા જન તણી, ત્યાં ત્યાં કરૂં પ્રણામ. ૧
 શેત્રુંજય શ્રી આદી દેવ, નેમ નસું ગીરનાર;
 તારંજે શ્રી અજીતનાથ, આણુ રીખવ જુહાર. ૨
 અષ્ટાપદ ગીરી ઉપરે, જન ચોવીસી જોડ;
 મણીમય મુરત માનસું, ભરતે ભરાવી સોય. ૩
 સમત શીખર તીરથ વડો, જ્યાં વીસે જનરાય;
 વૈજાર ગીરીવર ઉપરે, વીર જીનેશ્વર રાય. ૪
 માંડવ ગઢનો રાજાઓ, નામે દેવ સુપાસ;
 રીખવ કહે જન સમરંતા, પહોંચે મનની આસ. ૫

ગાંતિહન ચૈત્યવદન

શાંતિહનેશ્વર સોળમા, અચિરા મુત વદો,
 વિશ્વસેન કુળ નસોમણી, ભવિ હન મુખ ઠંદો. ૧
 મૃગ લંછન હન આવખુએ, લાખ વરસ પ્રમાણ,
 હથિણા ઉર નયની ખણી, પ્રભુહ શુણ્ મણી ખાણ ૨
 આલીસ ધનુપની દેહડી, સમ ચોરસ સંઠાણ,
 વદન પદ જ્યુ' ચહલો, દીકે પરમ કથ્યાણ ૩

જય જયત્રી હનરાજ આજ, મિલિયો મુજ સ્વામી,
 અવિનાશી અકલક રૂપ, જગ અતર ભમી. ૧
 રૂપા રૂપી ધર્મ દેવ, આતમ આગમી,
 ચિદાનંદ ચેતન અચિત્ય, ગીવ લીલા પામી ૨
 મિદ્દ ભુદ્દ તું વદતા, અકલ સિદ્ધ વર ભુદ્ધ;
 રમે પ્રભુ ધ્યાને કરી, પ્રગટે આતમગિદ્ધ ૩
 હાલ બદુ યાવર ગમ્યો, ભમીયો ભવ માંદિ,
 નિષ્કલેદ્રિય માદી વસ્યો, ચીનતા નદો દયાદિ ૪
 નિરિ પચેદ્રિય માદી દેવ, કરમે દુ આગ્યો,
 કરી કુકર્મ નરકે ગયો, પ્રભુ દરિદ્રજ નદો પાયો. ૫

એમ અનંત કાલે કરી એ, પામ્યો નર અવતાર;
હવે જગ તારક તુંહિ મિલ્યો, ભવજલ પાર ઉતાર. ૬

શ્રી વર્ધમાન સ્વામી ચૈત્યવંદન

સિદ્ધારથ સુત વંદીએ, ત્રિશલાનો જાણ્યો;
ક્ષત્રિ કુલમાં અવતર્યો, સુર નરપતિ પાણ્યો. ૧

મૃગપતિ લંછન પાઉલે, સાત હાથની કાય;
બહોતેર વરસનું આઉખું, વીર જીનેશ્વરરાય. ૨

ખિમાવિનય જીન રાજનાએ, ઉત્તમ ગુણ અવદ્યત;
સાત યોદધી વર્ણાવ્યા, પદ વિનય વિખ્યાત. ૩

સિદ્ધાચ્ચળજીનું ચૈત્યવંદન .

વિમળ કેવળ જ્ઞાન કમળા, કલિત ત્રિભુવન હિતકરં;
સુરરાજ સંસ્તુત ચરણપંકજ, નમો આદિજીનેશ્વરં. ૧

વિમલ ગિરિવર શંગમંડળ, પ્રવર ગુણ ગણ ભૂધરં;
સુર અસુર કિન્નર કેહિસેવિત, નમો આદિજીનેશ્વરં. ૨

કરતી નાટક કિન્નરીગણ, ગાય જીન ગુણ મનહરં;
નિજર્જરાવલી નમો અહોનિશ, નમો આદિજીનેશ્વરં. ૩

પુંઠરીક ગણપતિ સિદ્ધિ સાધી, કોડી પણ મુની મનહર;
શ્રીવિમળ ગિરિવંશ શુભ સિદ્ધા, નમો આદિજીનેશ્વર. ૪

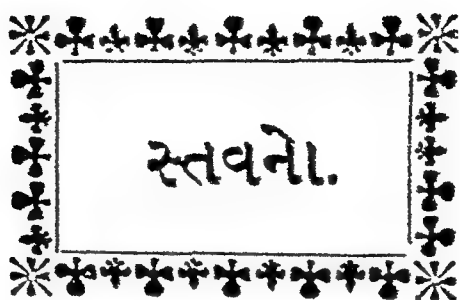
નિજ સાધ્ય સાધન સુર મુનિવર, કોડીનત એ ગિરિવર;
મુક્તિ રમણી વર્યા રંગે, નમો આદિજીનેશ્વર. ૫

પાતાલ નર સુર લોકમાહી, વિમલ ગિરિવર તો પર,
નહિ અધિક તીર્થ તીર્થ પતિ કહે, નમો આદિજીનેશ્વર. ૬

એમ વિમલગિરિવર શિખરમહા, હુ ખ વિહુ હણુ ધ્યાઈએ,
નિજ મુદ્દ સત્તા સાધનાઈ, પરમ જ્યોતિને પાઈએ ૭

જીત મોહ કોહ વિછોડ નિદ્રા, પરમપદ સ્થિત જયકર,
ગિરિરાજ સેવા કરણ તત્પર, પદ્મવિજય મુહિતકર ૮

નકપભદ્રેવ સ્વામીનું સ્તવન.

જગજીવન જગ વાલહો, મરૂદેવીનો નંદલાલરે,
સુખ દીઠે સુખ ઉપજે, હરિશણુ અતિ આણુંદ લાલરે.

જગ-૧

આંખડી અંબુજ પાંખડી, અષ્ટમી શશી સમ લાલ લાલરે,
વદન તે શરદ અંદલો, વાણી અતિ રસાલ લાલરે.

જગ-૨

લક્ષણુ અંગે વિરાજતાં, અડહિય સહસ્ર ઉદાર લાલરે,
રેષાંકર ચરણાદિકે, અભ્યંતર નહીં પાર લાલરે.

જગ-૩

ધંદ્ર અંક રવિ ગીરી તણા, ગુણુ લેઈ ઘડીઆં અંગ લાલરે,
સાગ્ય કીહાં થકી આવીયું, અચરીજ એહી ઉતંગ લાલરે.

જગ-૪

શુભ સઘળા અગે કર્યા, દૂર કર્યા સવિદોષ લાલરે,
વાચક જસ વિજયે શુદ્ધ્યો, દેલો સુખનો પોષ લાલરે.

જગ-૫

શ્રી આદિજીન સ્તવન

પ્રથમ જીનેશ્વર પ્રભુમીએ, નાસ સુગધીરે કાય,
કલ્પવૃક્ષ પરે તાસ ઈદ્રાણી નયનજે,
ભૂગપરે લપટાય—૧

રોગ ઉરગ તુજ નવિ નડે, અમૃત જેહ આસ્વાદ,
તેહથી પ્રતિહત તેહ માનુ કોઈ નવિ કરે,
જગમા તુમશુરે વાદ—૨

વચર ધોઈ તુજ નિર્મળી, કાયા કચનવાન,
નહી પ્રસ્વેદ લગાર તારે તુ તેહને,
જે ધરે તાહરું ધ્યાન—૩

રાગ ગયો તુજ મનથકી, તેહમા ચિત્ર ન કોય,
રૂધિર આભિપથી રાગ ગયો તુજ મન થકી,
દુધ સહોદર હોય—૪

શ્વાસોશ્વાસ કમળ સમો, તુજ દોડોત્તર વાંત;
 દેખે ન આહાર નિહાર ચરમ ચક્ષુ ધણી,
 એહવા તુજ અવદાત—૫

ચાર અતિશય મૂળથી, યોગણીસ દેવના કીધ;
 કર્મ ખગ્યાથી અગ્યાર ચોત્રીશ એમ અતિશય,
 સમવાયાંગે પ્રસિધ્ધ.—૬

જન ઉત્તમ ગુણુ ગાવતાં, ગુણુ આવે નિજ અંગ;
 પદ્મવિજય કહે એમ સમય પ્રભુ પાળજે,
 જેમ થાઉં અક્ષય અલંગ.—૭

સીધ્યાચળજીનું સ્તવન

મારું મન મોહુંરે શ્રી સીધ્યાચળેરે, દેખીને હરખીત હોય,
 વિધિ શું કીજેરે જાત્રા એહનીરે, ભવ ભવના દુઃખ જાયે.
 —મારું. ૧

પંચમે ચારેરે પાવન કારણેરે, એ સમો તિરથ ન કોય;
 મોહોટો મહીમારે જગમાં એહનોરે, આ ભરતે અહીંઆ જોય.
 —મારું. ૨

એ ગીરી આબ્યારે છનવર ગણધરાંરે, સિધ્યા સાધુ અનંત;
 કહણુ કરમ પણ એ ગીરી ફરસતારે, હોવે કરમ નિશાત
 —માર્ગ ૩

જૈન ધરમ તે સાચો બાણીનેરે, માનવ તિર્થ એ સ્તંભ,
 સુરીનર કિત્તર નૃપ વિદ્યા ધરાંરે, કગ્તા નાટા હો રંગ
 —માર્ગ ૪

ધનધન હહાડારે ધન વેળા ઘડીએ, ધરીએ દૃઢ્ય મોઝાર,
 જ્ઞાન વિમળ સુરી શુણુ એના ઘણારે, કહેતા ન આવે પાર.
 —માર્ગ ૫

શ્રીધોયળછનુ' સ્તવન

શ્રીરે શ્રીધોયળ લોટવા, મુગ્ધમન અધીક ઉમાયો,
 રીખવદેવ પુત્ર કરી, લીજે બવતજો લાહો—શ્રીરે-૧

માર્ગીમય મુરતી રીખવની, નીપાએ અતિરામ;
 જુવન કરાવ્યા કનકના, સખ્યા બગ્તે નામ—શ્રીરે-૨

નેમ વિના ગ્રેવીશ પ્રભુ, આબ્યા મીધ હોત્ર અળી;
 સેતુલ સમો તિરથ નદી, બોલ્યા શ્રીમંદીર વાળી.—શ્રીરે-૩

પુરવ નવાણું સમોસર્યા, સ્વામી રીખવ જીણુંદા;
રામ પાંડવ મુગતે ગયા, પામ્યા પરમાનંદા.-શ્રીરે-૪

પુરવ પુન્ય પસાઉલે, પુંડરીકગીરી પામ્યો;
કાંતિવિજય હરખે કરી, શ્રી સીધ્યાચળ ગાયો.-શ્રીરે-૫

સીધ્યાચળજીનું સ્તવન

સીધ્યાચળગીરી લેટયારે, ધન લાગ્ય અમારાં;
એ ગીરીવરનો મહીમા મોટો, કહેતાં ન આવે પાર.
રાયણુરીખલ સમોસર્યા સ્વામી પુરવ નવાણું વારારે.-ધન-૧

મુળ નાયક શ્રીઆદીજીનેશ્વર, ચોમુખ પ્રતિમા ચાર;
અષ્ટ દ્રવ્ય શું પુજેરે ભાવે, સમકિત મળ આધારારે.-ધન-૨

ભાવ ભકિત શું પ્રભુ ગુણ ગાતાં, અપના જનમ સુધારા;
ભાત્રા કરી ભવીજન શુભ ભાવે, નરય તિર્યચ ગતી વારારે.-ધન-૩

દૂર દેશાંતરથી હું આંચો, શ્રવણે સુણી ગુણ તોરા;
પતિત ઉધારો ને ખીરૂધ તુમારો, એ તીરથ જગ સારારે.-ધન-૪

અઠારસે ત્યાસી માસ અષાઠ, ને વદ આઠમ લોભવાર;
પ્રભુકે ચરણ પસાયથી સંઘમાં, ખેમરતન પ્રભુ પ્યારારે.-ધન-૫

અજિતનાથનું સ્તવન.

પ્રીતલડી બધાણીરે અજિત લલુદશુ,
કાઈ પ્રભુ પાળે કલુ એકે મન ન સુહાયને,
ધ્યાનની તાલીરે લાગી નેહ શુ,
જલદ ઘટા હમ શીવ સુત વાહન દાયને પ્રી ૧

નેહ ઘેલુ મન માફરે પ્રભુ અલજે રહે,
તન મન ધન એ કારણથી પ્રભુ મુજને,
મારે તો આધારરે સાહીબ રાવલો, (તાહરો)
અતરગતનુ પ્રભુ આગળ કહુ ગુજને પ્રી ૨

સાહીબ તે સાચોરે જગમા લંલીએ,
સેવકના જે સહેજે સુધારે કાજને,
એહવે ને આવરણે કેમ કરીને રહુ,
ગિરફ તુમારો તારણ તરણ જહાજને પ્રી, ૩

તારકતા તુજ માફરે શ્રવણે સામળી,
તે જાણી હુ આગ્યો છુ દીન દયાળને,
તુજ કરુણાની લહેરે રે મુજ કારજ સરે,
શુ પણ હદીએ બાણ આગલ કૃપાળને પ્રી. ૪

કરુણા દ્રષ્ટિ કીધીરે સેવક ઉપરે,
 ભવ ભવ ભાવઠ ભાંગી ભક્તિ પ્રસન્નને;
 મન વંછીત ફળીઆરે જીન આલંબને,
 કર જોડીને મોહન કહે મન રંગને, પ્રી. ૫

શાંતીનાથનું સ્તવન

હો—

જે કર જોડી વિનવું, સુણ જીનવર શ્રીશાંત;
 પાપ ખમાવું આપણાં, જે કીધાં એકાંત.

હાજ—

એકાંત કહું સુણો સ્વામી, હું તો ચરણ તુમારા પામી;
 મુજમાંહે કપટ છે બોહોળો, તે સુણતાં મન થાએ દોહો;
 પર છીદ્ર પ્રગટમેં કીધાં, કુડાં આજ મેં પરને હીધાં,
 તેથી છોડાવો મુજ તાત, શાંતીનાથ સુણો મોરી વાત. ૧

હો—

ભવ અનંત ભમી આવીઓ, ચરણ તુમારે દેવ,
 જેમ રાખ્યો પારેવડો, તેમ રાખો મુજ હેવ.

ઠાળ—

હવે એકે દ્રી આદીકે જીવ, હુલ્યાં કરતા અતિરીવ,
તસે લાખે ચોરાસી લેક, રાગ દ્રેષ પમાડયા ખેલ,
મૃયા ખોલતા નાવી લોજ, તો કેમ સરમે આતમ કાજ,
ચોરી ઈણ ભવ પર ભવ કીધી, પર રમણી શુ દ્રષ્ટિ કીધી ર
હુલો—

મધુર્બોહુ આ સમ વિષય, મુખ હુ ખ તો મેરુ સમાન,
માન ભમાન ચિંતે નહીં, કરતો કોઠ અજ્ઞાન.

ઠાળ—

અજ્ઞાનપણે રીઢી મેલી, મતભાર બલીપેર ભેળી,
હવે સાર કરો પ્રભુ મેરી, હું દીનરાવ મેવા કરુ તોરી,
મહું ઉભગો હુ શાત, મુજ ટાળો ભવની આત,
હુ માશુ અવીચળ રાજ, ધમ પ ભણે શ્રી જીનરાજ ઠ

પાર્વનાથનું સ્તવન

અંતરજામી મુણ અળવેસર, મહિમા ત્રિજગ પ્રમાદેર, ૩
સામળીને આવ્યો હું તીરે, જન્મ મરણ હુ ખ વારો,
એવક અરજ કરે છે રાજ અમને શીવમુખ આપો.

સહુકોના મન વાંછીત પુરો, ચિંતા સહુની ચુરોરે;
એવું ખીરૂદ છે રાજ તુમારું, કેમ રાખો છો દૂરે ?

—સેવક. ૨:

સેવકને વલવલતો દેખી, મનમાં મેહેર ન ધરશોરે;
કરુણાસાગર કેમ કહેવાશો, જો ઉપકાર ન કરશો.

—સેવક. ૩:

લટપટનું હવે કામ નહીં છે, પ્રત્યક્ષ દરિસણ દીજોરે;
ધુવાડે ધીનું નહીં સાહેબ, પેટ પડ્યા પતીજો.

—સેવક. ૪

શ્રી સંજેશ્વર મંડળ સાહેબ, વિનતડી અવધારોરે;
કહે જીન હર્ષ મયા કરી મુજને, ભવ સાધરથી તારો.

—સેવક. ૫.

પાશ્વ નાથનું સ્તવન

શી ગતી થાશે અમારી હો દીનાનાથ, શી ગતી થાશે અમારી—

ઇંદ્રીને કાજે હું ઘણો ધાયો, કંઈ કીધાં બહુ ભારી.—હો દીનાનાથ—૧

બે વાતે માફ મન લલચાણુ,
 એક કંચન ખીણ નારી—હો દીનાનાથ-૨
 દેશ દેશાતર હુ ભગી આવ્યો,
 નાઠાની નથી બારી—હો દીનાનાથ-૩
 હુ હુ કરતા ગયો જન્મારો,
 ભકતી ન બાણી તુમારી—હો દીનાનાથ ૪
 ભવસાગરમા તારો દાસ છુડેછે,
 શ્રી પાર્શ્વનાથ હે તારી—હો દીનાનાથ ૫

પાર્શ્વનાથનું સ્તવન

પાસ તોરા નામ મુણકે, આયે શરણુ તાહેરા,
 જેથી સળ દ્વંશ ભવે, પાપ કદ માહેરા પાસ.-૧
 સેરે શીર મુગટ ભેઈ, આવ્યો નીકટ તાહેરા,
 અળ મેરી લાજ રખો સ્વામી છો તમે માહેરા પાસ.-૨
 બાંહે બાણુ બધ બહેરખાથી, ભુજ શોભે તાહેરા,
 અનુપમ રૂપ ભેઈ, દૃઢ્ય હરખે માહેરા પાસ.-૩

પ્રભુતોરે પાચે પડું, મેં તો ઘણા પ્રેમથી;
 જેથી હું રહું છું, કુશળ હોમથી. પાસ.-૪
 સુરત જૈન સુખોદક મંડળી, ગુણ ગાવે તાહેરા;
 પ્રભુ તોરા દરશથી, પાપ જાવે માહેરા. પાસ.-૫

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન

ગીરુઆરે ગુણ તુમ તણાં, વર્ધમાન જનરાયારે;
 સુચત્તં શ્રવણે અમી ઝરે, મારી નિર્મળ થાયે કાચારે.-ગીરુ-૧
 તુમ ગુણ ગણ ગંગાજળે, હું ઝીલી નિર્મળ થાઉરે;
 અવર ન ધંધો આદરું, નીસદીન તોરા ગુણ ગાઉરે.-ગીરુ-૨
 ઝીલ્યા જે ગંગાજળે, તે છીલર જળ નવી પેસેરે;
 જે માલતી ખુલે મોહીયા, તે બાવળ જઈ નવી બેસેરે.-ગીરુ-૩
 એમ અમે તુમ ગુણ ગોઠ શું, રંગે રાચ્યા ને વળી માર્યારે;
 તે કેમ પર સુર આદરું, જે પરનારી વશ રાચ્યારે.-ગીરુ-૪
 તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલંબન મુજ પ્યારારે;
 વાચક જશ કહે માહરે, તું જીવ જીવન આધારારે.-ગીરુ-૫

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન

- સીધારથનારે નદને વિનવું, વિનતડી અવધાર,
ભવ મહપમારે નાટક નાચીઓ હવે મુજ દાન દેવડાવ - સીધા ૧
- ત્રણ રતન મુજ આપોરે તાતણ, જેમ નાવેરે સતાપ,
દાન દેય તારે પ્રભુ કસર કીસી, આપો પદવીરે આપ, - સીધા ૨
- ચરણ અંશુકેરે મેરૂં ક પાવીઓ, મોડયા સુરનારે માન,
અષ્ટ કરમનારે ઝગડા છતવા, દીધા વરસીરે દાન. - સીધા ૩
- શામન નાયક શીવ મુખદાયક, ત્રિશલા ક્રુણે રતન,
સીધારથનારે વથ દીપાવીઓ, પ્રભુજી તુમે ધન્ય ધન્ય - સીધા ૪
- વાચક શેખર કિતિ વિજય ગુરૂ, પામી તાસ પસાય,
ધર્મતણે ગસણ ન ચોવીશમા, વિજય વિજય ગુણ ગાય - સીધા ૫

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન

- વીર હનેશ્વર સાહેબ મેગ, પાર ન લહુ તેરા,
મેહરે કગી ટાળે મહારાજજી જનમ મરણના ફેરા,
હો હનજી અબ હું ચરણે આયો ૧

ગરભાવાસ તણા દુઃખ મોટાં, ઉંધે મસ્તકે રહીઓ;
મળમુતર માંહે લપટાણો, એવાં દુઃખ મેં સહીઆં,

હો જનજી.-૨

નર્કે નિગોદમાં ઉપન્યો ને ચવીઓ, સુદમ બાદર થઈઓ;
વેચાણો સુધને અગ્રભાગે, માન તીહાં કીહાં રહીઓ,

હો જનજી.-૩

નર્કે તણી અતી વેદના ઉલસી, સહી તે જીવે બહુ;
પરમાધામીને વશ પડીઓ, તે જાણો તુમે સહુ,

હો જનજી.-૪

તિર્યંચતણાં ભવ કીધાં ઘણેરા, વિવેક નહોં લગાર;
નિશ દીનનો વહેવાર ન જાણ્યો, કેમ ઉતરાયો પાર,

હો જનજી.-૫

દેવતણી ગતી પુણ્યે હું પામ્યો, વિષયા રસમાં લીનો;
વૃત પચખાણુ ઉદય નવી આવ્યા, તાન માન માંહે લીનો,

હો જનજી.-૬

મનુષ્ય જન્મને ધર્મ સામગ્રી, પામ્યો છું બહુ પુણ્યે;
રાગદ્વેષમાંહે બહુ લગીઓ, ન ટળી મમતા બુધ,

હો જનજી.-૭

એક કચનને ખીણ કામીની, તે શુ મનહુ બાધ્યુ,
તેના ભોગ લેવાને હુ શુરો, કેમ કરી છુન ધર્મ સાધ્યુ,
હો છુનછુ.-૮

મનની દોડ કીધી અતી ઝાઝી, હુ છુ કોકઝઠ જેવો,
કલીકલી કદપ મેં જન્મ શુભાળ્યો, પુનરપી પુનરપી તેહવો,
હો છુનછુ -૯

શુર ઉપદેશમા હુ નથી બીનો, નાવી સદ્દેશા સ્વામી,
હુવે વડાઈ ભેળ્યો તુમારી, ખીજમત માહે છે ખામી,
હો છુનછુ -૧૦

ચાર ગતીમાહે રડવડીઓ, તોએ ન સીધ્યા કાઝ,
રીખવ કહે તારો મેવકને, બાહેઝહ્યાની લાજ,
હો છુનછુ -૧૧

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન

વીરછુ મુલ્લો એક વિનતી મોગી, વાત વિચારો તુમે ધણીરે,
વીર મને તારો મહાવીર મને તારો, ભવજળ પાર ઉતારોનીરે,
પરિક્ષમણ મેં અતનારે કીધા, હુછુએ ન આળ્યો છેડલોરે,
તુમે તો યયા પ્રભુ સીદ્ધ નિરજન, અમે તો અનંતા ભવભમ્યારે.

વીર—૧

તુમે અમે વાર અનંતોરે વેળા, રમીઆ સંસારી પથોરે;
તેહ પ્રીત જે પુરણ પાળો, તો અમને તુમ સમ કરોરે.

વીર—૨

તુમ સમ અમને જોગ ન જાણો, તો કાંઈ થોડું દીછોરે;
સવો ભવ તુમ ચરણની સેવા, પામી હમે ઘણું રીઝીએરે.

વીર—૩

ઘંઘ્ર જાળીઓ કહેતોરે આબ્યો, ગણધર પદ તેહને દીઓરે;
અરજીન માળી જે ધૂર પાપી, તેહને જીન તમે ઉધર્યોરે.

વીર—૪

ચંદન બાળાઓ અડદના બાકુળ, પડી લાભ્યા તુમને પ્રભુરે;
તેહની સાહુણી સાચીરે કીધી, શીવ વધુ સાથે લેળવીરે.

વીર—૫

ચંરણે ચંડકૌશીઓ ડશીઓ, કલપ આઠમે તે ગયોરે;
ગુણ તો તમારા પ્રભુ મુખથી સુણીને, આવી સનમુખ હું રહ્યોરે.

વીર—૬

નિરંજન પ્રભુ નામ ધરાવો, તો સહુને સરખા ગણો રે;
ભેદ ભાવ પ્રભુ દુર કરીને, મુજ શું રમો એકમેક શું રે.

વીર—૭

મોરા વહેતા તુમહીજ તારણુ, હવે વિલખ શા કારણુ રે,
જ્ઞાન તણા ભવના પાપ મીટાવો, વારી બાઉ વીર તોરા વારણુ રે.
વીર—૮

શ્રી વીરજન સ્તવન

નારે પ્રભુ નહીં માનુ, નહીં માનુ રે અવરની આણુ,
નારે—પ્રભુ.

માહરે તાહરે વચન પ્રમાણુ, નારે—પ્રભુ
હરિ હરાદિક દેવ અનેરા, તે દીઠા જગમાય,
ભામિની ભરમ બ્રહ્મટીયે ભૂદયા, તે મુજને ન સુકાય નારે ૧

કેઇક રાગી ને કેઇક દેખી, કેઇક લોભો દેવ,
કેઇક મદ માયામા ભરિયા, કેમ કરીએ તમ સેવ નારે ૨

મુદ્રાપણુ તેમા નવિ દીસે, પ્રભુ તુજ માહેલી તિલમાત,
તે દેખી દીલડુ નવિ રીઝે, શી કરવી તસ વાત નારે ૩

તુ ગતિ તુ મતિ તુ મુજ પ્રીતમ, જીવ જીવન આધાર,
રાત દિવસ સ્વમાતર માહિ, તુ હી માહારે નીરધાર નારે ૪

અવગુણ સહુ ઉવેળીને પ્રભુ, સેવક કરીદે નિહાલ;
 જગળ ધવ એ વિનતી મારી, મારા દુઃખસવિહરે ટાલ. નારે. ૫
 એવીશમા પ્રભુ ત્રિભુવન સ્વામી, સીધારથના નંદ;
 ત્રિશલાળના ન્હાનડીઆ પ્રભુ, તુમદીકે અતિ આનંદ. નારે. ૬
 સુમતિવિજય કવિરાયનોરે, રામ વિજય કરજોડ;
 ઉપગારી અરિહંતજી માહરા, ભવ ભવના બંધ છોડ. નારે. ૭

શ્રી મહાવીરજીન સ્તવન.

તાર હો તાર પ્રભુ, તુજ સેવક ગણી,
 જગતમાં એટલું સુજશ લીજે;
 દાસ અવગુણ ભર્યો, જાણી પોતાતણે,
 દયાનિધિ દીનપર દયાકીજે. ૧ તાર.

રાગદ્વેષે ભર્યો, મોહ વૈરી નડ્યો,
 લોકની રીતિમાં ઘણુએ રાતો;
 ક્રોધવશ ધમધમ્યો શુદ્ધગુણ નવિ રમ્યો,
 ભમ્યો ભવમાંહિ હું વિષય માતો. ૨ તાર.

આદ્યુ આચરણુ, લોક ઉપચારથી,
શાસ્ર અભ્યાસ પણ કાઈ કીધો,
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વલિ, આત્મ અવલબ વિણ,
તેહવો કાર્ય તેણે કેા ન સીધો ૩ તાર.

સ્વામી દરિસણુ સમો, નિમિત્ત લહી નિર્મળો,
જો ઉપદાન એ મુચિ ન થાશે,
દોષ કેા વસ્તુનો, અહવા ઉદમતણો,
સ્વામી સેવાસહી નિકટ લાશે ૪ તાર.

સ્વામી ગુણુ ઝોળખી, સ્વામીને જે લાજે,
દરિસણુ શુદ્ધતા તેહ પામે,
જ્ઞાન ચારિત્ર તપ, વીર્ય ઉલ્લાસથી,
કર્મ ઝીપી વસે સુકિત ધામે ૫ તાર.

જગત વતસલ મહાવીર છનવર સુણી,
ચિત્ત પ્રભુ ચરણુને ચરણુ વાસ્યો,
તારજો બાપણ, બીરૂદ નીજ રાખવા,
દામની સેવના રખે જોશે ૬ તાર.

વીનતી માનજો, શક્તિએ આપજો,
લાવ મ્યાદવાદતા શુદ્ધ જાસે,
સાધી સાધક દશા, સિધ્ધતા અનુભવી,
દેવચદ્ર વિમલ પ્રભુતા પ્રકાસે ૭ તાર.

શ્રી મંદીર સ્વામીનું સ્તવન

પુખલ વઈ વિજયે જયોરે, નયરી પુકરી ગીણીસાર;

શ્રી શ્રીમંદીર સાહેબોરે, રાય શ્રેયાંસકુમાર.

—જીણુંદરાય ધરને. ધર્મસ્નેહ-૧

ચોહોટાં નાના આંતરોરે, ગીર્યા નવિદ્યાખંત;

શશી દરિસણ સાયર વધેરે, કૈરવ વન વિકસંત.—જીણુંદ. ૨

કામ કુકામ ન લેખવેરે, જગ વરસંત જળધાર;

કર દોય કુસુમે વાસીએરે, છાયા સવી આધાર.—જીણુંદ. ૩

રાય ને રંક સરિખા ગણુરે, ઉદ્યોતે શશી સુર;

ગંગાજળ તે ખીહું તણુરે, તાપ કરે સવી દુર.—જીણુંદ. ૪

સરિખા સહુને તારવારે, તીમ તુમે છો માહારાજ;

મુજ શુ અંતર કિમ કરોરે, ખાંહે ગ્રહાની લાજ.—જીણુંદ. ૫

મુખ દેખી ટીહું કરેરે, તે નવી હોએ પ્રમાણ;

મુજરો માને સવી તણુરે, સાહેબ તેહ મુજણુ.—જીણુંદ. ૬

વૃષભ લંછન માતા સંત્યકીરે, નંદન રૂકમણી કંત;

વાચક જસ એમ વિનવેરે, લય લંજન લગવંત.—જીણુંદ. ૭

ગમુલ

છન નામ કુ સમરલે, આ વખતે પાયા હે,
કરતા હે મેરા મેરા, અખ તેરા કાન હે
ઉસ હમકા નહીં ભરોસા, કુછ નેહી કરલે. છન-૧

માયા કે નિશામે, બે હોશ કયુ રહયા,
માયા સગ ના ચલેગી, કયા નીંદ સો રહયા છન-૨

શવણ સરીખે હોગયે, છનકે ઉઠે નિશાન,
એક પલમે લકા છીન લીયા, અખ-તેરા કયા ગુમાન છન-૩

કહેતો હે મગનરૂપ, તુમ શમજ ચાર મન,
છન નામ નામ સચા હે, સખ બુઠા-હે જતાન છન-૪

શ્રી પાર્શ્વજીન સ્તુતિ.

દ્રેદ્રેંકિ ધપમપ ધુધુમિ, ઘોંઘોં ધસકિ ધર ધમ ધૌવર
 દોંદોંકિ દોંદોં દાગિડદિ દાગિડદિકિ, દ્રમકી દ્રણ રણ દેણવં;
 ઝઝિ ઝેંકિ ઝેંઝેં ઝણણ રણરણ, નિજકી નિજજન રંજનં,
 સુર શૈલ શિખરે ભવતિ સુખદં, પાર્શ્વજીન પતિ મજનં. ૧

કઠરેંગિ થોંગિનિ કિટતિગિગડદાં, ધુધુકિ ધુટનટ પાટવં,
 ગણ ગણણ ગુણગણ રણકિ ભેંભેં, ગુણણ ગુણગણ ગૌરવં;
 ઝઝિ ઝેંકિ ઝેંઝેં ઝણણ રણરણ, નિજકો નિજજન સજના,
 કલંયંતિ કમલા કલિત કલમલ, મુકલ મીસ મહે જના. ૨

ક્રિક્રિ ક્રિક્રિ ક્રૂંક્રૂં ક્રિક્રિ ક્રિક્રિક્રિ, ક્રિક્રિ પટ્ટા તાડયતે,
તલલોકિકિ લોકલોકે ત્રિષિ ત્રિષિનિ, ડેષિ ડેષિની વાહયતે,
ઉલ્લિકિ ઉલ્લ યુગિ યુગિનિ, ધોગિ ધોગિનિ કલ રવે,
છન મત મનત મહિમ તનુતા, મતિ સુર નર મુછવે ૩

પુષ્પિકિ પુષ્પિકા પુષ્પિકિકિ પુષ્પ, પુષ્પિકિકિ હોહોં અબરે,
ચાચપટ ચાચપટ નણ્ણિકિ જોજો, ઠણ્ણ ડેડે ડબરે,
તીહા સરગમ પધુનિ નિધપમ ગરસ, સસ સસસ સુર સેવતા,
છન નાટયરગે કુશલમનિશં, હીસતુ સાસન દેવતા. ૪

શ્રી શાંતિછન સ્તુતિ

શાંતિ છનેશ્વર સમરીયે, જેની અચિરા માય,
વિશ્વમેન કુલ ઉપન્યા, મૃગ લછન પાય,
ગજપૂરી નયરીનો ધણી, કચન વરણી છે કાય,
ધનુષ આળીસ તસ દેહડી, લાખ વગસનુ આય. ૧

શાંતિ છનેશ્વર મોળમા, ચક્રી પચમ લાણુ,
કુચુનાથ ચક્રી હઠા, અરનાથ વખાણુ,
એ ત્રણે ચક્રી સહી, દેખી આણુ'દુ,
સજમ લેઈ મુગતે ગયા, નિત્ય ઉડીને વહુ ૨

શાંતિજીનેશ્વર કેવલી, ખેઠા ધર્મ પ્રકાશે;
 દાન શીયળ તપ ભાવના, નરસોયે અભ્યાસે;
 એરે વચન જીનજીતણા, જેણે હૈડે ધરીયાં;
 સૂણતાં સમક્ષિત નિર્મળાં, જેણે કેવલ વરીયા. ૩

સમેત શીખરગીરી ઉપરે, જેણે અણુસણ કીધાં;
 કાઉસગ્ગ ધ્યાન મુદ્રારહી, જેણે મોક્ષજ સિધ્યાં;
 જક્ષગરૂડ સમરૂં સદા, દેવી નિરવાણી;
 ભવિકજન તુમ સાંભળો, રીખવદાસની વાણી. ૪

પન્નુશણની થોય.

વરસ દીવસમાં અખાડ થોમાસું,
 તેહમાં વળી ભાદ્રવો માસ,
 આઠ દીવસ અતિખાસ;
 પર્વ પન્નુશણ કરો ઉલ્લાસ,
 અઠાઈધરનો કરો ઉપવાસ,
 પોસહ લીજે ગુરૂ પાસ;
 વડા કલ્પનો છઠ કરીજે,
 તેહ તાણું વ્યાખ્યાન સુણીજે,
 ચૌદ સુપન વાંચીજે;

પડવેને દીને જન્મ વંચાય,
જોછવ મોછવ મ ગેળ ગવાય,
વીર જીજીસર રાય

૧

ખીજને દીને દિક્ષા અધિકાર,
સાંજ સમયે નિર્વાણ વિચાર,
વીરતણી પરિવાર,

ત્રીજને દીને શ્રીપાશ્વ વિખ્યાત,
નેમી સુરને છે અવદાત,
વલી નવ લાગી વાત,

ચોનીશે જીન અતર ત્રેનીશ,
આદી જીનેશ્વર શ્રી જંગદીશ,

તાસ બ્યાખ્યાન સુણીશ,
ધર્મલ મ ગલ ગીત ગઉવલી કરીએ,
વલી પ્રભાવના નિત અનુમરીએ
અઠમ તપ જય વરિયે

૨

આઠ દીવસ લગે અમર પલાવો,
તેહ તોણ પડહો વંજડાવો,
ધ્યાન ધરમ મન બાવો,

સવત્મરી દીન સાર કહેવાય,
સદ ચતુવિધ લેજો થાય,
બારસે સુત્ર સુણાય,

થીરાવલી ને સમાચારી,
 પટાવલી પ્રમાદ નિવારી,
 સાંભળજે નરનારી;
 આગમ સુત્રને પ્રણમીશ,
 કલ્પ સુત્ર સું પ્રેમ ધરીશ;
 શાસ્ત્ર સર્વે સુણીશ. ૩

સત્તર લેહી જીત પુજા રચાવો,
 નાટકે કેરા ખેલ મચાવો,
 વિધી શું રનાત્ર ભણાવો;
 આંહખરસું દેહરે જઈએ,
 સંવત્સરી પડીકમાણું કરીએ,
 સંઘ સર્વને ખામીને;
 પારણે સ્વામી વત્સલ કીને,
 યથા શક્તિએ દાનજ દીને,
 પુણ્ય ભંડાર ભરી જે;
 શ્રી વિજય દ્વેષ સૂરી ગણધાર,
 જસવંત સાગર ગુરૂ ઉદાર,
 જીર્ણુદ સાગર જયકાર. ૪

પાર્શ્વનાથની થોય

પાસ છુલ્લુંદા વામા નદા, જળ ગરજે કૃષ્ણી, એ
સુપના દેખે અર્થ વિશેષે, કહે મધવા મળી,
છનવર જાયા સુર હુલસાયા, હુયા રમણી પ્રીયે,
નેમીરાણ ચિત્ત વિરાળ, વિલોકીત વૃન લીએ —૧

વીર જોકાડી ચાર હજારે, દીક્ષાધુરે છન પતી;
પાસને મલ્લી ત્રયશત સાથે, બીજા સહસ્રે પ્રતી,
પટ શત સાથે સયમ ધરતા, વાસુ પુણ્ય જગમણી,
અનુપમ લીલા જ્ઞાન રસીલા, રેળે મુજને ઘણી —૨

છનમુખ દીઠી વાણી મીઠી, સુર તરૂં વેલડી,
દ્રાખ વિહાસે ગઈ વનવાસે, પીલે રસ સેલડી;
સાકર મેતી તરણા લેતી, મુખે પથુ ચાવતી,
અમૃત મીઠું સ્વર્ગે દીકું, સુર વધુ ગાવતી —૩

ગજમુખ હસો વામન યક્ષો, મસ્તકે કૃષ્ણાવલી,
ચાર તે બાહી કચ્છ પવાહી, કામા જસ શામલી,
ચઉકર પ્રાદા નાગાડુદા, દેવી પદમાવતી,
સોવનકાંતિ પ્રભુ ગુણગાતી, વીર ઘરે આવતી —૪

પર્યુશણની થોય

સજ્જ લેદી જીન પુજા રચીને, સ્નાત્ર મહોત્સવ કીજેજી;
ઢાલ દદામા લેરીને ફેરી, ગલરી નાદ સુણીજેજી;
વિરજીન આગળ લાવના લાવી, માનવ ભવ ફળ લીજેજી;
પરવ પર્યુશણ પુરવ પુન્યે, આન્યા એમ જાણીજેજી.-૧

માસ પાસ વળી દસમા દુવાલસ, ચત્તારી અઠ્ઠ કીજેજી;
ઉપર વળી દસ દોય કરીને, જીન ચોવીસે પુજેજી;
વડા કલ્પનો છૂટ કરીને, વીર ચરિત્ર સુણીજેજી;
પડવેને દીન જન્મ મહોત્સવ, ધવળ મંગળ વરતીજેજી.-૨

આઠ દીવસ લગી અમર પળાવી, અઠ્ઠમનો તપ કીજેજી;
નામકેતુની પેરે દેવળ લહીએ, જો શુભ લાવે રહીએજી;
તેલાધર દીન ત્રણ કલ્યાણક, ગણધર વાદ વદીજેજી;
પાસ નેમીસર અંતર ત્રીજે, રિખલ ચરિત્ર સુણીજેજી.-૩

ખારસે સુત્રને સમાચારી, સંવચ્છરી પડિકકમીએજી;
ચૈત્ય પ્રવાડી વિધિશું કીજે, સકળ જંતુને ખામીજેજી;
પારણાને દીન સ્વામી વચ્છલ, કીજે અધિક વડાઈજી;
માનવિજય કહે સકળ મનોરથ, પુરે દેવી સીધાઈજી.-૪

જ્ઞાન પથમીની સ્તુતિ.

શ્રીનેમિ પથરૂપ, ત્રિહર્ષ પતિકૃત, પ્રાજ્ઞ્ય જન્માલિપેક,
શ્રેયત્ પથાક્ષમત્, દ્વિરહ મહાલિહા, પથ વક્ત્રોપમાન,
નિર્ચુક્ત પથદેહ્યા, પરમ સુખમય પ્રાસ્ત કર્મ પ્રપથ,
કલ્યાણ પથમી સત, તપસિ વિતનુતા પથમ જ્ઞાનવાન્ -૧

સ પ્રોણુન્ સચ્ચકોરાન્ શિવતિલકસમ કૌશિકાનંદ મૂર્તિ,
પુણ્યાબ્ધિ પ્રીતિદાયી સિત રૂચિ રીતય ગોલિસ્ત માસિ, રન્નિ
સાદ્રાણિ ધ્વંસમાન, સકલ કુવલયોદતાસ મુચ્ચૈશ્વકાર,
જ્ઞાન પુષ્પાલ્લનોદ, સતપસિ ભવિતા, પથમી વાસરસ્ય -૨

પીત્વા નાનાભિધાર્યા, મૃતરસ મમમ, યાતિ યાસ્યંતિ જગ્મુ,
ર્જ્વા યસ્માદનેકે, વિધિ વદ મગ્તા, પ્રાજ્ઞ્ય નિર્વાણ પૂર્યામ્;
ચાત્વા દેવાધિ દેવા, ગમ હશમ સુધા, કુડમાનંદ હેતુ,
સ્તત્ પથમ્યા સ્તપસ્થુ, ઘતત્રિશ દધિયા, ભાવિના મસ્તુનિત્ય -૩

સ્વર્ણાક્ષકાર વદનન્ મણિ કિરણ ગણ ધ્વસ્ત નિત્યાંધકારા,
હુંકારા રાવ દૂરી કૃત સુકૃત જનત્રાત વિદ્ન પ્રચારા,
દેવીશ્રી રાગિકાખ્યા, જનવર ચરણા લોજ ભૃગી મમાના,
પથમ્યક્ષસ્તપોવં, વિતરુત કુચલ, પીમના સાવધાના -૪

—: કર્મ પચીશીની સઝાય. :—

દેવ દાનવ તિર્થંકરગણુ ધર, હરિહર નર વર સખળા;
કર્મ સંભોગે સુખ દુઃખ પામ્યા, સખળા હુવા મહા નિખળા,
રે પ્રાણી કર્મ સમો નહીં કોય.

ક્રીધાં કર્મ ભોગવ્યાવિના, છુટકબારો ન હોય.
રે પ્રાણી કરમ.—૧

આદીશ્વરને અંતરાય વિટંબ્યો, વર્ષ દીવસ રહ્યા ભૂખે;
વીરને બાર વરસ દુઃખ દીધું, ઉપન્યા બ્રાહ્મણી કૂખે.

રે પ્રાણી કરમ.—૨

સાઠ હજાર સુત એક દીનમુખ્યા, સામંત સૂરા જેસા;
સાગર હુવો મહાપુત્રે દુઃખીઓ, કરમતણાં કૂળ એસા.

રે પ્રાણી કરમ.—૩

ખત્રીશ હજાર દેશોનો સાહેબ, ચક્રી સત્રત કુમાર,
સોળ રોગ શરીરે ઉપન્યા, તેને કર્મે કીધો ખુવાર
રે પ્રાણી કરમ-૪

સુભુમ નામે આઠમો ચક્રી, કર્મે સાયરમા નાખ્યો,
સોળ સહસ્ર યજ્ઞે ઉભા દીઠો, પણ કીણહી નવો રાખ્યો
રે પ્રાણી કરમ-૫

પ્રહ્લદત નામે બારમો ચક્રી, કર્મે કીધો રે અધો,
એમ બાણી પ્રાણી વીણકામે, કર્મ કોષ મત બધો
રે પ્રાણી કરમ-૬

વીશ ભુલ દશ મસ્તક હુંતા, લક્ષ્મણે રાવણ માર્યો,
એકલકે જગ મહુને છત્યો, તે પણ કમથી હાર્યો
રે પ્રાણી કરમ-૭

લક્ષ્મણ રામ મહા બળવંતા, વળી સત્યવતી સીતા,
બાર વરસ લગે વનમાહે ભમીઆ, વિતક તમ બહુ વિત્યા
રે પ્રાણી કરમ-૮

છપન કોટી બદ્ધવનો સાહેબ, કૃષ્ણ મહા બળી બાણી,
અટવી કોસબીમા એકલો મુઝો, વલવલતો વિણ પાણી
રે પ્રાણી કરમ-૯

પાંચ પાંડવ મહા બ્રુજારા, હારી દૌપદી નારી;
બાર વરસ લગે વન દુઃખ દીઠાં, લમીઆ જેમ ભીખારી.

રે પ્રાણી કરમ-૧૦

સતીય સીરોમણી દૌપદી કહીએ, પાંચ પુરૂષની નાર;
સુકુમાળીકાં લવે બાંધ્યું નીચાણું, પામી પાંચ ભરથાર.

રે પ્રાણી કરમ-૧૧

કર્મે હલકો કીધો હરીચંદને, વેચી તારા રાણી;
બાર વરસ લગે માથે આણ્યું, દુઃખ તણે ઘેર પાણી.

રે પ્રાણી કરમ-૧૨

દધીવાહન રાજની બેટી, ચાવી (બહેર) ચંદન ખાળા;
ચૌપદની પેરે ચૌટે વેચાણી, કર્મ તણા એ ચાળા.

રે પ્રાણી કરમ-૧૩

સમકીત ધારી શ્રેણીક રાજા, બેટે બાંધ્યો મુચકે;
ધર્મી નરપતિ કર્મે દબાણા, કર્મથી જોર ન કીસકે.

રે પ્રાણી કરમ-૧૪

ઇશ્વર ને પાર્વતી રાણી, કર્તા પુરૂષ કહેવાય;
અહોનિશ શમશાન માંહે વાસો, લિક્ષા લોજન ખાય.

રે પ્રાણી કરમ-૧૫

સહસ્ર કીરણ સૂરજ પ્રતાપી, રાત દિવસ રહે ભમતો,
સોળ કળા ચશી હર જગ જાણે, દીન દીન જાયે ઘટતો

રે આણી કરમ - ૧૬

નળરાજ પણ બુનટે રમતા, અરથ ગરથ રાજ્ય હાર્યો,
બાર વરસ લગે વનદુખ દીઠા, તેને કમે ભમાડ્યો

રે આણી કરમ - ૧૭

સુંદર્શનને સૂળીએ દીધો, મુજરાયે માગી ભીખ,
તમસ શુદ્ધ મુખ કાણીક બળીઓ, માની ન કાઢની શીખ

રે આણી કરમ - ૧૮

ગજ મુનીના શીર ઉપર સગડી, સાગર હત્ત બળ્યું રીશ,
મેતાવજ વાધરે વિટાણા, કણ ન આણી રીશ

રે આણી કરમ - ૧૯

માન્યસે સાધુ ઘાણીમા પીલ્યા, રોશ ન આણ્યો લગાર,
પૂર્વ કમે હઠણ રૂપીને, પટ માસ ન મળ્યો આહાર

રે આણી કરમ - ૨૦

ચૌદ પુરવધર કર્મતણે વશ, પડ્યા નિગોદ મજાર,
આદ્ર કુમાર ને નદી ખેણુ, ફરી વાસ્યો ઘરખાર

રે આણી કરમ - ૨૧

કળાવતીના કર છેદાણાં, સુલદ્રા પામી કલંક;
મહાબળ સુનીતું ગાત્ર પ્રભાળ્યું, કર્મ તણા એ વંક.

રે પ્રાણી કરમ.-૨૨

દ્રૌપદી હેતે પદ્મનાભનું, ફેડ્યું કૃષ્ણે ઠામ;
વીરને કાને ખીલા ઠોકાણાં. પગે રાંધી ખીર તામ.

રે પ્રાણી કરમ.-૨૩

કર્મથી નાઠા બાય પાતાળે, પેસે અગની મોઝાર;
મેરૂ શીખર ઉપર અઢે પણ, કર્મ ન મુકે લગાર.

રે પ્રાણી કરમ.-૨૪

એવાં કર્મ જીવ્યાં નરનારી, તે પોહોલ્યાં શીવ ઠાય;
પ્રભાતે ઉઠી નિત નિત વંદો, ભક્તી તેહના પાય.

રે પ્રાણી કરમ.-૨૫

એમ અનેક નર ખંડ્યા કર્મે, ભલભલેરાં જે સાજ;
ઋષિ હરખ કરજોડીને કહે, નમો નમો કર્મ મહારાજ.

રે પ્રાણી કરમ.-૨૬

—: મન લમરાની સગાચ. :—

ભૂલ્યો મન લમરા તુ કયા લમ્યો, લમ્યો દીવસને રાત,
માયાનો બાધ્યો પ્રાણીઓ, લમે પરીમળ જાત.

ભૂલ્યો -૧

કુલ કાચો ને કાયા કારમી, તેહની કરોરે જતન,
વિણસતા વાર લાગે નહીં, નિર્મળ રાખોરે મન

ભૂલ્યો -૨

કેના છોડ ને કેના વાછોડ, કેહના માય ને ખાપ,
અત સમયે જાણુ ચોકલા, સાથે પુણ્યને પાપ

ભૂલ્યો -૩

આશા તો ડુગર જેવડી, મરણ પગલારે હેઠ,
ધન સચી સચી કાઈ કરો, કરો દેવની વેઠ

ભૂલ્યો -૪

ધધો કરી ધન મેળવ્યુ, લાખા ઉપર કોડ,
મરણની વેળા માનવી, લીધો કદોરો છોડ

ભૂલ્યો -૫

મૂરખ કહે ધન માહેરું, ધોળો ધાન્ય ન ખાય;
વસ્ત્ર વિના જઈ પોઢવું, લખપતિ લાકડામાય.

ભૂલ્યો-૬

લવસાગર દુઃખ જળે ભર્યો, તરવો છેદે તેહ;
વ્રથમાં ભય સળળો થયો, કર્મ વાયરો ને મેહ.

ભૂલ્યો-૭

લખપતિ છત્રપતિ સખ ગયા, ગયા લાખ બે લાખ;
ગર્વ કરી ગોળે બેસતાં, સર્વ બળી થયા રાખ.

ભૂલ્યો-૮

ધમણ ધુખંતી રે રહી ગઈ, યુજ ગઈ લાલ અંગાર;
ઐરણ કો કબકો મટયો, ઉઠ ચાલ્યોરે લુહાર.

ભૂલ્યો-૯

ઉવટ મારગ ચાલતાં, જાવું પેલેરે પાર;
આગળ હાટ ન વાળીઓ, સંભળ લેજો રે સાર.

ભૂલ્યો-૧૦

પરદેશી પરદેશમાં, કુણું શું કરશો રે રનેહ;
આયા કાગળ ઉઠ ચલ્યાં, ન ગંભીર આંધી ને મેહ.

ભૂલ્યો-૧૧

કેઈ ચાલ્યા ને કેઈ ચાલશે, કેઈ ચાલણું હાર,
કેઈ બેઠારે બુઢા બાપડા, જાયે નરક મોઝાર
ભૂદયો-૧૨

જીણુ ઘર નોળન માજીતી, થાતા છત્રીસે રાગ,
ખડેર થઈ ખાલી પડયા, બેઠણુ લાગા છે કાગ
ભૂદયો-૧૩

ભમરો આવ્યો રે કમળમા, લેવા કમળનું ફૂલ,
કમળની વાછાએ માહે રહ્યો, જેમ આથમતે સૂર
ભૂદયો-૧૪

સદગુરુ કહે વસ્તુ વહોરીએ, જે કાઈ આવે રે સાથ,
આપણો લાલ ઉગારીએ, લેખુ સાહીબ હાથ
ભૂદયો-૧૫

પાયમા આરાની મઝાય.

વીર કહે ગહિતમ સુણો, પાયમા આરાના ભાવરે,
હુ ખીઆ પ્રાણી અતિ ઘણા, સાબળ ગહિતમ સ્વભાવરે
—વીર ૧

શહેર હોશે તે ગામડાં, ગામ હોશે શમશાનરે,
વીણ ગોવાળે ધણ ચરે, જ્ઞાન નહીં નિરવાણરે.

—વીર. ૨.

મુજ કેડે કુમતી ઘણાં, હોશે તે નીરધારરે,
જીન મતની રૂચી નવી ગમે, થાપશે નીજ મતી સારરે.

—વીર. ૩.

કુમતી ઝાઝા કદાચહી, થાપશે આપણા બોલરે,
શાસ્ત્ર મારગ સ્વી મુકશે, કરશે નીજ મત મોલરે.

—વીર. ૪.

પાખંડી ઘણા જાગશે, લાંગશે ધરમના પંથરે,
આગમ મત મરડી કરી, કરશે નવા વલી અંથરે.

—વીર. ૫.

ચારણીની પેરે ચાળશે, ધર્મ ન જાણે લેશરે,
આગમ શાખાને ટાળશે, પાળશે નીજ ઉપદેશરે.

—વીર. ૬.

ચોર ચરક બહુ જાગશે, બોલી ન પાળે બોલરે,
સાધુજન સીદાયશે, દુર્જન બહુલા મોલરે.

—વીર. ૭.

રાજા પ્રજાને ખીડશે, હીંડશે નિરધન લોકરે,
માખ્યા ન વરસશે મેહુલા, મિથ્યાત્વ હોશે બહુ થાકરે
—વીર ૮

જવત ઝોગણીશ ચઢિદોતરે, હોશે કલકી રાયરે,
માતા પ્રાદ્ધણી જાણીએ, બાપ ચડાળ કહેવાયરે.
—વીર ૯

છયાસી વરચનુ આઉણુ, પાડલીપુરમા હોશેરે,
તસ સુત હત નામે લલો, શ્રાવક કુલ શુભ પોષેરે
—વીર ૧૦

કૌંતુકી દામ ચલાવશે, ચર્મ તણા તે જોયરે,
ચોથ લેશે લીલા તણી, મહા આકરા કર હોયરે
—વીર ૧૧

ધ્રુ અવધિએ જોયતા, દેખશે જોહ સ્વરૂપરે,
દ્વીજ રૂપે આવી કરી, હણશે કલકી ભૂપરે.
—વીર ૧૨

હત્તને રાજ્ય ચાપી કગી, ધ્રુ સુરલોકે જાયરે,
'હત્ત ધર્મ પાળે સદા, લેટશે ચેતુન્ન ગીરીરાયરે
—વીર ૧૩

પૃથ્વી જન મંડીત કરી, પામશે સુખ અપારરે,
 દેવ લોકે સુખ લોગવે, નામે જય જયકારરે.

—વીર. ૧૪

પાંચમાં આરાને છેડલે, ચતુર્વિધ સંગ હોશેરે,
 છઠ્ઠો આરો ખેસતાં, જન ધરમ પહેલો જાશેરે.

—વીર. ૧૫

ખીજે અગ્ની જાગશે, ત્રીજે રાય ન કાચરે,
 ચોથે પ્રહરે લોપના, છઠ્ઠે આરે તે હોયરે. ૧૬
 હુહો.

છઠ્ઠે આરે માનવી, ખીલ વાસી સવી હોય,
 વીશ વરસનું આઉખું, ષટ વષે ગર્ભજ હોય. ૧૭

સહસ ચોરાસી વર્ષ પછે, લોગવશે સ્વીકર્મ,
 તિર્થંકર હોશે લલો શ્રેણીક જીવ સુધર્મ. ૧૮

તસ ગણધર અતિ સુંદર, કુમારપાળ લૂપાળ,
 આગમ વાણી નેધને, રચીઆં રચણ રસાળ. ૧૯

પાંચમાં આરાના ભાવ એ, આગમે ભાજ્યાં વીર;
 અંથ ખોલ વીચાર કહ્યા, સાંભળજો લવી ધીર. ૨૦

ભણતાં સમકીત સંપને, સુણતાં મંગલ માલ;
 જન હર્ષે કરી નેકએ, ભાજ્યા વચણ રસાળ. ૨૧

બાહુબળીજીની સંગ્રામ

૧૦

રાજ તણાવે અતિ લોભીઆ, ભરત બાહુબળી જુએરે,
સુઠી ઉપાડીરે મારવા, બાહુબળી પ્રતિ જુએરે,
વીરા મારા ગજ થકી ઉતરો, ગજ ચઢે કેવળ ન હોયરે ૧

રૂપભદ્રેવ તીહા મોકલે, બાહુ બળીજીની પાસેરે,
બધવ ગજ થકી ઉતરો, પ્રાણી સુદરી એમ લાખેરે
—વીરા ૨

લોચ કરીને ચારીત્ર લીઓ, વળી આવ્યો અભિમાનરે,
લઘુ બધવ વડુ નહીં, કાઉસગ્ગ રદ્યા શુભ ધ્યાનરે.
—વીરા ૩

વરસ દીવસ કાઉસગ્ગ રદ્યા, ગીત તાપથી સુખાણારે,
પ ખીટે માળા ધાલીઆ, વેલડીએ વીટાણારે,
—વીરા ૪

સાધવીના વચન સુણી કરી, ચમક્યો ચીત મજારરે,
દય ગય રથ સહિ પગી હયાં, વળી આવ્યો અહ મારરે.
—વીરા ૫

વૈરાગે મન વાળીઉં, મૂક્યો નીજ અભિમાનરે,
યજ ઉપાડયોરે વાંદવા, ઉપન્યું કેવળ જ્ઞાનરે.

—વીરા. ૬

પહોંચ્યા તે કેવળી પરખદા, બાહુબળી મુનીરાયરે,
અજરામર પદવી લહી, સમય સુંદર વંદે પાયરે.

—વીરા. ૭

કોધની સંજ્ઞા.

કડવાં ફળ છે કોધના, જ્ઞાની એમ જોલે;
રીસ તણો રસ જાણીએ, હળાહળ તોલે. કડવાં. ૧

કોધે કોડ પુરવ તણું, સંજમ ફળ જાય;
કોધ સહીત તપ જે કરે, તે તો લેજે ન થાય. કડવાં. ૨

સાધુ ઘણો તપીયો હતો, ધરતો મન વૈરાગ;
શીખ્યના કોધ થકી થયો, ચંડકોસીઓ નાગ. કડવાં. ૩

આગ ઉઠે જે ઘર થકી, તે પહેલું ઘર બાળે,
જળનોજોગ જો નવી મળે, તો પાસેનું પરબાળે. કડવાં. ૪

કેધ તણી ગતિ એહવી, કહે કેવલ નાણી,
હાણ કરે જે હેતની, જાળવતો એમ જાણી કઠવા ૫
ઉદયરત્ન કહે કેધને, કાઢતો ગળે સાહી,
કાયા-કરતો નીરમણી, ઉપચ નરસ નાહી કઠવા. ૬

વૈરાગની સંગ્રાથ

કા નવી ચીતે હો ચીતમે જીવકા, આયુગળે દીનરાત,
જાત વિચારીરે પુરવ ભવ તણી, કુણ કુણ તાહરીરે જાત
—કા નવી. ૧

તું મત જાણરે એ સહુ માહરા, કુણ માત કુણ જાત,
આપ સ્વારથ એ સહુ મળ્યા, મકર પરાઈરે વાત.
—કા નવી. ૨

દોહીલો દીસેરે ભવ માણસ તણો, શ્રાવક કુલ અવતાર,
પ્રાપ્તિ પૂરીરે શુદ્ધ ગીરવા તણી, નહી તુજ વારોરે વાર
—કા નવી. ૩

પુણ્ય વિદુણોરે હુ ખ પામે ઘણું, દોષ દીએ દીરતાર,
આપ કમાઈએરે પુરવ ભવ તણી, નવી સભારે ગમાર.
—કા નવી. ૪

કઠીણ કરમનેરે અહનીશ તું કરે, જેહના સળળ વિપાક,
હું નવી જાણુરે કુણ ગતી તાહરી, તે જાણે વિતરાગ.

—કાં નવી. ૫

તુંજ દેખતારે જો ને તે જીવડા, કેઈ કેઈ ગયા નર નાર,
એમ જાણીનેરે નિશ્ચે જાયવું, એતન એતો ગમાર.

—કાં નવી. ૬

સુખ પામ્યારે બહુ રમણી તણાં, અનંત અનંતિરે વાર,
લખ્ષ કહેરે જો જીનશું રમે, તો સુખ પામે અપાર.

—કાં નવી. ૭

સુખાહુ કુમારની સજાય.

હવે સુખાહુ કુંવર એમ વિનવે,
હમે દેશું સંજમ ભાર. માડી મોરીરે.

મા મેં વીર પ્રભુની વાણી સાંભળી,
તેથી મેં જાણ્યો અચાર સ સાર; માડી મોરીરે.

હવે હું ન રાગ્યું આ સંસારમાં. ૧.

જાયા... તુજ વિના સુના મદીર માળીયા,
 તુજ વિષુ સુનો સંસાર, જાયા મોરાદે
 જાયા માણેક મોતીની મુદ્રિકા,
 કાઈ રિદ્ધિ તણા નહીં પાર, જાયા મોરાદે
 તુજ વિષુ ઘડીએ ન નિસરે ૨

હારે . માતા તન ધન જોળન કારમું,
 કારમો કુટુંબ પરિવાર, માડી મોરીદે
 કારમા કુટુંબમા કુણુ રહે,
 મે તો જાણ્યો અધીર સંસાર માડી મોરીદે
 હવે હું ન રાગ્યુ આ સંસારમા ૩

જાયા વનમા તો તું રહે એકીલો,
 દેણુ કરે તારી સહાય, જાયા મોરાદે
 જાયા.. બાવીસ પરી સહ છતવા,
 હારે.. આરિત્ર ખાડાની ધાર, જાયા મોરાદે
 તુજ વિષુ ઘડીએ ન નિસરે ૪

માતા વનમા તો રહે મૃગ એકીલો,
 તેની દેણુ કરે છે મલાળ, માડી મોરીદે
 વન મૃગતાની રેઝ વિચર્યુ,
 એકલકા નીવધાર માડી મોરીદે
 હવે હું ન રાગ્યુ આ સંસારમા ૫

જાયા.....શીયાળે શીત બહુ પડે,
હારે.....ઉનાળે હુ વાય; જાયા મોરારે
જાયા.....વરસા લોચની દોહીલો;
હારે.....કાંઈ ઘડીએ વરસ સો જાય. જાયા મોરારે
તુજ વિણ ઘડીએ ન નિસરે. ૬

માતા નરક નિગોહમાં હું લમ્બો,
હારે.....અનંત અનંતી વાર; માડી મોરીરે
છેદન લેદન મેં સહ્યાં,
તે તો કહેતાં ન આવે પાર. માડી મોરીરે
હવે હું ન રાચું આ સંસારમાં. ૭

માતા સાચર જળ પીધાં ઘણાં,
વળી પીધાં માયના સ્થાન; માડી મોરીરે
તૃપ્તિ ન પામ્યો પ્રાણીઓ,
હારે.....અથીર વિષયની સાથ. માડી મોરીરે
હવે હું ન રાચું આ સંસારમાં. ૮

જાયા.....પાંચસેં પાંચસેં નારીઓ,
રહેવા પાંચસેં પાંચસેં મહેલ; જાયા મોરારે
જાયા.....ઉત્તમ કુળની ઉપની,
વળી રૂપે છે રંભા સમાન. જાયા મોરારે
તુજ વિણ ઘડીએ ન નિસરે. ૯

માતા ઘરમા નીકળે એક નાગિણી,
 સુખે નિદ્રા ન આવે લગાર, માડી મોરીરે
 તો પાચસે નાગિણીમા કેમ રહી શકું,
 માત્ર મનહુ આકુળ બ્યાકુળ થાય માડી મોરીરે
 હવે ન રાચુ આ સસારમા. ૧૦

જાયા , એટલા દીવસ હું તો જાણતી,
 રમાડીશ વહુરેના જાળ, જાયા મોરારે
 જાયા દીવસ અટારેરે આવીઓ,
 તુ લે છે સજમ ભાર જાયા મોરારે
 હવે હું ન રાચુ આ સસારમા. ૧૧

હવે પાચસે નારીઓ એમ વિનવે,
 તેમા વડેરી કરેરે જીવાળ, વાલમ મોરારે
 સ્વામી તમે તો સજમ લેવા સંચર્યા,
 હોરે .. અમને કવણ આધાર વાલમ મોરારે
 વાલમ વિના કેમ રહી શકુ ૧૨

માતા પરદેશી આવે કોઈ પડખુલો,
 તે ફરી લેજો થાય ન થાય, માડી મોરીરે
 તેમ માનવ લવ છે દોહિલો,
 તે ધર્મ વિના દુર્ગતિ જાય. માડી મોરીરે
 હવે હું ન રાચુ આ સસારમા ૧૩

હાંરે.....માત પીતા ભાઈ બેનડી,
 સૌ કુટુંબ તણા પરિવાર; માડી મોરીરે.
 તે તો.....અંત સમય અળગો રહે,
 એક જૈન ધર્મ તરણ તારણહાર. માડી મોરીરે
 હવે હું ન રાચું આ સંસારમાં. ૧૪

માતા કાચી તે કાચા કારમી,
 તે.....સડી પડી વિણસી જાય; માડી મોરીરે.
 હાંરે.....જીવ જાય ને કાચા પડી રહે,
 તે તો.....સુવા પછી બાળી કરે રાખ. માડી મોરીરે
 હવે હું ન રાચું આ સંસારમાં. ૧૫

હવે ધારણી માતા એમ અંતવે,
 આ પુત્ર ન રહે સંસાર; લવિક જનોરે
 હાંરે.....એક દિવસ રાજ લોગવો,
 સંજમ લીધું મહાવીર પાસ. લવિક જનોરે
 સોભાગી કુંવર સંજમ આદરે. ૧૬

હાંરે.....તપ જપ સંજમ આદરી,
 આરાધી ગયો દેવલોક; લવિક જનોરે
 હાંરે.....પંદર ભવ પુરા કરી.
 માહા વિદેહ ક્ષેત્રમાં જાશે મોક્ષ. લવિક જનોરે
 સોભાગી કુંવર સંજમ આદરે. ૧૭

હારે વિપાક સુત્રમા લાખીઉ,
 ખીજા સુત્ર અખડ મોજાર લવિક જનોરે
 પ્રથમ અધ્યયને એ કહ્યું,
 સુત્ર વિપાકે અધિકાર લવિક જનોરે
 સોભાગી કુવરે સજમ આકર્યો ૧૮

ઈલાચી પુત્રની સગાય.

નામ ઈલાપુત્ર બાણીએ, ધનદત્ત શેઠનો પુત્ર,
 નટવી દેખી તે મેહીઓ, નવિ રાખ્યું ધરતું સુત્ર
 કરમ ન છૂટેરે પ્રાણીઆ ૧

કરમ ન છૂટેરે પ્રાણીઆ, પૂરવ નેહી વિકાર,
 નીજ કુળ છડોરે નટ થયો, નાવો શરમ લગાર કરમ ૨

માતા પિતા કહે પુત્રને, નટ નવી થઈ એ લાત,
 પુત્ર પરણાવુંરે પદમણી, સુખ વિલસો સઘાત કરમ. ૩

કહેણ ન માન્યું તાતનું, પૂરવ કર્મ વિશેષ,
 નટ થઈ શીખ્યો નાચવા, ન મટે લખ્યારે લેખ કરમ. ૪

- ઈકપુર આબ્યારે નાચવા, ઉંચો વંશ વિસેધ;
તીહાં રાય જોવાને આવીઓ, મળીઆં લોક અનેક. કરમ. ૫
- ઢોલ વજાવેરે નટવી, ગાવે કિન્નર સાદ;
પાયતળ ધૂધરા ધમધમે, ગાજે અંબર નાદ. કરમ. ૬
- દોય પગ પહેરીરે પાવડી, વંશ અડયો ગજગેલ;
નોધારો થઈ નાચતો, ખેલે નવ નવા ખેલ. કરમ. ૭
- નટવી રંભારે સારીખી, નયણે દેખેરે જામ;
જો અંતે ઉરેમાં એ રહે, જનમ સફળ મુજતામ. કરમ. ૮
- તવ તિહાં ચિંતેરે ભૂપતિ, હ્રુબ્ધ્યો નટવીની સાથ;
જો નટ પડેરે નાચતો, તો નટવી કરૂં મુજ હાથ. કરમ. ૯
- કર્મ વશેરે હું નટ થયો, નાચું છું નિરાધાર;
મન નવી માનેરે રાયનું, તો કેાણ કરવો વિચાર. કરમ. ૧૦
- દાન ન આપેરે ભૂપતિ, નટે જાણી તે વાત;
હું ધન વાંછુંરે રાયનું, રાય વંછે મુજ ઘાત. કરમ. ૧૧
- દાન લઈ જો હું રાયનું, તો મુજ જીવીત સાર;
એમ મનમાંહે ચીંતવી, ચઢીઓ ચોથીરે વાર. કરમ. ૧૨
- થાળ ભરી શુદ્ધ મોદકે, પદમણી ઉભી છે બહાર;
લ્યો લ્યો કહે છે લેતા નથી, ધન્ય ધન્ય મુનીઅવતાર. કરમ. ૧૩

ઐમ તિહા મુની વહોરતા, નટે પેખ્યા મહાભાગ,
ધિગ્ ધિગ્ વિધ્યાદે જીવને, ઐમ નટ પાખ્યો વૈરાગ કરમ ૧૪
અંબર લાવેરે કૈવળી, થયો તે કર્મ 'ખપાય,
કૈવળ મહીમારે સુર કરે, લખિધાવજય ગુણ ગાય, કરમ. ૧૫

સ્થૂળીભદ્રજીની સંગ્રામ

શ્રી સ્થૂળીભદ્ર મુનીગણુમાહે શીરહાર જો.
ચોમાસુ' આખ્યા કોશ્યા આગાર જો
ચિત્રામણ શાળાએ તપ જપ આઠ્યા જો. ૧

ગુણીકા- આઠરિયા મત આખ્યા છો અમ ગેહજો,
સુદરી સુદર અપક વરણી દેહ જો
અમ તુમ સરિખો મેજો આ અ સારમા જો ૨

સ્થૂળીભદ્ર-અમારે મે જોયું સઠળ સ્વરૂપ જો
દર્પણની હાયામા જેવુ રૂપજો
મુખનાની મુખલગી બુખ લાગે નહીં જો ૩

શુણીકા- ના કહેશે। તો નાટક કરશું આજને,
ખાર વરસની માયા છે મુનીરાજને,
તે છોડી કેમ જાઉં હું આશા ભરીને. ૪

સ્થૂળીભદ્ર- આશા ભરિયો ચેતન કાળ અનાદિને,
ભમીયો ભવમાં હીણ થયો પરમાદિને,
ના જાણી મેં સુખની કરણી જોગનીને. ૫

શુણીકા- જોગી તો જંગલમાં વાસો વસીઆને,
વેશ્યાને મંદિરીયે ભોજન રસીઆને,
તુમને દીઠા એવા સંજમ સાધતાને. ૬

સ્થૂળીભદ્ર- સાધશું સંજમ ઈચ્છારોધ વિચારીને,
કુરમાં પુત્ર થયા જ્ઞાની ઘરખારીને,
પાણી માંહે પંકજ ઠોડું જાણીએ જો. ૭

શુણીકા- જાણી એતો સઘળી તુમારી વાતજો,
મેવા મીઠા રસવંતા બહુ જાતજો,
અંખર ભૂષણ નીતનીત નવલાં લાવતાંજો. ૮

સ્થૂળીભદ્ર- લાવતાં તો તું દેતી આદરમાનજો,
કાયા જાણું સંધ્યા રંગ સમાનજો,
ઠાલી તે શું કરવી એવી પ્રિતડી જો. ૯

શુણીકા- પ્રિતલડી કરતા તે રંગભર સેજને,
રમતા ને દેખાડતા ઘણુ હેતને
રીસાવી મનાવી મુજને સાલરેને ૧૦

સ્થૂળીભદ્ર- સાલરે તો મુનિવર મનડુ વાળેજો,
ઢાકયો અગ્નિ ઉઘાડયે પગ્ગળેજો,
સંયમ માહે એછે દુપણ મોટકુજો ૧૧

શુણીકા- મોટકુ આબુ રાજા નહતુ તેડુજો
જાતા ન વહે કાઈ તુમારૂ મનડુજો
મે તો તુમને કોલ કરીને મોકલ્યાજો ૧૨

સ્થૂળીભદ્ર- મોકલ્યા તો મારગમાહે મળીયાજો
સભૂતિ આચારશ જ્ઞાને ષળીઆજો
સયમ દીધુ સમકિત તેણે શીખવ્યુજો. ૧૩

શુણીકા- શીખવ્યુ તો કહી દેખાડો અમનેજો
ધમ કરંતા પુણ્ય વડેરૂ તમનેજો,
સમતાને ઘેર આવી વેશ્યા એમ વહેજો ૧૪

સ્થૂળીભદ્ર- વહે મુનિવર શકાનો પરિહારજો,
સમકિત મૂળે શ્રાવકના મત ધારજો,
પ્રાણુતિપાતાદિક સ્થૂળે ઉચ્ચરેજો ૧૫

શુભીક્ષા- ઉચ્ચરે તો વીત્યું છે ચોમાસુંજો.
આણા લેઈને ગુફની પાસજો.
શ્રુતનાણી કહેવાણું ચૌદ પુરવીજો. ૧૬

સ્થૂળીલદ્ર- પુરવી થઈને તાર્યા પ્રાણી થોકજો.
ઉજવળ ધ્યાને તેહ ગયા દેવ લોકજો.
ઋષલ કહે નિત્ય તેહને કરીએ વંદનાજો. ૧૭

રાજુલને રથનેમિની સમ્બાધ.

રાજુલ- ધિગ મુનિ ધિગ તુમને, ધિગ તુમારા વેણુજી;
આરિત્ર તુમારું એળે ગયું, કુડાં તમારાં કેણુજી;
મોહરે ઉતારો મુનીરાજજી-૧

માતા પિતા કુળ બોળીઉં, બોળ્યું આરિત્ર આજજી;
વિષય કારણ મોહ લાવીઆ, કુડાં કૃત્યને કાજજી;
મોહરે ઉતારો મુનીરાજજી-૨

રથનેમિ-તપ જપ કરવો છોડી દીયો રાણી રાજુલ નારજી;
સંસારનાં મુખ લોગવો, કરો સફળ અવતારજી;
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા-૩

મેવા ફળ પુલ લાવતો, હું તમારે આવાસલ,
હોશ ધરીને લેતા તમે, તેથી થઈ બહુ આસલ,
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા—૪

રાબુલ- વરૂ ભૂપણ લીધા પ્રીતથી, બાણી દેવર જાતલ,
નત લેઈને જેણે ભાગીઆ, થયો નરકમા પાતલ,
મોહરે ઉતારો મુનીરાજલ—૫

દેવતનાથ નિહાળતા, તુમ હમ દોનુ ને આજલ,
નિર્લજ લાજ કીહા ગઈ, ગરુ જ્ઞાન મહારાજલ,
મોહરે ઉતારો મુનીરાજલ—૬

રથનેમિ-એથી અધિક કહો મુજને, રાબુલ પ્રાણ આધારલ,
વહાલ તમારૂં નવિ વિસરે, સુણો રાબુલ નારલ,
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા—૭

પિઉ વિષ્ટુ રાબુલ એકલી, બાણી તુમારી દાઝલ,
હોશ ધરીને અમે આવતા, કરવા તુમાગ કાજલ,
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા—૮

રાબુલ- તારણ તત્ર તોડી કર્યો, મોહ મત્રનો સગલ,
મોહ પઢવી તમે જોઈને, કર્યો સયમ ભગલ,
મોહરે ઉતારો મુનીરાજલ—૯

સંસાર અસાર છોડી તુમે, લીધો સંયમ ભારણ;
ઉત્તમ પુરૂષ વંછે નહીં, ફરી સંસાર અસારણ;
મોહરે ઉતારો મુનીરાજણ-૧૦

રથનેમિ-માયા ફરી જે મિલે નહીં, તે મૂરખની રીતણ;
સંસારમાં શું લઈ જવું, એક પૂરણ પ્રીતણ;
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા-૧૧

કુવારી કન્યાને કંથ કેટલા, સુણ સુણ રાજુલ ભામણ;
એકની ઉપર રાગ નવી-ઘટે, કરો મુજને સ્વામણ;
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા-૧૨

રાજુલ-અમીરસ મૂકી કાં પીઓ, નારી અવશુણ વિખણ;
સંસારમાં સાર કંઈ નથી, ધરો સંજમ શીખણ;
મોહરે ઉતારો મુનીરાજણ-૧૩

દીક્ષા લઈ પ્રભુ પાસથી, પાળો શુદ્ધ આચારણ;
વિષ ફળ ખાવા વાંછાકરી, લેવો પૃથ્વીનો ભારણ;
મોહરે ઉતારો મુનીરાજણ-૧૪

રથનેમિ-મેં જાણ્યું રાજુલ એકલી, પતિ ત્રિના મુંઝાયણ;
પરણીને સુખ આપશું, નહીં લેવા ફળ દીક્ષાયણ;
પ્રીતિરે ધરો મુજથી પ્રેમદા-૧૫

પુણ્ય પ્રતાપે મે' લેટીઆ, આજે કેટલે માસણ,
ચાલો ઘરે જઈએ આપણે, કરવા લોગ વિલાસણ,
પ્રીતિરે ઘરો મુજથી પ્રેમદા-૧૬

રાબુદ- બધુ તુમારે પરિહરી, જાણી અથીર સ સારણ,
શ્વાનપરે ઇછા કા કરો, જમવા વમન વિકારણ,
મોહરે ઉતારો મુનીશાજણ-૧૭

સ્થનેમિ-શ્વાન કહો તુમે મુજને, તો શુ તુમથી સ સારણ,
દીક્ષા આપી સારી સાધવી, કર્યો તુમે ઉપકારણ,
ક્ષમા કરો મોરી' માતણ-૧૮

ચેતનને શીખામણની સમાય

ચતુર તુ ચાખ મુજહીત મુખ મુખડી,
ખાપહા વિષય કા મુઠ મ ડે,
વિષય લપટપણે શતદીન નવિગણે,
કોધ મદ માન માયા ન છડે ચતુર-૧

સદન ધન સ્વજન જન નીરખી નીજ વચ અરે,
માહરે માહરે મકર લોખા,
તાહરે તેહ જે સુકૃત સમય કરે,
પીંડે પાપે ભરી કરીય રોખા ચતુર-૨

કાલ અર્હટ શશી સુર વૃષ જોડલું,
 દીવસ ને નીશી અતી ઘડીય માલં,
 નીરખી નીજ આઉખું નીર ઉલેચતાં,
 કાં ન છંડે હજીય મોહ જાલં. ચતુર-૩

સકલ શુભ કાજની આજ વેળા લહી,
 મોહે મુઝયો હજી શું વિમાસે;
 સકલ સુખ તુજ ગમે દેહે દુઃખ નવી ખમે,
 કરણી વિણ સુકતી રતી કેમ કરાશે ? ચતુર-૪

અધીર સંસારમાં સાર નવકારતું,
 ધ્યાન ધરતાં સદા હૃદય રીઝે;
 એહથી ભવ તરે મેરૂ મહીમા ધરે,
 રીધી વિજયાદી સુખ સકળ સીઝે. ચતુર-૫

રહનેમિની સમ્રાય

કાઉરસગ ધ્યાને મુનિ રહનેમી નામે,
 રહ્યા છે શુક્રામાં શુભ, પરિણામે રે;
 દેવરિયા મુનિવર ધ્યાનમાં રહેજે,
 ધ્યાનથકી હોય ભવનો, પારરે. દેવ. ૧

વરસાદે લીના ચીર, મોકળા કરવા,
 રાત્રીલ આખ્યા તેણે, કામરે દેવ ૨
 રૂપે રનિરે વસ્ત્રે વર્ણત બાળા,
 દેખી દોલાણા તેણે, કામરે દેવ ૩
 દિલડુ દોલાણુ બાણી રાત્રીલ લાખે,
 રાખે સ્થિર મન શુણના, કામરે દેવ ૪
 બાદવ કુળમા છુનછુ નેમ નગીનો,
 વમન કરી ઉ મુજને, તેણે દેવ. ૫
 અધવ તેહના તમે શિવા દેવી બાયા,
 એવડો પટતર કારણ, કેણુરે દેવ ૬
 પરદારા સેવી પ્રાણી નરકમા બાય,
 દુર્લભ મોધી હોમ, પ્રાયરે દેવ. ૭
 સાધવી માથે ચૂકી પાપ જે બાધે,
 તેહનો છુટકારો કઠી ન, પ્રાયરે દેવ ૮
 અશુચી કાચારે મળ મૂત્રની ક્યારી,
 તમને કેમ લાગી એવડી, પ્યારીરે દેવ ૯
 હું રે સચમી તમે મહામત ધારી,
 કામે મહામત બાચો, હારીરે દેવ ૧૦

લોગ વસ્યારે મુનિ મનથી ન ઇચ્છે,
નાગ અગંધવ કુળની, જેમરે. દેવ. ૧૧

ધિકક કુળ નીચા થઈ નેહથી નિહાળે,
ન રહે સંયમ શોભા, એમરે. દેવ. ૧૨

એવા રસીલા રાબુલ વંચણ સુણીને,
બુઝ્યા રહનેમી પ્રભુજી, પાસરે. દેવ. ૧૩

પાપ આલોચ ફરી સંયમ લીધું,
અતુકમે પામ્યા શીવ, વાસરે. દેવ. ૧૪

ધન્ય ધન્ય જે નરનારી શીયળને પાળે,
સમુદ્ર તર્યા સમ વ્રત છે, એહરે. દેવ. ૧૫

રૂપ કહે તેહના નામથી હોવે,
એમ મન નિર્મળ સુંદર, હેહરે. દેવ. ૧૬

પદ્માવતિની જીવરાસી

હવે રાણી પદ્માવતિ, જીવરાસી ખમાવે;
ભણપણ જગતે ભણું, ઈણ વેલાએ આવે.
તે મુજ મિછામી દોકડું. ૧

તે મુજ મીછામી દોકડુ, ઝારિહતની શાખ,
જે મે હંવ વિરાધિયા, ચોરાચી લાખ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૨

સાત લાખ પૃથ્વી લેણા, સાત તે અપકાય,
સાત લાખ તેઉ કાયના, સાતે વલી વાય,
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૩

દશે પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચોદહ સાધાર,
ખી, તિ, ચઉરી દી હંવના, જેને લાખ વિચાર
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૪

દેવતા તિર્યંચ નારેછી, ચારં ચારં પ્રજાસી,
ચોદહ લાખ મનુષ્યના, એ લાખ ચોરામી
'તે મુજ મિછામી દોકડુ' ૫

ઇલુ ભવે, પરભવ સેવિયા, જે પાપ અંદાર,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ ફેરી પરહફ, દુરગતિ દેતોરે
તે મુજ મિછામી દોકડુ. ૬

હિસા કીધી હવની, બોલ્યા મૃપાવોદ,
દોષ અદત્તા દોનના, મૈથુન ઉન્માદ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૭

પરિગ્રહ મેં લીધો કારમો, કીધો ક્રોધ વિશેષ;
માન માયા લોભ મેં કીધા, વલી રાગને દ્વેષ.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૮

કલહ કરી જીવ દુહળ્યા, કીધા ક્રુડ કલંક;
નિંદા કીધી પારકી, રતિ ચરતિ નીશંક.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૯

ચાટી કીધી ચોતરે, કીધો થાપણ મોસો;
કુચર કુદેવ કુધર્મનો, લલો આણ્યો ભરોસો.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૧૦

ખાટકીને ભવમેં ક્રિયા, જીવ નાના વિધ ઘાત;
ચડીમાર ભવે ચરકલા, માર્યા દિનને રાત.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૧૧

માછીને ભવે માછલા, ગાલ્યા જલવાસ;
ધીવર ભીલ ક્રોધી ભવે, મૃગ પાડ્યા પાસ.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૧૨

કાજી સુલ્લાને ભવે, પઠી મંત્ર કઠોર;
જીવ અનેક ઝલે કીધા, કીધા પાપ અધોર.
તે સુજ મિછામી દોકડું. ૧૩

કોટવાલને ભવે મે કીયા, આકરા કર દડ
બધીવાન મરાવીયા, કોરડા છડી દડ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૧૪

પરમાધામિને ભવે, દીધા નારકી દુખ;
છેદન ભેદન વેદના, તાડના અતી નીખ.
તે મુજ મિછામી દોકડુ. ૧૫

કુભારને ભવમે ક્રિયા, નીમાહ પચાવ્યા,
તેલી ભવે તેલ પીલીયા, પાપે પેટ ભરાન્ધા
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૧૬

હાલીને ભવે હલ ખેડીયા, ફાડયા પૃથ્વી પેટ;
સૂઠ નિદાન કીયા ઘણા, દીધા બળદ અપેટ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૧૭

માળીને ભવે રાખિયા, નાના વિધ વૃક્ષ,
મૂળ પત્ર ફળ પુલના, લાગ્યા પાપ તો લક્ષ
તે મુજ મિછામી દોકડુ. ૧૮

અધોવાઈયાને ભવે, ભર્યા અધિકા ભાર,
ચોઠી ઉટ ઠીડા પડયા, દયા ન રહી લગાર
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૧૯

છીયાને લવે છેતરી, કીધા રંગણ પાસ;
અગ્નિ આરંભ કીયા ઘણા, ધાતુવાદ અખ્યાસ.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૦

સુરપણે રણ હુઝતાં, માર્યા માણસ વૃંદ;
મદીરા માંસ માખણ લખ્યા, આધા મુંલને કંદ.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૧

ખાણુ ખાણુવી ધાતુની, પાણી ઉલ્લેચ્યાં;
આરંભ દીધા અતિઘણા, પોતે પાપજ સંચ્યા.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૨

અંગાર કર્મ કીયા વલી, ધરમે દવ દીધા;
સુંસ કર્યા વિતરાગનાં, કુડા કોસજ કીધા.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૩

ખિલી લવે ઉદર લીયા, ગિરોલો હત્યારી;
મૂઠ ગમાર લવે તણે, મેં જી લીખ મારી.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૪

ભાડ ભૂત્તં તણે લવે, એકેંદ્રીય જીવ;
જવાર ચણા ઘઉં શેકીયા, પાડંતા રીવ.

તે મુજ મિછામી દોકડું. ૨૫

ખાડણુ પીધણુ ગારના, આરજા અનેક,
રાધણુ ધધણુ અગ્નિના, કીયા પાચ ઉદેક
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૨૬

વિકથા ચાર કીધી વસી, સેવ્યા પાચ પ્રમાદ,
ધષ્ટ વિયોગ પડાવોઆ, કીયા ફૂદન વિખવાદ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૨૭

સાધુ અને શ્રમણુ સંણા, વૃત લઈને લાગ્યા,
મૂલ અને ઉત્તર તણા, મુજ દુષ્ણુ લાગ્યા
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૨૮

સાપ વીંછી સિદ્ધ ચીતરા, સકરાને સમલી,
હિ સક જીવ તણે લવે, હિ સા કીધી સખળી
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૨૯

સુવાવડો દુષણુ ઘણા, વળી ગર્ભ ગળાવ્યા,
જીવાણી દોલ્યા ઘણા, સીલવૃત લગાવ્યા
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૩૦

ભવ અનત ભમતા થકા, કીધા કુટુંબ સખધ,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વોસિરૂ તીણુ સુપ્રતિબધ
તે મુજ મિછામી દોકડુ ૩૧

લવ અનંત લમતાં શકા, કીધા પરિગ્રહ સંગંધ;
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વેસિફ, તીણ સુપ્રતિબંધ.
તે મુજ મિછામી દોકડું. ૩૨

એણીપરે ઢાણુ લવે પરલવે, કીધા પાપ અખત્ર;
ત્રિવિધત્રિવિધ કરી વેસિફ, કફ જન્મ પવિત્ર.
તે મુજ મિછામી દોકડું. ૩૩

રાગ વૈરાડી જે સુણે, એ ત્રીજી ઢાળ;
સમય મુંઢર કહે પાપથી, છુટે તતકાળ.
તે મુજ મિછામી દોકડું. ૩૪

કેટલીક જાણવા લાયક પચુરાણ બાબતો

- ૧-સાતમી નારકીનો જીવ મરીને તિર્યચ થાય છે મનુષ્ય થતો નથી
- ૨-લોકાવધિ જ્ઞાનવાળા ચૌદરાજલોકની વાત જાણી શકે છે.
- ૩-પદ્માવધિ જ્ઞાનવાળાને એક સમય પછી દેવજ્ઞાન થાય છે.
- ૪-દેવતા મરીને દેવતા થાય નહીં, નારકી મરીને નારકી થાય નહીં
- ૫-સ્રી જાતી વધાનૈમા વધારે છઠ્ઠી નારકી સુધી જાય છે
- ૬-સાસ્વાદન શુણ્ઠાણુ જેને અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તે સ સાર જાત્રી હોય તેને હોય, બીજાને નહીં
- ૭-ચિત્ત, વિત્ત, અને પાત્ર એ ત્રણેનો યોગ મહા કળદાયી છે
- ૮-અષ્ટાપદ ઉપર જે પોતાની લખ્ધિથી જાય તે ચરમ શરીરી હોય છે

૬-રૂપલદેવ લગવાનું પછી પચાસ લાખ કોટી સાગરોપમ પછી અજીતનાથ લગવાનું થયા; સૌધર્મ ઇંદ્રનું આયુષ્ય એ સાગરોગમનું છે તેથી એટલા વખતમાં પચીસ લાખ કોટી ઇંદ્ર થઈ ગયા.

૧૦-ચક્રવર્તીને છખંડ સાધતાં અઠમનો તપ કરવો પડે છે. પણ તિર્થંકર ચક્રવર્તી થાય તો તે તપ કરવો પડતો નથી.

૧૧-સંપૂર્ણ ચૈત્ર પૂર્વી અસંખ્યાત લવ બાણી શકે છે.

૧૨-પરમાધામી લગ્ય અને અલગ્ય એમ બે પ્રકારના હોય છે.

૧૩-પોસહ દીધેશ્વરી સ્ત્રી રક્ત્તામાં ગીત ગાય તે શાસ્ત્રધારે નથી.

૧૪-૨૦૦૪ યુગપ્રધાન માંહેલા, સુધર્માસ્વામી તથા પ્રધાન જંબુસ્વામી તદ્દલવ મોક્ષગામી થયા છે. બાકીના આચાર્યો એકાવતારી સમજવા, જ્યાં એવા મહાત્માઓ વીચરે છે ત્યાં દશ બાઉની અંદર દુષ્કાળઆદી ઉપદ્રવો નાશ પામે છે.

૧૫-નરકમાં શીત, ઉષ્ણ, ક્ષુધા, તૃષ્ણા, ખુજલી, ભય, શોક, પરાધિનતા, જ્વર, અને દાહ એ દશ પ્રકારની વેદના હોય છે.

૧૬-૬ઠી અને ૭ મી નારકીમાં ૫૬૮૬૬૫૮૪ પ્રકારના રોગ કહ્યા છે.

૧૭-દેવતા અર્ધ માગધિ ભાષા બોલે છે.

૧૮-યુગ્મત્રીઆં તિર્યંચો યુગલ ધર્મનુ પાલણુ કળી દેવગ-
તીમા નય છે

૧૯-મનુષ્ય લોકમા-કુશામમા રહેઠાણુ ૨ કુનુપતિની સેવા
૩ કુત્સિત અસક્ષ્ય લોજન
૪ કોધિષ્ટ સી ૫ કન્યાનુ બહુતન
૬ કગાલ ફાલત

આ છ પ્રકારના નરકો જેવા છે

૨૦-૫ ઇન્દ્રિય, મનબલ, વચનબલ, કાયબલ, આમોન્દાસ,
અને આયુષ્ય એ દશ પ્રાણુ કહેવાય છે
એકેન્દ્રિય જીવને-----૪ પ્રાણુ હોય છે
બે ઇન્દ્રિય જીવને-----૬ " "
તેઇન્દ્રિય જીવને-----૭ " "
ચોરેન્દ્રિય જીવને-----૮ " "
અસન્નિપચેન્દ્રિય જીવને-૯ " "
સન્નિપચેન્દ્રિય જીવને-૧૦, " "

૨૧-કયો જીવ કઈ નરકે જાય—

સમુર્ધિમતિર્યંચ પંચેન્દ્રિય.. પહેલી તારકી સુધી જાય.
બૂજપરિશ્વરે બીજી
ખેચર ત્રીજી.
સિદ્ધ પ્રમુખ ચોથી

ઉપરિસર્પ.....પાંચમી.....
 સ્ત્રી.....છઠ્ઠી.....
 મનુષ્ય તથા મચ્છ.....સાતમી.....

૨૨-કંઈ નારકીનો જીવ કયાં આવી ઉપજે—

સાતમી નારકીનો જીવ....ગર્ભજ તિર્થંચમાં પણ આવે
 અને સમકિત પણ પામે.

છઠ્ઠી.....ગર્ભજ તિર્થંચ અને ગર્ભજ
 મનુષ્યમાં આવે અને દેશ
 વિરતિપણું પણ પામે.

પાંચમી.....ગર્ભજ મનુષ્ય થાય અને સર્વ
 વિરતિપણું પામે. પણ કેવળ-
 જ્ઞાન ન પામે.

ચોથી.....ગર્ભજ મનુષ્ય થાય. કેવળ-
 જ્ઞાન પામે તો પામે. પરંતુ
 તિર્થંકર ન થાય.

ત્રીજી.....ગર્ભજ મનુષ્ય થાય. અને
 તિર્થંકર પણ થાય.

બીજી.....મનુષ્ય થાય તેમજ વાસુદેવ
 બળદેવ પણ થાય. પણ
 ચક્રવર્તી ન થાય.

પહેલી.....ચક્રવર્તી આદિ સમસ્ત પદવી
 પામે.

૨૩ એક જીવ સિદ્ધમા જાય ત્યારે એક જીવ સુદમ નિગો-
દમાથી બહાર નીકળે છે

૨૪ જ જીવ સ્વામી છેલ્લા કેવળી અને સુકિતગામી થયા
શાસ્ત્રકારો જણાવે છે કે એમના પછી નીચેની દશ
વસ્તુઓનો વિચ્છેદ થયો.

મન પર્યવશાન, પરમાવધિ, પુલ્લાકલખિધ, આહારકશરીર-
લખિધ, શ્રપકથેષ્ટિ, ઉપશમથેષ્ટિ, જનકલ્પ, સમમત્રિક
(પરિહાર વિશુદ્ધિ, સુદમસ પરાય, યથાખ્યાન યાત્રિ)
કેવલ્યજ્ઞાન અને મોક્ષ

૨૫-વાસુદેવ, પ્રતિવાસુદેવને તેનાજ ચક્રથી મારી નાખે
એવો અનાદિ કાળનો નિયમ છે

૨૬-જ જીવ ગ્રામી, પ્રલવાણ, શય્યભવ, યથોભદ્ર, સભૂતિ
વિજય, ભદ્રબાહુસ્વામી, સુલીભદ્ર, આ છ આચાર્યો
શ્રુત કેવલી હતા

૨૭- મહાવીરસ્વામી પછી મોક્ષે ગયા આયુષ્ય

સુધર્માસ્વામી	„	„	૧૦૦ વર્ષ	૧૦૦ વર્ષ
જ જીવસ્વામી	„	„	૬૪ „	૮૦ „
શ્રીભદ્રબાહુસ્વામી	„	„	૧૭૦ „	૭૬ „
સુલીભદ્રજી	„	„	૨૧૫ સ્વર્ગ ગ	૬૬ „

સિદ્ધમેન દિવાકર	,,	,,	૪૮૦	,,	ખખરનથી
શ્રીવજ્રસ્વામી	,,	,,	૫૮૪	,,	,,
દુર્ગલિકા પુષ્પમિત્ર	,,	,,	૬૧૬	,,	,,
દેવર્ધિગણી ક્ષમા શ્રમણ	,,	,,	૧૦૦૦	,,	,,
હરિભદ્ર સૂરિમાહારાજ	,,	,,	૧૦૫૫	,,	,,
જીનભદ્રગણી ક્ષમા શ્રમણ વિ. સ.	૬૮૫	૧૦૪	,,		
(આ આચાર્ય યુગ પ્રધાન હતા)					
ભગ્યમદ્વિસૂરિ	,,	,,	૮૯૫	,,	૯૫
અભયદેવસૂરિ	,,	,,	૧૧૩૫	,,	ખખરનથી
વાલીદેવસૂરિ	,,	,,	૧૨૨૬	,,	૮૩
હેમચંદ્રાચાર્ય	,,	,,	૧૨૨૬	,,	૮૪
યશોવિજયજી	,,	,,	૧૭૪૫	,,	૯૫
મુળચંદ્ર મહારાજ	,,	,,	૧૬૪૫	,,	ખખર નથી

૨૮-ભદ્રમાહુસ્વામી સુધી ૧૪ પૂર્વનું જ્ઞાન રહ્યું.
સ્થુલીભદ્ર સુધી ૧૪ પૂર્વ મૂળનું જ્ઞાન રહ્યું.
વજ્રસ્વામી સુધી ૧૦ પૂર્વ
આર્યરક્ષિતસૂરી ૬૧૧ પૂર્વ
દુર્ગલિકા પુષ્પમિત્ર સુધી ૬ પૂર્વ
દેવર્ધિ ગણી ક્ષમા શ્રમણ પછી સઘળા પૂર્વોનો વિચ્છેદ
થયો. વિક્રમ સંવત ૫૩૦માં

૨૯-હરિણુગમેધીદેવ જે ભગવાન મહાવીરને ગર્ભમાંથી સંહરનાર દેવતા હતો તેનો જીવ મરીને દેવધિગણી ક્ષમા શ્રમણ થયો હતો.

૩૦-ડાહુંટરના મત પ્રમાણે જુદ્દનો જન્મ ઇ સ પૂર્વે ૬૨૩ અને નિર્વાણ ઇ. સ પૂર્વે ૫૪૩ માં ૮૦ વર્ષની ઉંમરે થયું હોય એ કંઈક ઠીક લાગે છે પછી સત્ય તો દેવળી જાણે કારણ મહાવીર સ્વામીનો જન્મ ઇ સ પૂર્વે ૫૬૬ માં થયેલ છે અને નિર્વાણ ઇ સ પૂર્વે ૫૨૭ માં થયેલ છે અને જુધના નિર્વાણ પછી ૧૪ વર્ષ મહાવીર વિચર્યા હતા એ નિસદેહ છે.

૩૧-ભગવત મહાવીર કોઈ દીવસ જૂમિ ઉપર સ્થિર થઈને બેઠા નથી જેમ કોઈ પુરુષ ગાય દોહવાને ઉઠતો બેસે તેવી રીતેજ પ્રભુ બેઠા છે તેમજ દિક્ષા લીધા પછી ગૂલપાણી ચક્ષુના મહીરમાં માત્ર બેઘડી નિદ્રા લીધી છે શાકીનો સર્વકાળ નિદ્રા વિનામાજ પચાર કર્યો છે.

૩૨-ભગવાનનું રૂપ સમાન હોય અદાર નિહાર અર્થચક્ષુને દ્રષ્ટિગોચર હોય નહીં.

૩૩-યુગલ્લીક વખતમાં મનુષ્યની માફક તિયંચણવો પણ બેઠકાપણે ઉત્પન્ન થાય છે જી, માકઠ, ડામ, મચ્છર વગેરે ચરીરનો ઉપદ્રવ કરનારા છુદ્દજીવો ઉત્પન્ન થતા નથી ને તે સમયે ધર્મનો વિચાર હોય છે.

૩૪-પલ્લોપમના આયુષ્યવાળાને એક દિવસની અંદર શ્વાસ લેવાનું અને દિવસ પૃથક્ત્વે અહારની ઇચ્છા થાય છે. જેટલા સાગરોપમનું આયુષ્ય હોય તેટલા પખવાડીએ શ્વાસ લેવાનું અને તેટલા હજાર વર્ષે અહારની ઇચ્છા સમજવી. (અર્થાત ૩૩ સાગરોપમના આયુષ્યવાળાને ૩૩ પખવાડીએ (૧૬૫ મહીને) શ્વાસ લેવાનું ને ૩૩ હજાર વર્ષે અહારની ઇચ્છા જાણવી.

૩૫ દેવતાને અસાતા ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્ત, હોય ને શાતા છ માસ સુધી હોય. અન્ય મતી ખર્ચે દેવલોક સુધી ઉપજી શકે અને નિહવો નવમા ગ્રેવેક સુધી ઉપજી શકે.

૩૬-દેવતાને નિદ્રા હોય નહીં.

૩૭-જાતિસ્મરણ જ્ઞાનવાળા મનુષ્ય પાછલા નવ ભવ દેખી શકે.

૩૮-મનઃપર્યવજ્ઞાન સાધુ મહારાજનેજ થાય, ગૃહસ્થને ન થાય.

૩૯-પૌષ્ઠમાં એકાસણું કરનારને લીલું શાક કલ્પે નહીં.

૪૦-કેવલજ્ઞાન પામ્યા પછી તીર્થંકર મહારાજે ગૌચરી જાય નહીં, તેમજ આચાર્ય મહારાજ પોતે ગૌચરી જાય નહીં. જાય તો દંડ આવે.

૪૧-ભગવાન મહાવીરનો જીવ જ્યારે ત્રીપુષ્ઠ વાસુદેવ હતા ત્યારે ગૌતમ સ્વામીનો જીવ તેમના સારથી તરીકે હતો.

૪૨-નરક તથા દેવગંતીમાથી આવેલા છવ ચકવર્તી થાય
પણ મનુષ્ય તિર્યચમાથી આવેલા છવ ચકવર્તી થાય
નહી ભગવાન મહાવીરનો છવ મનુષ્યમાથી આવી
ચકવર્તી થયા તે આશ્ચર્ય જાણવું

૪૩-ભરતક્ષેત્રમા જન્મેલા મનુષ્યને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ હોય
નહી કોરણ ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ શ્રપક શ્રેણી આશ્રીને
કહેલ છે અને શ્રપક શ્રેણી તો જન્મસ્વામી પછી
વિચ્છેદ થયેલ છે

૪૪-જે માસની અઠરના ઓયુષ્યવાળો છવ' નરકમા જાય
નહી જે માસ ઉપરનો' છવ નરકમા જાય (આ જાખ-
તમા દેટલાકનો મતફેર પાણુ છે)

૪૫-ધન્તાણ તથા શાલિલદ્રણ સર્વાર્થસિદ્ધ નોમના વિમાનમા
હેવો થયા છે.

૪૬-આધળા, હુલા, અપંગ મનુષ્યને દીક્ષા અપાય નહી

૪૭-સાધુ સાધ્વીએ દીક્ષા, પ્રતિક્રમણ, લેખ કરવા, વગેરે
ધર્માનુકાન ઉત્તર અથવા પૂર્વ દિશામા મુખ રાખીને
કરવા કલ્પે, ખીણ દિશામા નહી

૪૮-સાધ્વીને પુરૂષ તેમજ સ્ત્રીની સભામા કલ્પસૂત્ર વાચવાનો
નિયેધ છે તેમજ એકલી સ્ત્રીની સભામા સાધુ વ્યાખ્યાન
કરે નહી અને પુરૂષની અગાડી સાધ્વી વ્યાખ્યાન
કરે નહી

૪૯-શ્રી સુવિધિનાથથી માંડીને શ્રી શાંતિનાથજી મહારાજ સુધીના મધ્યના ક્રકત સાત આંતરામાં તીર્થનો વિચ્છેદ થયો છે. શ્રી અરિહંત પરમાત્માના ધર્મની વાત પણ રહેવા પામી નહોતી. તે વિચ્છેદકાળ કોઈ આચાર્ય પોણાત્રણ પલ્લેપમનો કહે છે ને કોઈ અગ્યાર પલ્લેપમનો પણ કહે છે. બીજા કોઈ તોયંકરોના વારામાં તીર્થનો વિચ્છેદ થયો નથી. (વિવિધ પ્રશ્નોત્તર પાનું ૭૫)

૫૦-સર્વે વાસુદેવો સરળા બળવાલા હોતા નથી. આ અવસર્પિણી કાળમાં દીન દીન બળની હાની છે.

૫૧-શ્રી શાંતિનાથજી લગવાનની માતાએ બે વખત ચૌદ સ્વપ્નો જોયાં, તે સ્વપ્નો તીર્થકરપણું તથા ચક્રવર્તી-પણાનું સુચન કરનારા હતાં.

૫૨-રીખભદ્રેવ લગવાને યુગલીક ધર્મ નિવારણ કરવા માટે ભરત મહારાજની બેન ગ્રાહીનો વિવાહ બાહુબલીજી સાથે તેમજ બાહુબલીજીની બેન સુંદરીનો વિવાહ ભરત મહારાજ સાથે વિપરીતપણે કર્યો છે (વિવિધ પ્રશ્નોત્તર પાનું ૮૪.)

૫૪-“અંકારા રાવસારા”થી “દેહિમે દેવિસાર” એ પાઠ પ્રતિક્રમણમાં સૌ કોઈએ મોટેથી બોલવાનું કારણ કે કદાચ કોઈ વ્યંતર દેવ સાધુ આદિને ઉપદ્રવ કરવા રહેલ હોય તો તે ત્યાંથી જલદી ચાલ્યો જાય.

૫૪-શ્રીકૃષ્ણના જીવનો પહેલોલવ શ્રીકૃષ્ણ મહારાજનો,
ખીજો નારકીનો, ત્રીજો મનુષ્યનો, ચોથો વૈમાનિક દેવનો,
અને પાંચમાલવે આવતી ચોવીશીમા અમમ નામે
બારમા તીર્થંકર થશે ને તેજ લવે મોક્ષે જશે

૫૫-અરિહંત લગવાનના જન્મ, દીક્ષા, કેવળજ્ઞાન, અને
નિર્વાણ કલ્યાણક્રમે સમયે નરકના જીવે સાતા વેદની
કર્મ વેદે છે

૫૬-શ્રી મહાવીર લગવાનના તીર્થમા જેણે તીર્થંકરનામ
ઉપાર્જન કર્યું તેના નામ

૧ શ્રી શ્રેણિક મહારાજ ૨ શ્રી સુપાર્શ્વ મહારાજ

૩ શ્રી ઉદાયી મહારાજ ૪ શ્રી પોત્તિલ મહારાજ

૫ શ્રી દુહાઉ ૬ શ્રી શક શ્રાવક ૭ શ્રી શતક શ્રાવક

૮ શ્રી સુલસા શ્રાવિકા ૯ શ્રી રેવતિ શ્રાવિકા

૫૭-કોઈક જીવ માતાના ગર્ભમા વધારે બાર વર્ષ સુધી
રહે કોઈક પાપી જીવ માતાનો વૈરી ગર્ભમાં મરી
પાછો ત્યાજ ઉત્પન્ન થાય તો ચોવીશ વર્ષ સુધી પણ રહે

૫૮-ભારડપક્ષીમા જીવ બે અને શરીર એક હોય છે એક
પેટ, બે મુખ, બે જીભ અને ત્રણ પગ હોય છે તે
મનુષ્યની ભાષા બોલે છે અને હ્રમેશ અમમાદી રહે
છે, કારણ કે શરીરમા બે જીવ હોવાથી તેઓને આપ-
સમા જુદા જુદા ક્રિયાની ઈચ્છા થાય તો તે પક્ષીનું
મૃત્યુ થાય છે

૫૬-દેવાધિદેવ તીર્થ'કર લગવાન પહેલી પોરિધી સુધી દેશની આપે. બીજા પહોરમાં ગણુધર મહારાજ દેશના આપે છે. ચોથા પહોરે પાછા તીર્થ'કર મહારાજ દેશના આપે.

૬૦-કેવલજ્ઞાની લગવાનને આવશ્યકઆદિ ક્રિયાઓ કરવાની હોય નહીં.

૬૧-શ્રી આવશ્યક સૂત્ર, દશવૈકલિક સૂત્ર, નદી સૂત્ર, અનુયોગદ્વાર સૂત્ર, આચાર સૂત્રો આ પાંચમે આરાના છેડા સુધી છેલ્લા યુગ પ્રધાન શ્રી હુ:પસહસૂરિ સુધી વિદ્યમાન રહેશે.

૬૨-કોઈ અવધિજ્ઞાની મહાત્મા પરમાણુને જાણે પણ દેખે નહીં, અને કોઈક જાણે પણ નહીં ને દેખે પણ નહીં, પરમાવધિજ્ઞાની જાણે પણ ખરા ને દેખે પણ ખરા.

૬૨-ૐ= અરિહંતનો-અ અ+અ=આ

આ+આ=આ

સિદ્ધ લગવાન-અ આ+ઉ=ઓ

અશરીરી

આચાર્યનો-આ ઓ+મૂ=આ બને છે.

ઉપાધ્યાયનો-ઉ

સાધુસુની-મૂ

આ=ઓ અર્થ પંચપરમેષ્ઠિ સુચક છે.

૬૪-આવશ્યક સૂત્રના રચનાર ગણધર દેવેજ છે

૬૫-નવકારવંશીમા ૧૦૮ મણુકા રાખવાનું કારણ જો છે કે-

શ્રી અરિહત ભોગવાનના	૬ ગુણ ૧૨
શ્રી સિધ્ધ લગવાનના	૮ "
શ્રી આચાર્ય મહારાજના	૩૬ "
શ્રી ઉપાધ્યાયજી મહારાજના	૨૫
શ્રી સાધુ મહાત્માના	૨૭

૧૦૮

જેમ પચપરમેષ્ઠિના ૧૦૮ ગુણ થાય છે માટે.

૬૬-સાધવી અથવા શ્રાવિકાએ કહેલા સૂત્રો પુરુષોને કહ્યે નહીં તેમજ પચ્ચળાણુ પણુ કહ્યે નહીં

૬૭-ત્રીણુ 'મિશ્ર' નામનું ગુણ સ્થાનક, બારમું 'ક્ષીણમોહ' અને તેરમું 'મયોગી' આ ત્રણ ગુણસ્થાનકોમા વર્તતો જીવ કાળ ધર્મ પામે નહીં બાકીના અગીઆર ગુણ સ્થાનકોમા વર્તતો જીવ કાળ ધર્મ પામે અને જો અગીઆગમાથી થહેલું મિથ્યા દૃષ્ટિ, બીણુ સારવાદન અને ચોથું અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનક પરશવમા જીવની સાથે જાય બાકીના નહીં

ભગવાનની કલ્યાણક ભૂમીઓ.

ચંપાપૂરી-ભાગલપુરની પાસે. ત્યાં વાસુપુજ્ય સ્વામીના ચાર કલ્યાણક છે.

કાકંડી-લખેશરાઈની પાસે. સુવિધિનાથના કલ્યાણક છે.

ખત્રીકુંડ-લછવારાની પાસે. મહાવીર સ્વામીના ત્રણ કલ્યાણક છે.

ગુનીઆળ (ગોબરગામ)-નવાડાની પાસે. ગૌતમ સ્વામીને કેવળજ્ઞાન થયું છે.

પાવાપુરી-ગુનીઆળથી ૭ ગાઉ દુર છે. મહાવીર સ્વામીનું એક કલ્યાણક છે.

ભેલુપુર-કાશીની પાસે. પાર્શ્વનાથ ભગવાનના ચાર કલ્યાણક છે.

ભદેની-ભેલુપુરની પાસે. સુપાર્શ્વનાથના ચાર કલ્યાણક છે.

સીંહપૂર-કાશીની પાસે. શ્રેયાંસનાથના ચાર કલ્યાણક છે.

ચંદનપૂરી-કાશીથી સાત કોશ દૂર છે. ચંદન પ્રભુના ચાર કલ્યાણક છે.

રતનપૂરી-અયોધ્યાની પાસે છે.

હસ્તીનાપૂરી-મીરતથી ૨૪ માર્ગલ દૂર છે શાતીનાથ ભગ-
વાનના ચાર, અરનાથ ભગવાનના ચાર, અને
કુંથુનાથ ભગવાનના ચાર, એમ બાર કલ્યાણક છે

અમલ	હાલમા	અમલ	હાલમા
જુના નામ	ચાલુ નામ	જુના નામ	ચાલુ નામ
આણંદપૂર	વડનગર	વિનીતા	.અયોધ્યા
પ્રતિસ્થાનપૂર	ચેઠણ(દક્ષિણમા છે)	તક્ષશીલા	ગીજની
અવન્તિ	. ઉજ્જન	પાટલીપૂર	પાટણ
ચિત્રકુટ	ચિતોડ	પાટલીપૂર	પાલીતાણા
સ્થલનતીર્થ (ત્રબાવટી)	ખભાત	વલ્લભીપૂર .	. વળા
સોપારા	સોપારા (વસઈ પાસે)	ભૃગુપૂર	. ભરૂચ
સૂર્યપૂર	સુરત	વીશલનગર	વીસનગર
વામન સ્થલો	વધલો	વટપદ્ર	વડોદરા
કાન્ય કુવળ	કનોજ	વાણારસી	...કાશી
સાલર અથવા શાકળરી	અજમેર	પ્રહલાદપૂરી	પાલણપૂર
મહુલીદેશ	..અફઘાનીસ્તાન	સિંહપૂર	સિંહપૂરી નગરી
		(કાશીથી બે માર્ગલ દૂર છે)	
મેદપાટ	...મેવાડ	ગોપનગર	ગ્વાલીયર

વેળા કુલપત્તન....વેરાવળ પાટણ.

કેશલદેશ...અયોધ્યાની આબુ

આબુનો દેશ

લાટદેશ....ભરૂચની આબુઆબુનો
દેશ

મગધદેશ....ખીહારપ્રાંત રાજગૃહી

નગરીની આબુ આબુનો દેશ

કુશાવપુરનગર પાણું મગધ.

દેશમાંજ છે.

આદ્રકદેશ....એડન હોય એમ

સંભવે છે (નકકી નહી)

દેવગિરિ.....દોલતાબાદ

અંગદેશ.....અંપાપૂરીની

આબુ આબુનો દેશ.

સુકિતમતિનગરી... મથુરા

પાંચાલદેશ...કાંપિલપૂરની

આબુ આબુનો દેશ.

કેટલાંક અનુમાનો

કુરૂક્ષેત્ર—પાણીપત જ્યાં કૌરવો ને પાંડવોનું યુદ્ધ થયું તે.
શ્રગવાન પર્વત—સાયાન્ત પર્વત આદિતાઈ અને બેઈકલ
સરોવરની વચ્ચે

હિરણ્યક્ષેત્ર—સાયાન્ત પર્વતનો મધ્યનો ભાગ
નીલપર્વત—અયાનશાન પર્વત પૂર્વતુર્કસ્તાનની ઉત્તરે
ગન્ધમાદન—હિંદુકુશ પર્વત.

નીપધ પવત—કારાકૌરમ

કિ પુરૂષક્ષેત્ર—કાશ્મીર

ભરતક્ષેત્ર—કેપઠન્યા કુમારીથી ગંગા સુધી

જાળુ નદી—તીબેટની ચ્યાન્થુ-જાળુ નદી

ચક્ષુ—આમુ હરીઆ

અક્ષિ—ઓકસસ નદી

તામ્રપર્ણ—સિંહલદ્વિપ (લંકા)

પારિપાત્ર—વિધ્યાચલ

મહેન્દ્ર—નિલગીરી (મૈસુરમા)

આ ઉપરના અનુમાનો નેક્રીય અને માફડનેલ નામના
પુરૂષે કરેલ છે (આત્માનંદ પ્રકાશ પુસ્તક ૨૪ અકષ્ટથો)

જીવોની ભવસ્થિતિ અને કાયસ્થિતિ.

ભવસ્થિતિ—એક ભવમાં જેટલા વર્ષ રહે તે ભવસ્થિતિ કહેવાય.
કાયસ્થિતિ—એક કાયમાં ફરી ફરી ઉત્પન્ન થવાનો કાળ તે
કાયસ્થિતિ.

શુશ્રુવીકાયની.....૨૨૦૦૦ વર્ષની ઉત્કૃષ્ટ ભવસ્થિતિ છે.

અયકાયની.....૭૦૦૦ ” ” ”

વાયુકાયની.....૩૦૦૦ ” ” ”

તેલકાયની.....ત્રણ રાત્રીદીવસ ” ”

વનસ્પતિકાયની.....૧૦૦૦૦ ” ” ”

એ ઇન્દ્રિયની.....૧૨ વર્ષ ” ” ”

તે ઇન્દ્રિયની.....૪૯ રાત્રીદીવસ ” ”

ચતુરેન્દ્રિયની.....૬ માસની ” ”

ભૂજપરી ઉરપરિસર્પ } એક કેડ પૂર્વ વર્ષની ”
તથા જળચર મત્સ્યની }

અક્ષીની.....પલ્લેઓપમના અસંખ્યાતમા ભાગની

ચતુષ્પદની.....૩ પલ્લેઓપમ ” ”

સમૂર્ઞિમ્ જળચરની...એક કેડ પૂર્વની ”

સમૂર્ઞિમ્ ઉરગની.....૫૦૦૦૦ વર્ષની ”

સમુચ્છિન્ન ભુજ ગની	...૪૨૦૦૦	"	"
સમુચ્છિન્ન ખેચરની	૭૨૦૦૦	"	"
સમુચ્છિન્ન ચતુષ્પદની	૮૪૦૦૦	"	"

આ પ્રમાણે ઉત્કૃષ્ટ ભવસ્થિતિ જાણવી

સર્વ પ્રકારના તિર્યચ જીવોની જઘન્ય સ્થિતિ અતર્ક્યહુતની છે

મનુષ્ય એક સાથે મનુષ્યના સાત ભવ કરી શકે કદાચ આઠમો ભવ મનુષ્યનો થાય તો અસખ્યાતાવર્ષનો એટલે યુગદ્વીઆનો થાય ને ત્યાથી મરી દેવલોકમા જાય પણ એ આઠ ભવ પછી અવશ્ય ખીલુ ગતિમા જાયજ

તેમજ ગર્ભજ અને સુમુચ્છિન્ન તિર્યચ ૫ ઇન્દ્રિય જીવો પણ એક સાથે સાત આઠ જીવો તેજ કાયમા કરી શકે.

પૃથ્વીકાય-અપકાય-તેઉકાય-વાયુકાય જીવોની કાય-સ્થિતિ દરેકની અસખ્યાત ઉત્સર્પિણી અને અવસર્પિણી કાળની છે

વનસ્પતિકાયની અનંત ઉત્સર્પિણીકાળની સ્થિતિ છે.

જેઇન્દ્રિય-તેઇન્દ્રિય અને ચુતુરિન્દ્રિયની કાયસ્થિતિ સખ્યાત હજાર વર્ષની છે.

તિર્થંકર ભગવાન અનંતાબળના ઘણી કહેવાય છે.

ઘણા માણસોને પહોંચી શકે તે—૧ ચોધો

૧૨ ચોધાનું બળ ૧ બળદમાં હોય.

૧૦ બળદનું „ ૧ ઘોડામાં „

૧૨ ઘોડાનું „ ૧ પાડામાં „

૧૫ પાડાનું „ ૧ હાથીમાં „

૫૦૦ હાથીનું „ ૧ સિંહમાં „

૨૦૦૦ સિંહનું „ ૧ અષ્ટાપદ પક્ષીમાં

૧૦ લાખ અષ્ટાપદનું ૧ બળદેવમાં „

૨ બળદેવનું „ ૧ વાસુદેવમાં „

૨ વાસુદેવનું „ ૧ ચક્રવર્તીમાં „

૧ લાખ ચક્રીનું „ ૧ નાગેંદ્રમાં „

૧ કોઠ નાગેંદ્રનું „ ૧ ઈંદ્રમાં „

એવા અનંતા ઈંદ્રોનું બળ=જીનેશ્વરની એક દયલી અંગુ-
લીમાં હોય છે.

(મગધરાજ શ્રેણીક પાનું ૧૧૬)

ચક્રવર્તિ છ ખંડ સાધે તે વગેરે બાબત

આધિષ્ઠાયક દેવો

મગધદેશ	દેવકુમાર (પૂર્વમા)
વરહામ	વરહામદેવ (દક્ષિણ સાગર)
પ્રભાસ	પ્રભાસદેવ (પશ્ચિમ)
સિંધુ નદીનો દક્ષિણ તથા ઉત્તર પ્રદેશ	(સિંધુ દેવી)
વૈતાલક પર્વત	વૈતાલક કુમાર
તમિઝાગુડા	કૃતમાલ દેવ
ચુળહિમાદ્રી પર્વત	હુલ્લેભવંત કુમારદેવ
ગંગા નદીનો પ્રદેશ	ગંગાદેવી
ખંડપ્રતાપાગુડા	નાટયમાલ
તક્ષ સીતાનગીરી	(ગીજની) બાહુબલી

આ વિગેરે અધિષ્ઠાયકદેવો તથા મલેચ્છોને ઉત્તરમાં
છતે, વિદ્યાધરોને વશ કંટે, ઋષભકુટે ચક્રિપણાનું નામ
લખે, ને નવનિધાન પ્રગટે ત્યાં છખંડ સધાય.

ચક્રવર્તિ છખંડ સાધી મળેલી રિદ્ધિ છોટી દિક્ષા લઇ
ધર્મમાં ભેગાય તો સર્વ કર્મ ક્ષય કરી તેજ બન્યા મોક્ષે

જાય, અથવા દેવગતિમાં ઉત્પન્ન થાય, પણ જો રિધિના મોહમાં લગ્ન પૂર્ણ કરે તો મહાન પરિગ્રહની મમતાએ કરી ત્યાથી મરીને નિશ્ચયે નરકમાં જાય.

વાસુદેવ પોતાની રિધિ ભોગવી નિયાણાવાલા હોવાથી નરકગતિમાં ઉત્પન્ન થાય.

બળદેવ એ વાસુદેવના ચોરમાન ભાઈ હોય છે. અરસ પરસ ઘણા પ્રિતિવાળા હોય છે, પણ બળદેવ તે ભવમાં દિક્ષા લઈ ધર્મારાધન કરી કર્મ અપાવે તો મોક્ષે જાય છે, અથવા દેવગતિનો ખંધ કરે તો દેવગતિમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

પ્રતિ વાસુદેવને રાજરિધિ ભોગવવાને વખતે વાસુદેવ સાથે વિગ્રહનો પ્રસંગ ઉભો થાય ને બન્ને વચ્ચે યુધ્ધ થાય છે; પણ વાસુદેવથી તેનું બળ ઓછું હોવાથી વાસુદેવને હાથે નાશ પામે છે. ને રૌદ્રધ્યાનના લીધે નરક ગતિનો ખંધ કરી નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

આટલું છતાં ૨૪ તિર્થંકરો ૧૨ ચક્રવર્તિ ૯ વાસુદેવ ૯ બળદેવ ૯ પ્રતિવાસુદેવ એ સર્વે મળી ૬૩ સલાકા પુરૂષો કહેવાય છે. ને આગામીભવોમાં નિશ્ચયે મોક્ષે જાય છે.

એવો નિયમ છે કે દરેક ઉત્સર્પિણીમાં એવા ૬૩ શલાકા પુરૂષો ઉત્પન્ન થાય છે ને થશે.

કલ્પવૃક્ષ દશ જાતના હોય છે

- ૧ મત્ત ૧ સરખામીઠા રસ આપે
- ૨ ભૃગ થાળી-વાડકા વગેરે વાસણુ આપે
- ૩ તુર્યાગ વાજીંત્ર સહીત ઉર નાટક દેખાડે
- ૪ જ્યોતીરગ રાત્રે સુર્યની પેઠે પ્રકાશ કરે
- ૫ હીપાગ ઘરમા હીવા અજવાળુ કરે.
- ૬ ચીત્રાગ સુગંધી ફળ વગેરે આપે
- ૭ ચીત્રરસા મનોવાછીત લોજન આહાર આપે
- ૮ મણીતાગ ઘરેણા આભુષણુ આદી આપે
- ૯ ગેહાકાર ઘર આવાસ આપે
- ૧૦ અનીતાગ વસ્ત્ર-આસન-શય્યા-આદી આપે.

ઔવીશ તિર્થંકરોના નામ, આયુષ્ય અને દેહમાન વગેરે.

નામ	આયુષ્ય પ્રમાણ	દેહમાન	ગણિકાલ પ્રમાણ માસ દીન	લાંછન
૧ રૂપભદ્ર	૮૪લાખઅર્ધ	૫૦૦ ધનુષ્ય	૯- ૪	બળદ
૨ અણ્ણતનાથ	૭૨ "	૪૫૦ "	૮-૨૫	હાથી
૩ સંભવનાથ	૬૦ "	૪૦૦ "	૯- ૬	ઘોડો
૪ અભિનંદન	૫૦ "	૩૫૦ "	૮-૨૮	વાંદરો
૫ સુમંતિનાથ	૪૦ "	૩૦૦ "	૯- ૬	કેવલપક્ષી
૬ પદ્મપ્રભુ	૩૦ "	૨૫૦ "	૯- ૬	કમળ
૭ સુપાર્ધનાથ	૨૦ "	૨૦૦ "	૯-૧૯	સાંથીઓ
૮ ચંદ્ર પ્રભુ	૧૦ "	૧૫૦ "	૯- ૭	ચંદ્ર
૯ સુવિધિનાથ	૨ "	૧૦૦ "	૮-૨૬	મગરમચ્છ
૧૦ શીતળનાથ	૧ "	૬૦ "	૯- ૬	શ્રીવચ્છ
૧૧ શ્રેયાંસનાથ	૮૪લાખઅર્ધ	૮૦ "	૯- ૬	ગેડો
૧૨ વાસિપૂજ્ય	૭૨ "	૭૦ "	૮-૨૦	પાડો

૧૩	વિમળનાથ	૬૦ લાખ વર્ષ	૬૦ ધનુષ્ય	૮-૨૧	શુક્રકર
૧૪	આનતનાથ	૩૦ "	૫૦ "	૯-	સીંચાણો
૧૫	ધર્મનાથ	૧૦ "	૪૫ "	૯-૨૬	વજ્ર
૧૬	શાંતિનાથ	૧ "	૪૦ "	૯-	હરથો
૧૭	કુશુનાથ	૯-૫૬ અર્ધ વર્ષ	૩૫ "	૯-૫	બકરો
૧૮	આરનાથ	૮૪ "	૩૦ "	૯-	નદાવત
૧૯	મલિનાથ	૫૫ "	૨૫ "	૯-	રલશ
૨૦	સુની સુમતસ્વામી	૩૦ "	૨૦ "	૯-	કાચળો
૨૧	નમિનાથ	૧૦ "	૧૫ "	૯-	કાળિકમળ
૨૨	નેમનાથ	૧ "	૧૦ "	૯-	મા ખલો
૨૩	પાર્શ્વનાથ	૧૦૦ વર્ષ	૯ હાથ	૯-	સર્પ
૨૪	મહાવિરસ્વામી	૭૨ "	૭ "	૯-	સિંહ

આર અરુણતિના નામ વગેરે.

વાંચન સાર સંગ્રહ

નામ	કયા તિર્થે કરના વખતમાં થયા	રૂલનું પ્રમાણ	આશુખ્ય	ગતિ
૧ ભરત	અષ્ઠભદ્રેવ ભગવાનના વખતમાં	૫૦૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ પૂર્વ વર્ષ	મોક્ષે ગયા
૨ સગર	અણ્ણતનાથ સ્વામીના વખતમાં	૪૫૦	૭૨	" "
૩ મધવા	ધર્મનાથ અને શાંતિ-નાથના આંતર સમયમાં	૪૦૦	૫	દેવલોકે ગયા
૪ સનતકુમાર	શ્રી શાંતિનાથ પોતે થયા	૩૬૦	૩	" "
૫ શાંતિ	શ્રી કુંજનાથ પોતે થયા	૪૦	૧ લાખ વર્ષનું	મોક્ષે ગયા
૬ કુંજુ	શ્રી કુંજનાથ પોતે થયા	૩૫	૬૫૦૦૦	" "
૭ અર	શ્રી અરનાથ પોતે થયા	૩૦	૮૪૦૦૦	" "
૮ સુભ્રમ	શ્રી અરનાથ અને મલ્લિનાથના આંતર સમયમાં	૨૮	૬૦૦૦૦	સાતમી નરકે ગયા

૯	પદ્મ	{	સુનિ સુમત સ્વામી અને તેમનાથના આતર સમયમા	૨૦	"	૩૦૦૦૦	"	મોકલે ગયા
૧૦	સરિયેલ		ખબર નથી	૧૫	"	૧૦૦૦૦	"	"
૧૧	જય	તેમનાથ અને પાર્શ્વ	૧૨	"	૩૦૦૦	"	"	"
૧૨	બ્રહ્મહત્ત	નાથના આતર સમયમા	૭	"	૭૦૦	"	"	સાતમી નરક ગયા

નવ વાસુદેવના નામ વિગેરે.

નામ	કયા તિર્થકરના સમયમાં થયા	ફેલે માન	આયુષ્ય	ગતિ
૧ ત્રિપુલ	શ્રેયાંસનાથના સમયમાં	૮૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ વર્ષ	૭મી નરકે ગયા
૨ દ્વિપુલ	વાસુપૂજ્ય સ્વામીના "	૭૦ "	૭૨ "	છઠ્ઠી નરકે ગયા
૩ સ્વયંભૂ	વિમલનાથના સમયમાં	૬૦ "	૬૦ "	" "
૪ પુરુષોત્તમ	અનંતનાથના સમયમાં	૫૦ "	૩૦ "	" "
૫ પુરુષસિંહ	ધર્મનાથના સમયમાં	૪૦ "	૧૦ "	" "
૬ પુંડરિક	અરનાથ અને મહિ- નાથના સમયમાં	૨૯ "	૬૫ હજાર	" "
૭ હસ્ત	મુનિ સુવ્રત અને નમિ- નાથના આંતર સમયમાં	૨૬ "	૫૬ "	પાંચમી "
૮ લક્ષ્મણ	નેમનાથના સમયમાં	૧૬ "	૧૨ "	ચોથી "
૯ કૃષ્ણ		૧૦ "	૧ "	ત્રીજી "

બળદેવોના નામ વગેરે.

વાચન સાર મંગલ

૧૩૭

નામ	આયુષ્ય	ગતિ	કેના સમયમાં થયા
૧ અચલ	૮૫ લાખ વર્ષ	સિદ્ધિ સુખને પામ્યા	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૨ વિજય	૭૫ "	"	૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૩ ભદ્ર	૬૫ "	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૪ સુપ્રભ	૫૫ "	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૫ સુદર્શન	૧૭ "	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૬ આનંદ	૮૫ હજારવર્ષ	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૭ મંદન	૫૦ "	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૮ રામચંદ્ર	૧૫ "	"	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦
૯ બળભદ્ર	૧૨૦૦ વર્ષ	પાંચમાદેવલોકે ગયા	૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦ ૧૦/૧૦/૧૦

પ્રતિવાસુદેવોના નામ

૧ હયગ્રીવ, ૨ નારક, ૩ મેરક, ૪ મધુ, ૫ તિષ્ઠલ, ૬ બલી, ૭ પ્રલહાદ, ૮ રાવણ ૯ જરાસંઘ.

આ પ્રતિવાસુદેવો વાસુદેવોના શત્રુઓ અનુક્રમે થયા છે તે નરકગતિમા ગયા છે.

આવતી ચોવીસીમાં કેના કેના જીવ તીર્થંકર થશે
 તથા તેમના કેવાં નામ થશે તથા તેમના
 જીવ હાલ ક્યાં છે તેની વીગત.

	કેના જીવ	હાલ ક્યાં છે.	તીર્થંકર થશે.
૧	શ્રેણિક	પહેલી નરકે	પદ્મનાભ
૨	સુપાર્શ્વ (મહાવીરના કાકા)	ખીજા દેવલોકે	સુરદેવ
૩	ઉદાચી (કોણીકનો પુત્ર)	ત્રીજા દેવલોકે	સુપાર્શ્વ
૪	પોટિલ	ચોથા દેવલોકે	સ્વયંપ્રભ
૫	દ્રઠકેતુ (મલ્લીનાથના કાકાજી)	ખીજા દેવલોકે	સર્વાનુભુતિ
૬	કાર્તિકશેઠ (આણુંદગાથાપતિ નો બાપ)	પહેલા દેવલોકે	દેવશ્રુત
૭	શંખશ્રાવક	બારમા દેવલોકે	ઉદયપ્રભ
૮	આનંદશ્રાવક	પહેલા દેવલોકે	પેઠાલ
૯	સુનંદા	પાંચમા દેવલોકે	પોટિલ
૧૦	શતકશ્રાવક	ત્રીજી નરકે	શતકિર્તિ
૧૧	દેવકી	આઠમા દેવલોકે	મુનિસુમત
૧૨	કૃષ્ણ	ત્રીજી નરકે	અમમ

	કેનો જીવ	હાલ કયા છે	તીર્થસ્થ થશે
૧૩	હરશતકી (રાવણનો પુરોહિત)	પાચમા દેવલોકે	નિ કપાય
૧૪	બળદેવ	છઠ્ઠા દેવલોકે	નિ પુલાક
૧૫	સુલસા	પાચમા દેવલોકે	નિર્મમ
૧૬	રોહિણી	બીજા દેવલોકે	ચિત્રગુપ્ત
૧૭	રેવતી (બળદેવની માતા)	બારમા દેવલોકે	સમાધિ
૧૮	સભાળ	આઠમા દેવલોકે	સ વર
૧૯	દ્વીપાયન (દારિકાનો બાળનાર)	અગ્નિકુમારભુવને	યશોધર
૨૦	કેણિક	બારમા દેવલોકે	વિજય
૨૧	નારદ	પાચમા દેવલોકે	મહિનાથ (મહિજન)
૨૨	અ બહતાપસ	બારમા દેવલોકે	દેવજીત
૨૩	અમર	નવમા ઐવેકે	અનંતવીર્ય
૨૪	સ્વયંબુદ્ધ	સર્વાયસિધ્ધે	સદ્જન

આવતી ઉત્સર્પિણીમાં શલાકા

પુરૂષોના નામ

૨૪ તીર્થકરોના નામ ઉપર આપેલાં છે.

૧૨ ચક્રવર્તિ.....દીર્ઘદંત—ગૂઢદંત—શુષ્કદંત—શ્રીચંદ્ર—
શ્રીભૂતિ, શ્રીસોમ-પદ્મ-મહાપદ્મ-દર્શન-
વિમલ-અમલવાહન-અરિષ્ટ.

૯ વાસુદેવ.....નંદિ-નંદીમિત્ર- સુંદરબાહુ-મહાબાહુ-
અતિબલ-મહાબલ-બલ-દ્વિપૃષ્ઠ-ત્રિપૃષ્ઠ.

૯ પ્રતિવાસુદેવ....તિલક-લોહજંઘ-વજ્રજંઘ-કેશરી-બળી-
મહાહ-અપરાજિત-ભીમ-સુગ્રીવ.

૯ બળદેવ.....જયંત-અજિત-ધર્મ-સુપ્રભ-સુદર્શન—
આનંદ-નંદન-પદ્મ-સંવર્ષણ.

તા. કઃ—ત્રિષષ્ઠિ શલાકા પુરૂષોમાં તિર્થકર પાંચ
વર્ણવાલા—ચક્રી સુવર્ણ વર્ણવાલા—વાસુદેવ શ્યામ વર્ણવાલા—
બળદેવ ઉજ્જવળ વર્ણવાલા હોય છે. તે સર્વ મોક્ષગામી હોય છે.

લખંધીઓ

- ૧ અણુત્વ શરીરને નાનું કરવું, એક નાના છિદ્રમા પ્રવેશ કરી શકાય ને ત્યાં ચક્રવર્તિના લોગો લોગવાય.
- ૨ મહત્વ મેરૂથી પણ શરીરને મોહોટું કરવાનું સામર્થ્ય.
- ૩ લઘુત્વ વાયુથી પણ શરીરને હલકું કરવું
- ૪ શુદ્ધત્વ વજ્રથી પણ શરીરને ભારે કરવું
- ૫ પ્રાપ્તિ પૃથ્વીપર રહેલો માણસ અશુદ્ધીના અગ્રભાગથી મેરૂ પર્વતના અગ્રભાગને તથા સુર્યને પણ સ્પર્શ કરી શકે
- ૬ પ્રાકાશ્ય પાણીમા પૃથ્વીને પેઠે પ્રવેશ કરવાની ને પાણીની પેઠે પૃથ્વી ઉપર હુબકી મારવાની શક્તિ
- ૭ ઇક્ષીત્વ ત્રણ લોકની પ્રભુતા તથા તીર્થંકર ઇન્દ્ર વગેરેની નિહિતુ બનાવવું
- ૮ વશીત્વ સઘળા છવોને વશ કરવાની શક્તિ.
- ૯ અપ્રતિધાતિત્વ પૃથ્વીમા સગ ગ્રહીત ગમન
- ૧૦ અતદ્યર્ચન - અદ્રશ્યપણુ
- ૧૧ કામરૂપીત્વ એકી વખતે બુદ્ધા બુદ્ધા આકારની બનાવટ કરવાની શક્તિ

ગ્રાજીશ્રમણ.....જાર અંગ અને ચઉદ પૂર્વને લણ્યા
વિના પણ જાણે.

વિદ્યાશ્રમણ.....મહાવિદ્યાએ; અદ્યમાં અદ્ય વિદ્યા
જાણે.

બીજ બુદ્ધિ.....જ્ઞાનાવર્ણાદિકના ક્ષયોપશમથી એક
અર્થ સાંભળી અનેક અર્થો જાણે.

પદાનુસારી.....એક પદના અર્થને સાંભળી આખા
ગ્રંથના અર્થને જાણી શકે.

અક્ષિણ મહાનસોવાળા..ગૌતમ સ્વામીની માફક પાત્રમાં
પડેલું અદ્ય માત્ર અન્ન ઘણાએને
દીધાં છતાં ક્ષયપામે નહીં.

અક્ષિણ મહાલયો.....જે નાની જગ્યામાં થોડાં માણસ
સમાઈ શકે તેમાં અસંખ્યાતા દેવ,
તિર્થયો, મનુષ્યો, પરિવાર સહીત
તિર્થકરોની પર્ષદામાં બેસી શકે તે.

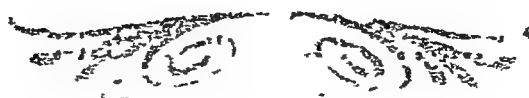
ગુણકાણાં

- ૧ મિથ્યાત્વ મિથ્યાત્વનો ઉદય હોય ત્યારે
- ૨ સાસ્વાદન મિથ્યાત્વનો ઉદય ન હોય ને અનુ-
તાનુબધીની ચોકડીનો ઉદય હોય
ત્યારે ઉત્કૃષ્ટિ સ્થિતિ છ આવતીની છે
- ૩ મિશ્ર સમ્યક્ત્વ અને મિથ્યાત્વના યોગથી
મિશ્ર હોય ત્યારે
- ૪ અવિરતીસમ્યગ્દૃષ્ટિ પચખખાણનો ઉદય ન હોય તે
- ૫ દેશ વિરતી પચખખાણનો ઉદય હોય ત્યારે
- ૬ પ્રમત્ત સયમ લઈ પ્રમાદમા રહે ત્યારે
- ૭ અપ્રમત્ત સયમ લઈ પ્રમાદ ન રહે ત્યારે
- ૮ અપૂર્વ કનણુ અથવા પહેલાં કર્મોની સ્થિતિ ઘાતને નહીં
નિવૃત્તિબાદર કરતો હતો તે કરાય ત્યારે અને
ઉપશમત્રેણીઓ જેમા ત્યાથી ક્ષપક
અને બાદર કષાયો નિવર્તે ત્યારે

- ૯ અનિવૃત્તીબાદર.....જ્યારે કષાયોના પરીણામો નિવર્તે ત્યારે
- ૧૦ સુક્ષ્મ સંપરાય.....ઉપલા નવમાંમાં ક્ષયક અને ઉપશમ
શ્રેણીઓ છે તે શ્રેણીવાળું.
- ૧૧ ઉપશાંત મોહ.....મોહનો ઉપશાંત થાય ત્યારે.
- ૧૨ ક્ષીણ મોહ.....મોહનો સત્તામાંથી પણ ક્ષય થાય ત્યારે.
- ૧૩ સયોગી કેવલી.....ઘાતીકર્મોનો ક્ષય થવાથી કેવળજ્ઞાન
થાય ત્યારે.
- ૧૪ અયોગી કેવલી.....મન-વચન કાયાનાયોગો રૂંધાઈ
જાય ત્યારે.

મિથ્યાત્વ-અવિરતી-પ્રમાદ-કષાય-અને યોગ એ બધું
હોતુનો અભાવ થાય અને ચાર ઘાતી કર્મોનો નાશ થાય
ત્યારે કેવળજ્ઞાન થાય છે.

બાકીના ચાર અઘાતી કર્મો (આયુ-નામ-ગોત્ર-અંતરાય)
નો ક્ષય થવાથી મોક્ષ મળે છે.

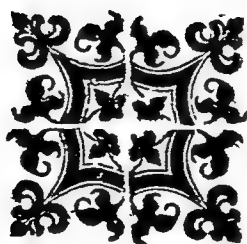
મહાવીર ભગવંતે કરેલા તપની વિગત

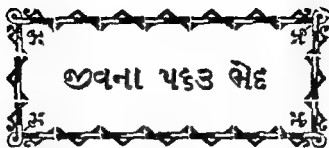
ભગવત મહાવીરે દીક્ષાગ્રહણ કર્યા પછી બાર વર્ષ ને સાડા છ માસ ગયા પછી તેમને દેવળ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે, તે દીક્ષા પર્યાયના કાળમા ભગવતે કરેલા તપની વિગત નીચે પ્રમાણે —

તપનું નામ	કેટલા કર્યા	કુલ દિવસ	પારણાની સંખ્યા
૧ પુરણ છમાગી	૧	. ૧૮૦	.. ૧
૨ પચ દિવસૂણુ છમાસી	૧	૧૭૫	૧
૩ ચાર માસી	. ૬	૧૦૮૦ ૬
૪ ત્રણ માસી	૨	૧૮૦	. ૨
૫ અઢી માસી	.. ૨	૧૫૦	.. , ૨
૬ બે માસી	. ૬	૩૬૦	૬
૭ દોઢ માસી	. ૨	.. ૬૦	. ૨
૮ એક માસી	... ૧૨	૩૬૦	૧૨
૯ અર્ધ માસી	૭૨	૧૦૮૦	.. ૭૨
૧૦ અઠમ તપ	.. ૧૨	.. . ૩૬	૧૭
૧૧ છઠ તપ	. ૨૨૬	૪૫૮	. . ૨૨૮
૧૨ ભદ્રપ્રતિમા	૧	, ૩	૧
૧૩ મહાભદ્ર પ્રતિમા	૧	૪	.. ૧
૧૪ સર્વનો ભદ્રપ્રતિમા	૧	. ૧૦	૧
		<hr/>	<hr/>
		૪૧૬૫	૭૫૦

લગવંતે તમામ તપ યૌવિહારપણે કરેલો છે એટલુંજ નહીં પણ આહાર વખતે પણ પાણી વાપરતા નહિં. લગવંતના અતિશય એવા હતા કે પાણી વગર હાથ મોં સ્વચ્છ થતા હતા.

અત્રે શંકા થાય કે આટલા દિવસ આહાર પાણી વિના શરીર કેમ ટકી શકે ? પણ લગવંતના અતિષય સંઘયણ અલૌકિક હતા એટલે શંકાને સ્થાન હોયજ નહિં.

જવના પદ્મ ભેદ

૧૪ નારકીના ભેદ

૭ પર્યાપ્તા ૭ અપર્યાપ્તા=૧૪

૪૮ તિથ્યના ભેદ

૨૮ પૃથ્વીકાય-અપકાય-તેહકાય-વાઊકાય એ ચાર સુક્ષ્મ
અને ચાર બાદર=૮ તથા મત્યેક વનસ્પતિકાય-
સાધારણ વનસ્પતિકાય-અને સુક્ષ્મ વનસ્પતિકાય=
૩ તથા બેઇદ્રિ-તેઇદ્રિ-ચૌરે દ્રિ=૩ મળી કુલ ૧૪
થયા એ ૧૪ પર્યાપ્તા અને ૧૪ અપર્યાપ્તા=૨૮
૨૦ જળચર-થળચર-ખેચર-કિરપરિસર્પ-અને ભૂજપ-
રિસર્પ એ પાચ ગર્ભજ અને પાચ સમૂર્ષિમ
મળી=૧૦ એ ૧૦ પર્યાપ્તા અને ૧૦ અપર્યાપ્તા
મળી કુલ=૪૮.

૩૦૩ મનુષ્યના ભેદ

૧૫ કર્મભૂમિ-૩૦ અકર્મભૂમિ-૫૬ અંતરદીપ=૧૦૧
એ ૧૦૧ ગર્ભજ પર્યાપ્તા અને ગર્ભજ અપર્યાપ્તા
અને ૧૦૧ સમૂર્ષિમ કુલ=૩૦૩

૧૬૮ દેવતાના લેહ

૧૫ પરમાધામી

૮ વ્યંતર

૮ વ્યાણુવ્યંતર

૧૦ ભુવનપતિ

૧૦ તિર્યગ જૂંલક

૧૦ જ્યોતિષી

ચંદ્ર-સૂર્ય-ચંદ્ર-નક્ષત્ર-તારા એ પાંચ અઢીદ્વિપમાં
ફરતા અને પાંચ અઢીદ્વિપની બહાર સ્થિર છે.

૯ લોકાંતિક

૩ કિલ્મિષિયા.

૧૨ કલ્પદેવલોક

૯ ઐવેક

૫ અનુત્તરવિમાન

એ રીતે ૬૬ લેહ પર્યાપ્તા અને ૬૬ અપર્યાપ્તા.

એ રીતે ૧૪ નારકીના ૪૮ તિર્યચના ૩૦૩ મનુષ્યના ૧૬૮
દેવતાના મળે કુલે ૫૬૩ લેહ બાણવા.

બાર દેવલોકના નામ.

૧ મુધમં દેવલોક	૨ ઇશાન દેવલોક
૩ સન્નત કુમાર દેવલોક	૪ મહેન્દ્ર દેવલોક
૫ પ્રદ્યુમ્ન દેવલોક	૬ લાલક દેવલોક
૭ મહાશુક દેવલોક	૮ સદાશર દેવલોક
૯ આનંત દેવલોક	૧૦ પ્રાણુત દેવલોક
૧૧ આર્યુ દેવલોક	૧૨ અચ્યુત દેવલોક

છવ પદર પ્રકારે સિદ્ધિ પદ પામે

૧ છત્ર સિદ્ધા	૨ અછત્ર સિદ્ધા
૩ તીર્થ સિદ્ધા	૪ અતીર્થ સિદ્ધા
૫ ગૃહલિંગે સિદ્ધા	૬ અગ્નિલિંગે સિદ્ધા
૭ પુસ્પલિંગે સિદ્ધા	૮ અપુસ્પલિંગે સિદ્ધા
૮ પુસ્પલિંગે સિદ્ધા	૯ અપુસ્પલિંગે સિદ્ધા
૧૦ પ્રત્યેક ભુખા સિદ્ધા	૧૧ ભુખા ભુખિત સિદ્ધા
૧૨ ભુખા ભુખિત સિદ્ધા	૧૩ ભુખા સિદ્ધા
૧૪ ભુખા સિદ્ધા	

નવ તત્વના નામ

૧ જીવતત્વ	૨ અજીવતત્વ	૩ પુણ્યતત્વ
૪ પાપતત્વ	૫ આશ્રવતત્વ	૬ સંવરતત્વ
૭ નિર્જરાતત્વ	૮ બંધતત્વ	૯ મોક્ષતત્વ

જીવ.....પ્રાણોને ધારે તે જીવ અથવા જ્ઞાનાદિક ચેતના
લક્ષણ સહીત હોય તે જીવ

અજીવ.....જ્ઞાનાદિક ચેતના લક્ષણ વિનાનો તે અજીવ.

પુણ્ય.....કર્મની સુભ પ્રકૃતિ તે પુણ્ય.

પાપ.....કર્મની અશુભ પ્રકૃતિ તે પાપ.

આશ્રવ.....જે થકી કર્મ આવે તે આશ્રવ.

સંવર.....જે થકી કર્મ આવતાં રોકાય તે સંવર.

નિર્જરા.....દેશથી કર્મનો ક્ષય થાય તે નિર્જરા.

બંધ.....જીના કર્મની સાથે નવાં બંધાય તે બંધ.

મોક્ષ.....સર્વ કર્મનો ક્ષય તે મોક્ષ.

સુક્ષ્મ-બાહર-સન્નિ-પર્યાપ્તિની સમજ.

સુક્ષ્મ જે ચાહરાજ હોકમા વ્યાપી રહ્યા છે જે કોઇથી છેદાય લેદાય નહીં, અગ્નિથી બળે નહીં, અને ચર્મ દ્રષ્ટિએ કેબાય નહીં, એવા જેને સુક્ષ્મ નામ કર્મનો ઉદય છે તે

બાહર .. . જે નિયત સ્થાનવર્તી છે, પરંતુ કોઇ વસ્તુને છેદી લેદી શકે નહીં ને જે બીજી વસ્તુથી છેદાય લેદાય, જેને અગ્નિ બાળી શકે, ચર્મ દ્રષ્ટિથી ભેદ શકાય, એવા દ્રશ્ય જેને બાહર નામ કર્મનો ઉદય છે તે.

સન્નિ... જેને મન સજ્ઞા હોય તે.

પર્યાપ્તિ ...આહારાદિક પુદ્ગલનો મેળાપ તે.

પર્યાપ્તિ જેને જેટલી પર્યાપ્તિ કહી હોય તે પૂરી થયા પછી મરણ પામે તે

અપર્યાપ્તિ જેને જેટલી પર્યાપ્તિ કહી હોય તેટલી પૂરી કીધા વિના મરણ પામે તે

આહાર પર્યાપ્તિ.... દરેક જીવને જન્મ થતાં ને સમયે આહાર લઈને તેને રસપણે પરિણામ-
વવાની શક્તિ તે.

શરીર પર્યાપ્તિ.....રસરૂપ પરિણામને રસ, રૂઘિર, માંસ,
લેદ, અસ્થિ, મજ્જા, તથા વીર્ય, એ સાત
ધાતુપણે પરિણામવીને શરીર બાંધવાની
શક્તિ તે.

ઇન્દ્રિય પર્યાપ્તિ.....ધાતુપણે પરિણામવેલો રસ જેને જેટલી
દ્રવ્ય ઇન્દ્રિય જોઈએ તેટલી ઇન્દ્રિયપણે
પરિણામવવાની શક્તિ. ઉપરની ત્રણ
પર્યાપ્તિ પૂરી કર્યા વિના કોઈ જીવ મરે નહીં.

શ્વાસોશ્વાસ પર્યાપ્તિ....ઉપરની ત્રણ પર્યાપ્તિ બાંધીને શ્વાસો-
શ્વાસને યોગ્ય વર્ગણના પુદ્ગલ લઈ
શ્વાસોશ્વાસપણે પરિણામવવાની શક્તિ તે.

ભાષા પર્યાપ્તિ.....ભાષા યોગ્ય પુદ્ગલ લઈ ભાષાપણે પરિ-
ણામવવાની શક્તિ તે.

મન પર્યાપ્તિ.....મનોવર્ગણના યોગ્ય પુદ્ગલ લઈ મનપણે
પરિણામવવાની શક્તિ તે.

પરિસહા

- ૧ ક્ષુધા પરિસહ ગમે તેવી ભુખ લાગે પણ સાધુ દોષવાળો આહાર લે નહીં, ને સમતાથી ભુખની વેદના સહન કરે તે
- ૨ તૃપ્તા પરિસહ ગમે તેવી તૃપ્તા લાગી હોય પણ સાધુ સચીત પાણીની વાછા પણ કરે નહીં, ને તૃપ્તાવેદની સમતાથી સહન કરે તે
- ૩ શીત પરિસહ ગમે તેવી ટાઢ પડે પણ અકલ્પનીય વસ્ત્રની વાછા પણ કરે નહીં, તેમજ અગ્નિથી તાપે નહીં ને ટાઢ સહન કરે તે
- ૪ ઉષ્ણ પરિસહ ગમે તેવી ગરમી પડતી હોય તોપણ વિહાર કરતા છત્રની ઠે લુગડાની ઠે છાયાની ઠે વિજણાના પવનની, શીત-ળજળના સ્નાનની ઠે વિલેપનની ઈચ્છા કરે નહીં ને આતાપના સહન કરે તે
- ૫ દશ પરિસહ ડાસ, મચ્છર, વ્યૂ, માકડ, વગેરે વીક્ષણુ ઠખ મારે પણ તેના ઉપર દ્રેષ કરે નહીં ને સમભાવથી સહન કરે તે.

૬ અચેતક પરિસહ...મુનિઓને જે વસ્ત્ર રાખવાનું પ્રમાણુ કહયું છે તે પ્રમાણુ મુર્છારહિત રાખે. કદાચ વસ્ત્ર જીનું છતાં ખીજું મળે નહીં. તોપણ મનમાં દીનતા ધરે નહીં. ને રૂઢી પ્રકારે સમાધિમાં રહે તે.

૭ અરતિ પરિસહ...કદાચ વિહારાદિક પ્રસંગે સંયમમાં અરતિ ઉપજે તોપણ ધર્મને વિષે રક્ત થાય અને અરતિ દૂર કરે તે.

૮ સ્ત્રી પરિસહ.....સ્ત્રીઓને જોઈ તેનાં અંગ હિપાંગ, હસવું વિલાસાદિ કુચેષ્ટાઓની વિચારણા કરે નહીં; કામ બુદ્ધિએ દ્રષ્ટિ સાથે દ્રષ્ટિ મેળવી જીએ નહીં તે.

૯ ચર્યા પરિસહ....મુનિએ એક સ્થાને રહેવું નહીં અને શાસ્ત્ર રીતે વિહાર કરવો; કદાચ કારણ પરત્વે રહેવું પડે તો મમત્વ રહિત પણે રહે.

૧૦ નૈષેધિકી પરિસહ..કોઈ મુની કાર્યોત્સર્ગાદિ કારણે કોઈ સ્થાને રહ્યા હોય ત્યાં જો સ્ત્રી, પશુ વગેરેનો કોઈ ઉપસર્ગ થાય તો ઉદ્વેગ રહિત સહન કરે તે.

- ૧૧ શય્યા પરિસહ શય્યાની ભુમિ ઉચી નીચી હોય, ધુળ ઠાકરાવાળી, ખરાબ હોય તો પણ તે વિષે ઉદ્વેગ ધરે નહીં ને સહન કરે તે.
- ૧૨ આકેશ પરિસહ કોઈ અજ્ઞાની ક્રોધથી તિરસ્કારના વચન કહે, પણ સામે ક્રોધ કરે નહીં પણ વિચાર કરે કે એ મારો ઉપકારી છે, એમ ધારીને સમતાથી સહન કરે તે
- ૧૩ વધ પરિસહ. કોઈ દુષ્ટાત્મા સાધુને ઢીકા પાટુ મારે અથવા વધ કરે, તો પણ તેના ઉપર રોષ કરે નહીં ને વિચાર કરે કે આ શરીર તો પુદ્ગલરૂપ છે, જીવનો તો કોઈ વધ કરી શકતો નથી જે મને શરીર સળધી દુખ થાય છે તે મારાં અશુભ કર્મ ઉદ્યમા આવ્યા છે તે લોગવે છુટકો છે એવું ધારી સહન કરે
- ૧૪ યાચના પરિસહ કોઈ ઝુની સયમના નિર્વાહને અર્થે વસ્ત્ર, પાત્ર, અન્ન, પાન, આદી કોઈ ચીજની ગૃહસ્થ પાસે યાચના કરે, તે લગ્ન છાડીને કરે, કોઈ વાતે હલકાપણ લાવે નહિ ને શિક્ષા માગવી એ ચતિનો ધર્મજ છે એમ વિચારે તે

૧૫ અલાભ પરિસહ. ગૃહસ્થના ઘરમાં કોઈ વસ્તુ ઘણી હોવા છતાં ન આપે તો તે વિષે મનમાં ઉદ્વેગ ધરે નહીં ને હલકુ વચન બોલે નહીં ને સમતા ધરે તે.

૧૬ રોગ પરિસહ....સાધુને જ્યારે કંઈ જ્વર, અતિસાર ઇત્યાદિ રોગ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે સમતાથી સહન કરે. અને શાસ્ત્રાધારે નિર્વંધ ચિકિત્સા કરાવે; કર્મ વિપાક સહન કરે; હાય વોય કરે નહીં અને આર્તધ્યાન કરે નહીં. જીન કઢવી સાધુ તો રોગની ચિકિત્સા કરાવવાની ઇચ્છા પણ કરે નહીં.

૧૭ તૃણસ્પર્શ પરિસહ. ગચ્છવાસી સાધુ સંથારા માટે વસ્ર વાપરે, પણ ભુમિકા ભીની હોય તો ડાલનો સંથારો કરે, પણ તે શરીરને લાગે તો પણ દુઃખ ચિંતવે નહીં તે.

૧૮ મલ પરિસહ....શરીરે મેલ ચઢ્યો હોય ને પરસેવાથી દુર્ગંધ મારતી હોય પણ સ્નાનની ઇચ્છા ન કરે તે.

૧૯ સત્કાર પરિસહ..સાધુની કોઈ પ્રસંશા કરે, ચરણ સ્પર્શ કરે, નમન કરે, કોઈ રાજા નિમંત્રણ

- કરે, આદિ સત્કાર કરે, પણ મનમા અભિમાન કરે નહીં, કદાચ કોઈ સત્કાર ન કરે તોપણ મનમા ઉદ્વેગ કરે નહીં તે.
- ૨૦ પ્રજ્ઞા પરિસહ પુર્વજાવમા જ્ઞાન આરાધ્યુ હોય અને ઘણા શ્રુતનેા જાણુ હોય તો પણ તે સાધુ મનમા ગર્વ કરે નહીં, કદાચ જ્ઞાન આરાધ્યુ ન હોય તો તેના અભાવે ઉદ્વેગ પણ કરે નહીં, પણ પૂર્વકર્મજી સ્વરૂપ સમજી અભ્યાસમા ઉદ્યમ કરે તે
- ૨૧ અજ્ઞાન પરિસહ વસ્તુતત્ત્વજી શ્રુતજ્ઞાનથી જાણુવાનેા અભાવ તે અજ્ઞાન કહેવાય, સાધુ મનમા તે વખતે ચિંતવે નહીં કે હું સાધુપણાની મર્મ ક્રિયા ક્રમ છું. પણ મને આગમનું જ્ઞાન નથી તે મને ધિ કારહો, એવુ ચિંતવે નહીં પણ સમતા રાખે, અભ્યાસ જારી રાખે
- ૨૨ સમ્યક્ત્વ પરિસહ આગમની જારીક વાતો સામગ્રી અથવા કરવી નહીં. દેવતા ઇદો સાનિધ્ય કરતા ન હોય તેથી દેવતા ઇદો છે કે નહીં એવી અરુધા કરવી નહીં બન્ય દર્શનિયોની ઋષિ જોઇ મુખાણુ નહીં તે

વખતનું પ્રમાણ.

અસંખ્યતા સમય.....૧	આવલી
૧૬૭૭૭૨૧૬	આવલી.....૧ મહુર્ત=૨ ઘડી
૩૭૭૩	શ્વાસોશ્વાસ.....૧ મહુર્ત
૩૦	મહુર્ત.....૧ દીવસ
૧૫	દીવસ... ..૧ પખવાડીઉં
૨	પખવાડીઆ.....૧ માસ
૧૨	માસ.....૧ વર્ષ
૫	વર્ષ.....૧ યુગ
૮૪૦૦૦૦૦	ચોરાશી લાખ વર્ષ..૧ પુર્વાંગ
૮૪૦૦૦૦૦	પુર્વાંગ.....૧ પુર્વ
૮૪ લાખx૮૪ખાલ=૭૦૫૬૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦	વર્ષ....૧ પુર્વ
૮૪	પુર્વ.....૧ તુડીતાંગ
૮૪	તુડીતાંગ.....૧ હડંગ
૮૪	હડંગ.....૧ અવવંગ
૮૪	અવવંગ.....૧ હુહુઅંગ
૮૪	હુહુઅંગ.....૧ ઉત્પલઅંગ
૮૪	ઉત્પલઅંગ.....૧ પદ્મંગ
૮૪	પદ્મંગ.....૧ નલીનાંગ

૮૪ નક્ષીનાગ	૧ પુર્નાંગ
૮૪ પુર્નાંગ	૧ અનુઅંગ
૮૪ અનુઅંગ ..	૧ નઉઅંગ
૮૪ નઉઅંગ ..	૧ પ્રભુત ચુલીકાઅંગ
૮૪ ચુલીકાઅંગ	૧ શીર્ષ પ્રહેલીકાઅંગ

ત્યાર પછી પદ્યોપમ અસ ખ્યાતા વર્ષનુ પદ્યોપમ થાય છે

૧૦ કોડાકોડી પદ્યોપમ	૧ સાગરોપમ
૧૦ કોડા કોડી સાગરોપમ	૧ ઉત્સર્પિણી
૧૦ કોડા કોડી સાગરોપમ	૧ અવસર્પિણી
૨૦ કોડા કોડી સાગરોપમ	૧ કાળચક્ર
અનંતા કાળચક્રે ..	૧ પુદ્ગલ મરાવર્તન

અધિકાર ઘણુ કરી ભગવતીજના રપમે સતકે ૫ મા ઉદ્દેમે કહ્યો છે (નકકી ખબર નથી)

આ અવસર્પિણી તથા ઉત્સર્પિણીના બાર આરાના સમયને એક કાળચક્ર કહે છે તેના વીસ કોડા કોડી સાગરોપમ વર્ષ થાય

૧લા આરામા છોડ્યુગલ જનમ્યા પછી ૪૯ દીવસ પાલના કરે

૨મા " " " ૬૪ " " "

૩મા " " " ૭૯ " " "

ત્યારપછી તે યુગલના માતપીતા મરણ પામે.

એ ત્રણે આરામાં પંચે દ્રોણ માત્ર યુગલીઆં જાણવાં.
યુગલીઆ લલા મનવાળા, અદ્ય કષાયવાળા, રૂપવંત,
સમચોરસ શરીરવાળા, સુંદરાકાર હોય છે,

એ યુગલીઆ મનુષ્ય હોય અથવા તીર્થંત્ર હોય પણ
તે પોતાના આયુષ્યથી ઓછા અથવા તેટલાજ આયુષ્ય
પ્રમાણે દેવતામાં જઈ ઉપજે.

અવસર્પિણીના ત્રીજા આરાને વીશે ૮૯ પખવાડીઆ
બાકી રહે ત્યારે પહેલાં તીર્થંકર સિદ્ધિપદ પામે અને ચોથા
આરાના ૮૯ પખવાડીઆં બાકી રહે ત્યારે ચોવીશમાં તીર્થંકર
સિદ્ધિપદ પામે.

ઉત્સર્પિણીના ત્રીજા આરાના ૮૯ પખવાડીઆં જાય
ત્યારે પહેલા તીર્થંકર જન્મે અને ચોથા આરાના ૮૯ પખવા-
ડીઆં જાય ત્યારે છેલ્લા તીર્થંકર જન્મે.

પાંચમા આરાને અંતે જૈન ધર્મ આદિ સર્વે ચીજનો
નાશ થાય છે.

છઠ્ઠા આરાના મનુષ્ય, મત્સ્યનો આહાર કરે, માઠારૂપ
વાળા હોય નિર્દય હોય, ખીલને વિષે રહેવાવાળા હોય, વસ્ત્ર
વિના પશુની માફક નગ્ન ફરે, પીતા પુત્ર, સ્ત્રી બેહેન,
વગેરેનો વિચાર ન હોય, છ વર્ષની સ્ત્રી ગર્ભ ધારણ કરે.
અતિ દુઃખે પ્રસવ કરે, સ્ત્રીઓને ઘણાં છોડે હોય.

પાંચમા આરામાં થનારા યુગ પ્રધા- નોના ત્રેવીશ ઉદયની સમજ

(મહાન સપ્રતિ સસ્તી વાચનમાળા પાનુ ૨૮૧-૨૮૬)

ભસ્મગ્રહના બે હજાર વર્ષ અને પાંચસો વક્રીના મળી
પચ્ચીસો વર્ષ શામન ઢોળાશે પણ તે પછી જૈનધર્મનો
ઉદય થશે તે આ પાંચમા આરાના છેવટ સુધી એકવીશ
હજાર વર્ષ પર્યંત અસ્ખલિત પણ ચાલશે આ પાંચમા
આરામા ૨૦૦૪ યુગ પ્રધાનોના ત્રેવીશ ઉદય થવાના છે

સર્વે યુગ પ્રધાનો એકાવતારી હોય તેઓ જ્યાં જ્યાં
વિચરે ત્યાં ચારે દિશામા અઢી જોજન ભૂમિમા દુષ્કાળ તથા
હિંસક જીવોનો ભય હોય નહીં

જગત વિખ્યાત કલકી આઠમા ઉદયની શરૂઆતમા
શ્રી પ્રભુયુગ પ્રધાનના સમયમા થશે

પહેલો ઉદય શ્રીમહાવીરના નિર્વાણથી ૬૧૭ સુધીમા
સમાપ્ત થશે પછી બીજો ઉદય ૧૩૮૦ વર્ષ ચાલશે

એ પ્રમાણે યુગપ્રધાનો તથા ઉદય વગેરેનું કોષ્ટક
નીચે પ્રમાણે સમજવું

ક્રમમાં	યુગ પ્રધાનની સંખ્યા	પહેલા યુગ પ્રધાન થશે.	છેલ્લા યુગ પ્રધાન થશે.	વર્ષ ચાલશે.
૧	૨૦	સુધર્માસ્વામિ	યુષ્પમિત્ર	૬૧૭
૨	૨૩	વજ્રસેન	અર્હન્મિત્ર	૧૩૮૦
૩	૯૮	પાડિવયસૂરિ	વૈશાખ	૧૫૦૦
૪	૭૮	હરિસ્સહ	સત્કીર્તિ	૧૫૪૫
૫	૭૫	નંદિમિત્ર	ચાવર સુત	૧૯૦૦
૬	૮૯	સૂરસેન	રહસુત	૧૯૫૦
૭	૧૦૦	રવિમિત્ર	જયમંગલ	૧૭૭૦
૮	૮૭	શ્રીપ્રભ	સિદ્ધાર્થ	૧૦૧૦
૯	૬૫	મણીરતિ	ઈશ્વાન	૮૮૦
૧૦	૮૭	યશોમિત્ર	રથમિત્ર	૮૫૦
૧૧	૭૬	ધણુસિંહ	ભરણીમિત્ર	૮૦૦
૧૨	૭૮	સત્યમિત્ર	દ્રઢમિત્ર	૪૪૫
૧૩	૯૪	ધર્મિભલ	સંગતિમિત્ર	૫૫૦
૧૪	૧૦૮	વિજ્યાનંદ	શ્રીધરસુત	૫૬૨
૧૫	૧૦૩	સુમંગલ	માગધસુત	૬૬૫

ક્રમ	યુગ પ્રધાનની સંખ્યા	પહેલા યુગ પ્રધાન થશે	છેલ્લા યુગ પ્રધાન થશે.	વર્ષ ચાલશે
૧૬	૧૦૭	જયદેવ	અમરસુત	૭૧૦
૧૭	૧૦૪	ધર્મસિંહ	દેવતીમિત્ર	૬૫૫
૧૮	૧૧૫	સુરદિત્ત	કીર્તિમિત્ર	૪૬૦
૧૯	૧૩૩	વૈશાળ	સિંહમિત્ર	૩૫૬
૨૦	૧૦૦	કૌઠિય	કૂલકમિત્ર	૪૦૮
૨૧	૬૫	માયુર	કલ્યાણમિત્ર	૫૭૦
૨૨	૯૬	વિષ્ણુપુરી	દેવમિત્ર	૫૬૦
૨૩	૪૦	શ્રીહત	દુષ્પસહસૂરિ	૪૪૦

છેલ્લા દુષ્પસહસૂરિ યુગ પ્રધાન પછી પાચમે આદે
પૂરો થતા જૈનધર્મ નષ્ટ થશે છટો આદે એસશે એ આદે
એકવીશ હજાર વર્ષનો પૂરો થના પહેલો આદે છટો આદે
જેવોજ એસશે અવસર્પિણીનો છેલ્લો ને ઉત્સર્પિણીનો પહેલો
આદે ધર્મ-કર્મ અને વ્યવહાર રહિત સમજવો એ આશની
અતમા સાત દિવસ પચેત જુદી જુદી જાતના વરસાદ થના
પૃથ્વીમા ધાન્ય વગેરે ઉગી નીકળશે મનુષ્યના શરીર આયુ

ધીમે ધીમે વૃદ્ધિ પામશે. એકવીશ હજાર વર્ષનો તે આરો
પૂરો થતાં ખીજો તેટલાજ પ્રમાણવાળો આવે છે. એ ખીજા
આરાની શરૂઆતમાં માણસનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય ૨૦ વર્ષનું
ને એ હાથનું શરીર હોય છે. આ પાંચમાં આરાના અંતમાં
પણ તેટલુંજ જાણી લેવું.

પછી ખીજા આરાના અંતમાં સાત હાથનું શરીર અને
૧૩૦ વર્ષનું આયુષ્ય પ્રમાણ થશે થોડાં વર્ષ બાકી રહેશે
ત્યારે જે જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન પામીને નગર વગેરેની વ્યવસ્થા
કરશે તે પહેલો કુલગર કહેવાશે. એમ સાત કુલગર થશે.

ત્રીજા આરાના સાડા ત્રણ વર્ષ જશે પછી સાતમાં
કુલગરને ત્યાં શ્રેણીક મહારાજનો જીવ પ્રથમ નરકમાંથી
નીકળી પદ્મનાભ નામે પહેલા તીર્થંકર થશે.

મહાવીરસ્વામી અને પદ્મનાભ તીર્થંકરને ૮૪૦૦૭
વર્ષને પાંચ માસનું અંતર સમજી લેવું.

અઢીદ્વિપ વિષેની કંઈક ખાખત.

અઢીદ્વિપની બહાર મનુષ્યની વસ્તી નથી. તેમજ નદી-દ્રહ-મેઘ-મેઘગર્જન-વ-ખાદર અગ્નીકાય તીર્થંકર-ખળદેવ વાસુદેવ-ચક્રી વગેરે સામાન્ય મનુષ્યના જન્મ-મરણ-મુહર્ત-પ્રહર-દીવસ-ચંદ્ર-સુર્ય-વીજળી એ સર્વે અઢીદ્વિપની બહાર હોય નહીં

અઢીદ્વિપની મનુષ્યની સખ્યા ૨૬ લાકડે છે ૭૬૨૨-૮૧૬૨-૫૧૪૨-૬૪૩૩-૭૫૬૩-૫૪૩૬ ૫૦૩૩૬ અઢીદ્વિપની ભુમી ૪૫ લાખ ચોજન પ્રમાણે છે તો તેમા એટલા મનુષ્ય પૃથ્વી ઉપર વિચરે તે સંભવતુ નથી

૪૫ લાખ ચોજનમા ૨૦ લાખ ચોજન સમુદ્ર છે જ્યાં માણસ રહી શકતા નથી હવે ભુમીની ગણતરી કરતા એક મનુષ્યને લાગે એક હાથ જમીન આવે તેમા સુવાય, ખેમાય ફરાય નહીં તેમજ પર્વત-નદી દ્રહ વન પ્રમુખ પશુ વસ્તી વિનાની ભુમી ઘણી છે તો એટલા મનુષ્ય શી રીતે રહી શકે એ શકા છે એ કેવલીગમ્ય છે

આર્યધર્મના સાડીપચીસ દેશના નામ

દેશ	નગરી
૧ મગધદેશ.....	રાજગૃહી
૨ અંગદેશ.....	અંબાપુરી
૩ બંગદેશ.....	તામ્રલીપ્તી
૪ કાશીદેશ.....	વાણારસી
૫ કલીંગદેશ.....	કાંચનપુરી
૬ કોશલદેશ.....	અયોધ્યા
૭ કુર્જદેશ.....	હસ્તીનાપુર
૮ કશર્ત્તદેશ.....	શૌર્યપુર
૯ પંચાલદેશ.....	કાંપીલ્યપુર
૧૦ જંગલદેશ.....	અહીછત્રાપુરી
૧૧ વિદેહદેશ.....	મીથીલાપુરી
૧૨ સોરઠ.....	દ્વારીકા
૧૩ વત્સદેશ.....	કૌશાંબીપુરી
૧૪ મલયદેશ.....	ભદ્રીલપુર

૧૫ સદર્શદેશ	નાદીપુર
૧૬ વરુણદેશ	પુત્રરૂપાપુરી
૧૭ મત્સ્યદેશ	વૈરાટનગરી
૧૮ ચેદીદેશ	મુકતીમતીપુરી
૧૯ હથાણાદેશ..	..મૃતીકાવતી
૨૦ સીધુદેશ	...વિત્તભયપુર
૨૧ સાવીરદેશ	, મથુરાપુરી
૨૨ મુરસેનદેશ	અખાખાપુરી
૨૩ માસ પુત્રીવર્ત્તદેશ	, ભગીપુરી
૨૪ પુલાણુદેશ	, શ્રાવસ્તીપુરી
૨૫ લાટદેશ	કેટીવર્ધપુર
૨૬ દેનકાર્ધદેશ	સ્વેતખાપુરી

પરચખાણુમાં આવતા શબ્દોના અર્થ.

સૂરેઉગચે....સૂર્યોદયથી બે ઘડી પછી.
નમુકકાર સહીઅં....નવકાર કહીને પાડું ત્યાંસુધી.
પરચખખાઈપરચખખાણુ કરું છું.
ચઉવીહુંપી આહરંચારે આહારનું.
અસણું....ખાવાનું (રાંધેલું)
પાણુંપીવાનું.
ખાઈમં....ખાદીમ (રાંધ્યા વગરનું ખાવું)
સાઈમં....સ્વાદીમ (તંબોલ, પાન-સોપારી-એલચી)
અન્નથણા ભોગેણુંપરચખખાણુનો ઉપયોગ ભુલવાથી અંભણપણે કંઈ મોંમાં નાંખવાથી.
સહસાગારેણુંઅંભણપણે કંઈ મોંમાં પડી જાય.
વોસિરે...વોસરાવું છું.
મુકુંસહિઅંનવકાર ગણી મુઠી મોકલી મુકું ત્યાંસુધી.

મહત્તરાગારેણુ

મોહોટાની આજ્ઞાથી મોટાલાભને
અર્થે પચ્ચખખાણુ પારવાનો વખત
ન થયે છતે પારવાથી

સંવસમાહીવત્તીઆગારેણુ

સર્વ પ્રકારે રારીરમા અસમાધી
હોવાથી પચ્ચખખાણુ પારવુ

પોરિસિ

પહોર દીવસ સુધી

સાઠ પોરિસિ

દોઢ પહોર સુધી

ચચ્છન્નકાલેણુ

વખત ખરોખર માલમ ન પડવાથી
અધુરી પોરિસિએ પારવુ તે

દ્વિસામોહેણુ

દ્વિસિ વિપર્યાસ થવાથી અન્નણુતા
વહેણુ પારવુ તે

સાહુ વયણેણુ

સાધુના વચનથી

પુરીમદ્

સૂર્યોદયથી જે પોહોર સુધી

અવદ્

સૂર્યોદયથી ત્રણ પોહોર સુધી

વિગઈ

જે ખાવાથી કામાદિ ઉત્પન્ન થાય

તે દશ છે (૪-અલક્ષ્ય)-માસ,

મદીગ, માખણ, મધ (૬-લક્ષ્ય)

દુધ, દહીં, ઘી, તેલ, ગોળ, પકવાન

એ દશમાથી ઠોઈપણુ એકનુ

પચ્ચખખાણુ તે 'વિગઈ' પચ્ચખખાણુ

સમસ્ત વિગઈનુ પચ્ચખખાણુ તે

'નીવિગઈ'નુ પચ્ચખખાણુ ઠહેવાય

- દેવાદેવેણુ'....જે વિગઈનું પચ્ચઝખાણુ સાધુને
હોય તેનાથી ખરડાયલો હાથ
ગૃહસ્થ લુછીને વહોરાવે તે.
- ગીહૃથસંસદ્દેણુ'વિગઈથી ખરડાયલા વાંસણુથી
વહોરાવે તે.
- આઉટણુ પસારેણુ'જમવા બેઠા પછી હાથ પણ
પસારવાથી આસન ચળે તો
પચ્ચઝખાણુ ભાંગે નહીં.
- ગુરૂ અલુકાણેણુ' ગુરૂ આવવાથી ઉલો થાય.
- પારીકાવણીઆગારેણુ' ...નિર્દોષ આહાર સાધુએ વાપર્યા
પછી વધે ને પરઠવતાં જીવઆદીની
વિરાધના થાય. તે જાણીને ગુરૂની
આજ્ઞાથી એકાસણુથી ઉપવાસના
પચ્ચઝખાણુવાળો વધેલો આહાર
વાપરે તો પચ્ચઝખાણુ ભાંગે નહીં.
- અલતકું' ભાત પાણીનો.
- પાણુહાર પાણીનો આહાર.
- ઘર સહીઅં'ઘેર જઈને નવકાર ગણી પચ્ચ-
ઝખાણુ પાડે.
- પાણુરસ દેવેણુવા....દેવજન.

અલેવેણવા .	. ધોવણજળ
અથથેણવા	નિર્મળ ઉષ્ણ જળ
બહુલેવેણવા	ડાહોણ
અસિથેણવા	. પીઠનુ ધોવણ
અસિથેણવા	ફાસુ જળ
	એટલા રાખી બાકીના પાણી

ચઉદ નિયમ ધારવાની ગાથા

સચીત દંબ વિગઈ વાણહ તબોલ વથ્ય કુસુમેસુ,
વાહણ સયણ વિલેવણ બલ દીશી નહાણ લ-તેસુ

સચીત	પાણી ફળ ખીજ દાતણ વગેરે સચીત વસ્તુ.
દંબ	ખાવાના પદાર્થ
વિગઈ	છ વિગઈ (ધી તેલ ગોળ દહીં દુધ ઠડાવિગઈ)
વાણહ .	પગરખા
તબોળ	પાન સોપારી
વથ્ય ...	વઝ
કુસુમેસુ	-- પુલ, સુધવાના પદાર્થ
વાહણ...	ગાડી પ્રમુખ

સચણ.....સચ્યા, પાટ, પાટલા, પથારી.

વિલેવણ.....ચોપડવાની વસ્તુ, સુગંધી.

ખંલ.....મૈથુનની મર્યાદા.

દીસી.....દીશીનું પરીમાણ.

ન્હાણ.....નાહવાનો નિયમ.

લત્તેસુ.....ભાતપાણીનો નિયમ (ખાવા પીવાની વસ્તુ.)

છરી પાળવી (છ-રી) પાળવી તેની સમજ.

૧-એકાહારી (એક વખત ખાવું)

૨-ભૂમી સંથારી (જમીનપર સુવું)

૩-પાદચારી (પગે ચાલવું ગાડીમાં બેસવું નહીં)

૪-સમ્યક્ત્વધારી (દેવગુરૂ ધર્મ ઉપર સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખવી)

૫-અચીત આહારી (તમામ સચીત વસ્તુનો ત્યાગ કરવો)

૬-બ્રહ્મચારી (શીયળ પાળવું)

કુહા સંગ્રહ.

શાસન નાયક સમગીએ, શ્રી મહાવીર ભગવાન,
 ચોવીસે હનરાજને, નિત્ય કંઈ પ્રણામ ૧
 પરમાનંદ પરમ પ્રભુ, પ્રણમું પાસ હણું,
 વહુ વીર આદે સહુ, ચોવીસે હણું ૨
 ચોવીસે હનરાય છે, મોક્ષતણા દાતાર,
 ભક્તિ કરે તુમ સેવકો દિનાનાથ દયાળ ૩
 નામ જપતા હન તણુ, દુરગતિ દૂરે જાય,
 ધ્યાન ધરતા પરમાત્મનુ, પરમ મહોદય થાય ૪
 અરિહત અરિહત સમરતા, લાધ્યુ મુક્તિનુ ધામ,
 જે નર અગ્નિહત સમરશે, તેના સરશે કામ, ૫
 પરમ પથ પરમેષ્ટિકો, સમરણુ અતિ સુખદાય,
 અતી આદરથી કીજીએ, જેથી ભવ દુખ જાય ૬
 સુતા બેસતા ઉઠતા, જે સમરે અરિહત,
 દુખીઆના દુખ કાપશે, લહેશે સુખ અનંત ૭

અશુભ કરમકે હરનકું, મંત્ર બહો નવકાર;
 વાણી દ્વાદશ અંગથી, સુધ લહો તત્વસાર. ૮
 દર્શનં દેવ - દેવસ્યં, દર્શનં પાપ નાસનં;
 દર્શનં સ્વર્ગ સોપાનં, દર્શનં મોક્ષ સાધનં. ૯

જ્ઞાન કલસ ભરી આતમા, સમતા રસ ભરપૂર;
 શ્રી જીનને નવરાવતાં, કરમ થાય અકચૂર. ૧૦

સમો સરણુ સુરવર રથે, રત્ન સિંહાસન સાર;
 બેઠા પ્રભુ તસ ઉપરે, ચોત્રીશ અતિશય ધાર. ૧૧

વાણી ગુણ પાંત્રીસ કરી, વરસે અમૃત ધાર;
 તેની સુણી હૃદયે ધરી, પામું ભવજળ પાર. ૧૨

મહાવીર સ્વામી મુકતે ગયા, જોતમ કેવળ જ્ઞાન;
 વંદન કરીએ શુદ્ધ ભાવથી, વર્તે કોડી કલ્યાણ. ૧૩

જ્ઞાન વહું સંસારમાં, જ્ઞાન પરમ સુખ હેત;
 જ્ઞાન વિના જગ જીવડા, ન લહે તત્ત્વ સંકેત. ૧૪

નેમનાથ જ્ઞાની હુવાએ, ભાળે સાર વચનતો;
 જીવદયા ગુણ વેલડીએ, કીજે તાસ જતનતો. ૧૫

દાન શ્રીયળ તપ ભાવના, ધર્મના એ ચાર પ્રકાર;
 રાગ ધરો નિત્ય એહશું, કરો શક્તિ અનુસાર. ૧૬

અનુભવ રત્ન ચિતામણી, અનુભવ હે રસ કુપ,
 અનુભવ મારગ મોક્ષનો, અનુભવ સિધ્ધ સ્વરૂપ ૧૭
 પ્રભુ દરિશન સુખ સપદા, પ્રભુ દરિશન નવનિધિ,
 પ્રભુ દરિશનથી પામીએ, સકળ પદારથ સિદ્ધ ૧૮
 ભાવે છનવર પુછએ, ભાવે દીને દાન,
 ભાવે ભાવમા ભાવીએ, ભાવે કેવળ જ્ઞાન ૧૯
 છવડા છનવર પૂછએ, પૂજના કળ હોય,
 રાજ નમે પ્રજા નમે, આજ ન લોપે દાય ૨૦

પ્રભુ કેરા ખાગમે, બેઠે શ્રી છનરાજ,
 જેમ નારા માહે ચદ્રમા, તેમ ચોલે મહારાજ ૨૧
 પ્રભુ નામકી ઔપધિ, ખરે મન શુ ખાય,
 રોગ પીડા બ્યાપે નહી, મહાદોષ મીટ જાય ૨૨
 શુરૂ ગોવિદ દોનો ખડે, કીચકુ લાશુ પાય,
 યત્નીહારી શુરૂ દેવકી, ગોવિદ દીયા બતાય ૨૩
 અશુઠે અમૃત પમે, લગ્નિધતણા બહાર,
 શ્રીશુરૂ ગૌતમ સમરીએ, મન વાછિત ફલ કાતાર ૨૪
 શુરૂ ચદન શુરૂ આરશી, શુરૂ ગૌતમ અવતાર,
 એહવા શુરૂ કળ મીલે, ટાળે સર્વ વિકાર ૨૫

ગુરૂ હીવો ગુરૂ દેવતા, ગુરૂ વિષ્ણુ ઘોર અંધાર;
જે ગુરૂ વાણી વેગળા, તે રડવડયા સંસાર. ૨૬

જીવ દયા ગુણુ વેલડી, રોપી રૂપભજીણુંદ;
શ્રાવક કુલ મંડપ ચઢી, સીંચી ભરત નરિંદ. ૨૭

બાર આઠ છત્રીશ ગુણુ, પચવીશ સત્તાવીસ;
એકસો આઠ મણુકા ગણો, આરાધો જગદીશ. ૨૮

વક્તા તેને જાણીએ, વચન વાપરે ખુબ;
શ્રોતાના મનમાં તરે, જેમ પાણીમાં તુંબ. ૨૯

કુંભે બાંધ્યું જળ રહે, જલવિષ્ણુ કુંભ ન હોય;
જ્ઞાને બાંધ્યું મન રહે, ગુરૂ વિના જ્ઞાન ન હોય. ૩૦

જ્ઞાન સમું કોઈ ધન નહીં, સમતા સમુ નહીં સુખ;
જીવિત સમ આશા નહીં, લોભ સમુ નહીં દુઃખ. ૩૧

સાહેબકે દરબારમે, કમી વસ્તુકી નાંહી;
ખંદા મોજ ન પાવહી, તો ચુક ચાકરીમાંહી. ૩૨

હરિણાપિ હરેણાપિ, બ્રહ્મણા ત્રિદશૈરપિ;
લલાટે લીખીતા રેખા, ન શકયા પરિમાણુંતમ. ૩૩

જન્મ દુઃખં જરા દુઃખં, મૃત્યુ દુઃખં પુનઃ પુનઃ;
સંસાર સાગરે દુઃખં, તસ્માત્ જાત્રત જાત્રત. ૩૪

દુતય માસય સુરા ચ વેશ્યા,
પાપર્ધિ ચારી, પરહાર સેવા,
એતાનિ સખ્ત, વ્યસનાની લોકે,
દોશતિઘોર, નરક નયન્તિ. ૩૬

આહાર નિંદ્રા લય મૈથુનચ,
સમાન મેતત્ પશુભિર્નશણામ્;
તત્રાપિ ધર્મ મધિક્ષા વિશેષો,
ધર્મેષુ હિનો પશુભિ સમાના ૩૭

કાલ કરતો આજ કર, આજ કરતો અખ,
અખ કરતા ધમ થશે, પછી કરીશ કખ. ૩૮

એવા ન વિદ્યા ન તપો ન દાન,
નચાપિ શીલ ન શુભો ન ધર્મ,
તે મૃત્યુલોકે ભૂવિ ભાર ભૂતા,
મનુષ્ય રૂપા પશવસ્થરતિ, ૩૯

પુનરપિ જનન, પુનરપિ મરણ,
પુનરપિ જનની, જઠરે શયનમ્ ૪૦

ઉદયતિ યદિ લાગુ, પશ્ચિમાયા દિશાયા,
અવસતિ યદિ મેરૂ, શીતતા યાતિ વહ્નિ,
વિકસતિ યદિ પન્ન પર્વતાત્રે શિલાયા,
તદપિ ન ચલતીય, ભાવિની કર્મરેખા ૪૧

કર્મજોહિ પ્રધાનત્વં, કિંકુર્વન્તિ શુભાગ્રહાઃ ?
વશિષ્ઠત્ત લગ્નોપિ, રામ પ્રવર્જિતો વને. ૪૨

સદા ન લક્ષ્મી સ્થિર રહે, સદા ન સુખનો સંગ;
સદા ન કાયમ સખળતા, સદા ન ચઢતો રંગ. ૪૩

મરના મરના કયા કરે, મરી ન જાણે કાય;
મરના એસા કીજાએ, કે ફીર મરના ન હોય. ૪૪

જ્ઞાન સમો કોઈ ધન નહીં, સમતા સમો નહીં સુખ;
જીવીત સમ આશા નહીં, લોભ સમો નહીં દુઃખ. ૪૫

મા જાણુસિ જીવ તુમં, પુત્ર કુલત્તાઈ મુજ સુહ હેઉ;
નિઉણુ બંધણું મેઅં, સંસારે સંસરં તાણું.
જણુણી જાયઈ જાયા, જાયા માયા પિઆય પુ-તોઅ;
અણુવથા સંસારે, કમ્મ વસા સઠ્ઠ જીવાણું. ૪૬

ભાવાર્થ—હે જીવ તું એમ જાણીશ નહીં કે પુત્ર-સ્ત્રી-માતા પિતા
ઇત્યાદિ સુખના હેતુ છે. આ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરતાં
જીવોને માતા પિતાનો સંબંધ, આકર્ષ સંસાર બંધનનું કારણ
છે. કોઈ સંસાર છોડાવતું નથી. માના તે સ્ત્રીપણે થાય, સ્ત્રી
તે માતાપણે થાય, પિતા તે પુત્રપણે થાય, પુત્ર તે પિતાપણે
થાય. એમ સંસારમાં અનિયમીતપણું છે. સર્વ જીવો કર્મને
વશ થકા અવતાર લે છે. પણ જીવ સંસારમાં પરવશ થઈ
ધર્મને આદરતો નથી.

નસા નાઈ નસા- જોણી, નત ઠાણુ નત કુલ,
ન જાયા ન મુઆ જથ સંવેણવા અણુતસો ૪૭

ભાવાર્થ—ચક્રરાજ લોકમા એવી કોઈ જાતી નથી, પોતિ નથી સ્થાન
નથી, કુન નથી, કે જ્યાં જીવ જનમ્યો નથી કે મુઓ નથી
એ જીવ સર્વ ઠેકાણે અનતીવાર સસારમા ભમ્યો છે

અન્ને ન કુણું અહીં અ, હિઅપિ અપ્યા કરેઈ નહુ અન્નો,
અપ કય મુહ દુ ખ ભુજસિ તા કીસ હીણુ મુહો ૪૮

ભાવાર્થ—હે જીવ તને ખીજે કોઈ અહિત કરતો નથી, અને હીત
પણુ કરતો નથી, પોતાનો આત્માજ કરે છે જીવ પોતેજ
પોતાને મુખ દુ ખ કરે છે, અને પોતાના કરેલા કર્મોએ કરી
ચાર ગતીના મુખ દુ ખ ભોગવે છે તો હે જીવ! જ્યાંમણુ
મુખ શા માટે કરે છે

ધી ધી ધી સસારે, દેવો મરિઉણુ જ તિરિહોઈ,
મરિઉણુ રાયરાયા, પરિપચ્ચઈ નરય જાલાએ ૪૯

ભાવાર્થ—ધીક ધીક ધીક આ મસારને ધિત્રાર છે કે જે સસારમા
દેવો સરખા ઉત્તમ જીવ મરીને તિર્યચની ગતિમા જાય છે
ને રાગનો રાગ ચક્રવર્તિ સરખા પણુ નરકની અગ્નિ જવા
લામા પન્વાય છે તો એથી વિશેષ વેગગતું ઠેકાણુ કયુ છે વારં

અષ્ટકર્મ તે હુ નહીં, હુ હુ આત્મ સ્વસ્થાવ,
આત્મ સ્વસ્થાવે વર્તતા, થાય કર્મનો અણાવ ૫૦

અષ્ટ કર્મ અભાવથી, આનંદ થાય અપાર;
 અવિગત ચિદ્ધનરૂપનો, પામે પુરણ સાર. ૫૧
 દુઃખમાં સેઉ હરીને લજે, સુખમાં લજે ન કોય;
 જો સુખમાં હરીને લજે, તો દુઃખ કહાંસે હોય. ૫૨
 સત્ય વચન ઓર દીનતા, પરસ્ત્રી માત સમાન;
 ઉનકું જો પ્રભુ ન મિલે તો, તુંલસીદાસ જમાન. ૫૩
 પરદારા છે પાપણી, સાપણી ઝેરી એહ;
 કરે કાપણી આપણી, તાપણી દુઃખની તેહ. ૫૪
 મોહ મંદીરા પાન કરીને, નહીં કરવાનું કરવું,
 ચોરી ચાડી ચુગલી કરીને, પેટ પાપથી ભરવું,
 એવા દુઃખથી ડરવું રે, ધ્યાન પ્રભુનું ધરવું. ૫૫
 સત્ય ક્ષમા સંતોષ દયાથી, પરહિત કરી દુઃખ હરવું,
 સદાચારની સરળ વાટમાં, સમતા સહીત વિચરવું,
 એવા શુચ્ચથી મરવું રે, ફરી ફરી નહીં અવતરવું. ૫૬
 સુવરને વિષ્ટા રૂચે, મુકી ઘાસ ને અન્ન;
 ત્યમ મુક્તિ સુખ ત્યાગીને, ભોગ ચહે વિધન. ૫૭
 પ્રમાદ તુમે કરો નહીં, નથી કાળની જાણ;
 કયારે આવી લુટશે, કરશે મુક્તિ હાણ. ૫૮

માતા પીતા તે બાણવા, બાણવા ધ્યારા મિત્ર,
ત્રીદીક્ષ તેને બાણવા, શીખવે ધર્મ પવિત્ર. ૫૯
માતા કે પીતા રહે, રહે વહુ કે બાળ,
આકર કે શેઠજે રહે, તોએ ન છેડે કાળ ૬૦

શહેર વન કે માહાડમા, નહીં શુદ્ધ કે ઘેર,
સુતો હોય કે બગતો, નહીં કરે એ (કાળ) મહેર ૬૧

બાણ કુટુંબ જે માહર, તેનો અહીં સબધ,
સુઆ પછી નહીં કોઈતુ, ફેકટ કર્મનો બધ ૬૨

ઘણા કાળ મે લોગબુ, ઈન્દ્રી લોગતુ સુખ,
સંતોષ કોઈ કાળે નહીં, બાણ તેથી દુખ ૬૩

બને મસશુભ દુનીઆમે, પ્રભુ દીલમે ન લાતેહો,
સુદર નર દેહ પાકર, વૃથા બોબા ઉઠાતે હો ૬૪

હરગીઝ યહ સમય તુમકો, ફીર ફીર ન મીલતે હો,
કરકે તુમ મહેદારી, મીટીમે કયુ -મીલતે હો ૬૫

આશા તો છે જનમની, ઘડી પલકી બાણ,
દીવસ ચારતું ચાલ્યું રાજ ઉગે છે સાણ, ૬૬

સમતા વિષુ જે અનુસરે, પ્રાણી પુણ્યના કામ,
છાર ઉપર તે લીપણુ, આખર જેમ ચિનામ ૬૭

સુખ દુઃખ કારણ જીવને, કોઈ અવર ન હોય;
કર્મ આપ જે આચર્યાં, લોગવીએ સોય. ૬૮

રાગ દ્વેષો યદિ સ્યાતાં, તપસા કિં પ્રયોજનમ્;
તાવેવ યદિ ન સ્યાતાં, તપસા કિં પ્રયોજનમ્. ૬૯

ખન્યો રાજા ખન્યો યોગી, ખન્યો લિક્ષુક ને લોગી;
તથાપી રોજનો રોગી, સદા સંયોગી વિયોગી. ૭૦

નિગોદે નર્ક ભૂમિનો, અને તિર્યચ ચોનિનો;
અનુભવ તો નિહાળી જો, પછી સંસાર માપીજો. ૭૧

બધે ઇતીહાસ સરખો છે, જગત તો એક ચરખો છે;
જવાની વાત એ પકડી, મરણ તિથિ નહીં નકડી. ૭૨

નિર્દતઃ કરટી (હાથી) હયોગત જવ (ઝડપ)
શ્વંદ્રં વિના શર્વરી (રાત્રી)

નિર્ગંધં કુસુમં. સરોગત જલં.

છાયા વિહીન સ્તંભઃ

લોભ્યં નિર્લવણં. સુતોગત શુભઃ

આરિત્ર હીનો યતિઃ

નિર્દેવં ભવનં ન રાજતિ તથા.

ધર્મ વિના માનવાઃ

ધર્મ ધર્મ સળકો કહે, ધર્મ ન જાણે મર્મ,
ધર્મ મર્મ જાણ્યા પછી, કોઈ ન જાણે કર્મ ૭૪

રાજાન ખેચરે દ્રાશ્વ, કેશવાશ્વ ચકવર્ત્તિન
દેવે દ્રા વીતરાગાશ્વ, મુચ્યતે નૈવકર્મણા ૭૫

કૃપણે કૃપણને પૂછીઓ, કયું દુ ખે તેરા વદન,
કે કુછ ખાયા ગાઠકો, કે કોઈકુ દીન. ૭૬

ના કુછ ખાયો ગાઠકો, ના કોઈકુ દીન,
એક નર હેતા હેખીઓ, તેણે દુ ખે મેરા વદન ૭૭

અગ્નિ કેરા બળ થકી, માખણનુ ઘી થાય,
અતર વૃત્તિ ધ્યાનથી, પરમાતમ પ્રગટાય ૭૮

કોટી વર્ષે ક્રિયા કરી, પામે જે નિજરૂપ,
પલકવાખમા જ્ઞાની એ, પામે સિદ્ધ સ્વરૂપ ૭૯

જગત પડયુ મુખ કાળને, કેડામોર જનાર,
ઘટીને ગાળે પડયા, દાણા લોટ થનાર ૮૦

અભિમાને દુ ખ ઉપજે, અભિમાને જશ જાય,
મિથ્યા અભિમાને કઠી, છુવનુ જોખમ થાય ૮૧

અભિમાનીને અતરે, સ્વપ્ને પણ નહી મુખ,
થાય વૃથા અભિમાનથી, દાવાનળ સમ દુ ખ ૮૨

માળા ફેરત હાથમેં, જીમ હીલત મુખમાંહી;
 મનુવા ફીરત બજારમેં, ચેલી સમરન નાહીં ૮૩
 કૃત કર્મ ક્ષયો નાસ્તિ, કલ્પ કોટી શતૈરપિ;
 અવશ્યમેવ લોકતબ્યં, કૃત કર્મ શુભા શુભમ્. ૮૪
 મનમાં મરડાઈને, તું મૂરખ શીદ મલકાય છે;
 પ્રબળ સત્તા દૈવની, ત્યાં ધાર્યું કોનું થવાનું છે. ૮૫
 જ્યંસી કરણી વચસી ભરણી, આજકીયા કલ પાવેગા;
 ઘોઠા દેગા ગયરોઠો, તો આપહી ઘોઠા ખાવેગા. ૮૬
 અણુધારી જો ને જીવડા, તુંજ આંખ બંધ થવાની છે;
 ઉર્મિ ઉછળતી હૃદયની, વાને ઝપાટે જવાની છે. ૮૭
 ઈંદ્ર ચંદ્ર ચક્રીને, ગ્રહની ગતિ આધીન છે;
 દૈવની ન્યાંરી કળા, જ્યાં સકળ પ્રાણી દીન છે. ૮૮
 આશા અનોપમ વેલડી, પળવારમાં છુંદાય છે;
 જીવનરૂપી નૌકા ખરે, સાગર માંહિ લુંટાય છે. ૮૯
 દશા કરે તે કોઈ ન કરશે, મુરખ કરે અભિમાન;
 માનવ મર્ગતરું શું કરે, જ્યાં દર્ધવ દશા બળવાન. ૯૦
 કાયા બંગલે જીવ મુસાફર, ઘાટ લંલે ઘડતો;
 એક દીન એવો આવશે, નરકે જઈ પડતો. ૯૧

કાયા મનોહર ગંગલી, લુટાશે તારી માનવી,
સધ્યા સમયના રંગ જેવી, હૃદયી આ જાણવી ૯૨

આશાક્રપી વિષ વેલડી, વિટાઈ પામર શુ કરે,
વેળા વેળાની છાયડી, પસ્તાવે પાછળ તુ કરે. ૯૩

હું કહું આ મેં કર્યું, એમ મનમાં મલકાય છે,
પાપના ખ્યાલા ભરી, પાપી ખરે પસ્તાય છે
ચકતો દશાને ચાકડે, મરતો પલકમાં માનવી,
રટતો નહીં છન નામને, તે હૃદયી શુ જાણવી ૯૪

જોઈ ભભૂતિ ઓપતી, લીધું કમડળ હાથમાં,
દેવતણા અધિરાજ શભુ, ભટકે જગલ ધાટમાં
ચડી દશાને ચાકડે, અભિમાન મૂરખ શુ કરે,
કહા મરણ દેવની તો ધાર્યું તારૂં ધુળ મળે ૯૫

કખીરા કખીરા કયા કરો ચોધા આપ શરીર,
પાથે ધંદ્રીય વશ કરો, આપહી દાસ કખીર ૯૬

ધરમ કરે તે જગમાં તરશે, પાપી ઝટ મરશે,
કાળા ધોળા કરે જે પ્રાણી, વિષુ મોતે મરશે.

પુણ્ય કરતા પ્રાણી જગમાં, ગીવ સંપત વરશે,
આક્રીન શાષે એક જગતમાં, ભવસિંધુ તરશે

ફેકટ ફાંફાં મારે મૂરખ જન, જનમી જગ મરનાર;
 સત્ય ટેક ખાતર જે ખમશે, આકૃત અપરંપાર.
 નાહક આકીન છોડે નીચ નર, એક દીન તું ખરશે;
 જીવન નામતું ધ્યાન ધરે તો, ભવ ભાતું ભરશે. ૯૭

કરની રેખા શું જુઓ, જુઓ હૃદયની રેખ;
 કર રેખા જુઠી થશે, સત્ય હૃદયની રેખ. ૯૮

કહાં જન્મે કહાં ઉપને, કહાં લડાએ લાડ;
 તુળસી ઇશુ શરીરકા, કહાં પડેગા હાડ. ૯૯

માલા તો મનકી લલી, ચોર કાળા ભારા;
 જે માલાસે ગરજ સરે તો, કેમ વેચે મણીઆરા. ૧૦૦

ખુરા ખુરા સખકો કહે, ખુરા ન દીસે કોય;
 જે ઘટ શોધું આપણો, તો મુજસે ખુરા ન કોય. ૧૦૧

માયા મોટો તુંબડો, તારૂં ને તારે;
 અજાણને અખુજને, મુંજવી મુંજવી મારે. ૧૦૨

સતીયાં સત મત છોડીએ, સત છોડે પત જાય;
 સતકી ખાંધી લક્ષ્મી, ફેર મીલેગી આય. ૧૦૩

જીવડો ગર્ભાવાસમાં, પ્રતિજ્ઞા કરે અપારં;
 જનમ્યા પછી ભૂલી ગયો, હા હા મૂઠ ગમાર. ૧૦૪

પોથી પડપડ મર ગયે, પડીત લાયે ન કોય;
 અઢાઈ અક્ષર પ્રેમકા, પટે સો પડીત હોય ૧૦૫
 રાગ દેષ મળ ગાળવા, ઉપશમ રસ ઝીલો,
 આતમ પરિણતિ આઢરી, પર પરિણતિ પીલો ૧૦૬
 ચતુરથી છાની નહીં રહે, બુદ્ધિની કાઈવાત,
 વૈદ્ય પારખે કર થહી, જેમ રોગની જાત ૧૦૭
 ધન મેળવતા હુ ખ છે, સાચવતા પણ હુ ખ,
 જો આવેલુ જાય તો, જાય સમુળુ સુખ ૧૦૮
 દોલત ઝેટી સુમકી, ખરચી કણુ ન જાય,
 પાળી પોષી મોટી કર્યે, પર ઘર ચાલી જાય ૧૦૯
 વિવેક વિનાલુ માનવી, સમજો પણ સમાન,
 વાનરને પણ છે જુઓ, હાથ પાય સુખ કાન ૧૧૦
 સમકીતવતા આણીઆ, કરે કુટુખ પરીપાળ,
 અતરઘટ ન્યારા રહે, ધાવ ખીલાવે બાળ ૧૧૧
 ચૌદહ ચુકે બારા જુલે, છ કાયકા ન જાણે નામ,
 નગર ઢઢેરો ફેરીઓ, શાવક અમારા નામ ૧૧૨
 લક્ષ્મી અચળ નાર, એક દીન તે ચાલી જશે,
 શાણા સમજે સાર, મનની મનમા રહી જશે ૧૧૩

સંત મીલનકું ચાલીએ, તજ માયા અભિમાન;
જ્યું જ્યું આગે પગ પડે, કોટિ યજ્ઞ સમાન. ૧૧૪

જે સંસાર સુખે સુધરેતો, જોગી બને જાએ કુણુ બાણુ;
તિર્થ પિતા માતા તણ કોણુ, ચડે ગીરનાર આણુ. ૧૧૫

જે મન શુદ્ધ પઢો ન પઢો, પછી વેદપુરાણ કુરાન કીતાણુ;
પાણીથકી જે શુદ્ધ થયું પટ, શા માટે ઘસીએ લઈ સાણુ. ૧૧૬

જે અધિકારથી જીવી શકે કદી, તો નવ જાત શિવાજી મરી;
જે ધનથી જન જીવી શકે કદી, તો જમશેદ જીવેજ ફરી. ૧૧૭

ખડોત ગઈ થોડી રહી, મન આતુર મત હોય;
ધીરજ સખકા મિત્ર હે, કરી કમાઈ મત ખોય. ૧૧૮

આતમ સાખે ધર્મ જ્યાં, ત્યાં જનનું શું કામ;
જન મન રંજન ધર્મનું, મૂલ ન એક બદામ. ૧૧૯

રામ રામ સખકો કહે, ઠગ ઠાકર સોનાર;
તોતા મર્મ જાણે નહીં, કયમ પામે લવપાર. ૧૨૧

તરૂવર કદી ન ફલ લખે, કદી ન સંચે નીર;
પર ઉપકારકે કારણે, સંતે ધર્યો શરીર. ૧૨૨

નિંદક ઘોખી દો જણ, ઘોવત હે સખ મેલ;
ઘોખી કમાઈ કરતહે, નિંદક ઠેલમ ઠેલ. ૧૨૩

તીલક કરતા ત્રેપન થયા, રૂઢ માળાના નાકા ગયા,
કથા સૂણીને પુટયા કાન, તોએ ન આબ્યુ પ્રહારાન. ૧૨૪

ઘરે છોડી બાવા બન્યા, મનમા રાજે કુડ,
હોનું બગાડે બાપડા, પડી મુખમે ધુડ ૧૨૫

નારી હરણ બધવ મરણ, એ દુખ તો રહ્યો દર,
લ'ક ન દીધી બિલિખણા, એ દુખ સાથે ભૂર ૧૨૬

રામ કહે સુગ્રીવને, લકા કેતી દર,
આળમુને અળગી ઘણી, ઉઘમવન હજુર ૧૨૭

ફિકર સળક ખા ગધ, ફિકર સળકા પીર,
ફિકરકી ફાકી કરે, ઉસકા નામ ફીરી ૧૨૮

હુ પુછ તુજ લક્ષ્મી, કૃપણ ઘરે કેમ જાય,
દાતા શુર ચતુર નર, તે તુજને ન સોહાય ૧૨૯

કાક બીઠાયો પીંજરે, પદીઓ ચારે વેઠ,
વેઠ અર્થ જણ્યો નહીં, ગૂઠ્યો ઢેડકો ઢેડ ૧૩૦

વાણી પાણી બે સદા, પવિત્રતા કરનાર,
લલના લાલચ બે સદા, આપદના દાતાર. ૧૩૧

સેજ મળ્યા સો દુધ બરોળર, માગ લીઆ સો પાણી,
જેચ લીઆ સો રક્ત બરોળર, બોલ્યા ગોરખ વાણી. ૧૩૨

સાધુ તે જે સાધે કાયા, દમડી એક ન રાખે માયા;
 દેણા એક ને દેણા દોય, એસા પંથ સાધુકા હોય. ૧૩૩
 ઉઠ કોઠ રોમ રાયમે, પોણા દોદો રોગ;
 નવ લાખ નવકાર ગણુ, વાધે ધર્મ સંભોગ. ૧૩૪
 નથી કોથી જનો ઠરતાં, અનિષ્ટાચાર આદરતાં;
 નથી પરવા કશી કરતાં, પૂરણુ ઉર પાપથી ભરતાં. ૧૩૫
 આ ચાર દીન કુડ કપટના, કાલે સવારે વહી જશે;
 સુખ સંપતિને સાહેબી, હોતી ન હોતી થઈ જશે. ૧૩૬
 બાણ રચેલી તરંગની, મનમાં અધુરી રહી જશે;
 ચમદ્દત ગળચી પકડીને, નિશ્ચય નરકમાં લઈ જશે. ૧૩૭
 પર નારી કે ચારકો, જરા ન હોવે ચેન;
 ખાના પીના છોડકે, ફીરે પુઠે દીન રેન. ૧૩૮
 લાલ સૂરખ તિહાં લોહકી, પૂતળી નારી આકાર;
 લિપટાવે જમ સાથ તસ, રોવે જારો જાર. ૧૩૯
 પલ પલ છીજે આઉખું, અંજલી જલ જયું એહ;
 ચલતે સાથે સંબલો, લેઈ શકે તો લેહ. ૧૪૦
 પરિહર હરિ હર દેવ સવી, સેવ સદા અરિહંત;
 દોષ રહિત ગુરૂ ગણધરા, સુવિહિત સાધુ મહંત. ૧૪૧

ક્રુમતિ કલાગ્રહ મુદ્ધુ, શ્રુત ચારિત્ર વિચાર,
ભવજળ તારણ પોત સમ, ધર્મ દિયામા ધાર ૧૪૨

એક ઘડી આધી ઘડી, આધીએ બો આધ,
તુલસી સંગતિ સાધુકો, કટે કાટિ અપરાધ ૧૪૩

આધી હોડ આખી ઠો બાય,
આધી રહે ન આખી પાય ૧૪૪

ચંદન ગીતલ લોકે, ચંદનાદિપિ ચદ્રમા,
ચંદન ચદ્રયોર્મયે, ગીતલ સાધુ સગમ ૧૪૫

વહ કોનસા ઉકલા(કાણુ દામ) દે, ને દો નદી સકના,
દિમત કરે ઇનસાન, તો કયા દો નદી સકતા ૧૪૬

અલગ દમ સખમે રહેને દે, મિલાવે નાર તબુરા,
જરા છેડે મિલતે દે, મિલાવે હસકા હ ચાદે ૧૪૭

ને ઉવસગમઈ, તરસ અતિ આરદણા;
ને નડવસગમઈ, તરસ નનિ આરદણા ૧૪૮

કાણીના છના વસે, વૈવત પરમાણુ;
ત રતિ વર્ષ તથાજિ, તાતજાં રતન બાજ બેનુ. ૧૪૯

જલ તુ આપો જમનમે, તોત દમે તું દોલ;
એમી કરાડી અચારે, તુમ દમે જમ દે. ૧૫૦

અન્ન દાનં પરં દાનં, વિદ્યાદાનં તતોઽધિકમ્;
 અન્નેન ક્ષણિકા તૃપ્તિઃ યાવન્જીવમ્ તુ વિદ્યાયા. ૧૫૧.
 સત્ય સંતાડયું નવ રહે, ખરો જુઓ એ ખેલ;
 જેમ ઉપર આવી તરે, જળ તળીએથી તેલ. ૧૫૨.
 નિત્ય પ્રભાતે ઉઠવું, રાખી મન ઉમંગ;
 ધરવું ધ્યાન વિતરાગનું, કરવું નિર્મળ અંગ. ૧૫૩.
 સંપત્તિ સંપત્તિ સાંપડે, સંપત્તિ જાયે કલેશ;
 જેના ઘરમાં સંપ નહીં, સુખ નહીં લવલેશ. ૧૫૪.
 ગાંડી માથે ખેડવું, મર્કટ કોટે હાર;
 જુગારી પાસ નાણું રહે, જતાં કેટલી વાર. ૧૫૫.
 ઈચ્છે જેવું અવરનું, તેવું આપનું થાય;
 નહીં માનો તો કરી જુઓ, જેથી તુર્ત જણાય. ૧૫૬.
 સંપત્તિ ગઈ તે સાંપડે, ગયાં વળે છે વહાણ;
 ગત અવસર આવે નહીં, ગયા ન આવે પ્રાણ. ૧૫૭.
 અવગુણ ઉપર ગુણ કરે, એ સજ્જન અભ્યાસ;
 જે સુખડ સળગાવીએ, આપે સરસ સુવાસ. ૧૫૮.
 માણસને અલીમાનથી, મળે કદી નહીં માન;
 ઉલટું અપમાનજ મળે, નકકી ઠરે ના દાન. ૧૫૯.

ચંકની સગતથી સહે, ભલા જનો હુ ખ બાર,
 માકડના મેળાપથી, ખાય ખાટલો માર ૧૬૦
 નાણુ ખીન નીતી તણુ, નિશ્ચય નહીં રહેનાર,
 મુલ્લા લાવે મુઠીએ, અલ્લા ઉટ હરનાર ૧૬૧
 તુલસી મીઠી બચનસે, સુખ ઉપજે કષ્ટ એર,
 વશીકરણુ વિદ્યા એહી, તણુ દયો વચન કઠોર ૧૬૨
 અગર તણે અનુસાર, પિડતા પરિમળ કરે,
 તે સજ્જન સસાર, ભેતા જય વિરલા મળે,
 મિત્તા એહવા કીણએ, જેહવા ટકણુખાર,
 આપ જળે પર રીઝવે, ભાગ્યા સાધે હાડ,
 મિત્તા એહવા ન કીણએ, જે ભેઠા સોહે પાસ,
 વર શીર બદનામી ચડે, લોક ન દે સાબાશ ૧૬૩
 કીટિકા સચિત ધાન્ય, મક્ષિકા સચિત મધુ,
 કૃપણુ સચિત વિત્ત, પરે રેવોપ ભુજ્યતે ૧૬૪
 સરખી બુદ્ધિ સરવને, પ્રભુએ આપી હોત,
 તો પડીત અને મુરખતણા, ચિત્ર જગત નહીં જોન ૧૬૫
 ઉપદેશોહિ મૂર્ખાણા, પ્રકોપાય ન ચાતયે,
 પય પાન ભુજગાના, કેવલ વિષ વર્ધનમ્ ૧૬૬
 સાણુ હોય શરીર તો, સઘળી વાતે સુખ,
 નહીં તો નાણુ બહુ છતા, દીન દીન પ્રત્યે હુ ખ ૧૬૭

ઉદારનો અને કૃપણનો, સરખો વરો સદાય;
 કસર કરે કંબુસ તે, લાખ રીતે લુંટાય. ૧૬૮
 પાપ છીપાવે ના છીપે, છીપે તો મોહોટો ભાગ્ય;
 દાખી દુખી ના રહે, રૂઠ લપેટી આગ. ૧૬૯

વરં વનં વ્યાધ્ર, ગજેન્દ્ર સેવિતમ્,
 દુર્માલયં પકવ, ક્ષલાંબુ ભોજનમ્;
 તૃણાનિ શય્યા, પરિધાન વલકલમ્,
 ન બંધુ મધ્યે, ધનહિન જીવનમ્. ૧૭૦

લુંડા માણસથી ભાગીએ, ન દધએ દીલની વાત;
 કાંતે છેતરી શર પડે, કાં ઘરમાં આણે ઘાત. ૧૭૧

ગઈ ખાત શોએ નહીં, આગમ ચિંતા નાંહી,
 વર્તમાન વર્તે સદા, સો જ્ઞાતા જગ માંહી. ૧૭૨

કારણ ખીન કારજ નહીં, નિમ્મે એહ વચન;
 હોત રસોઈ જળ મિલે, આગ જલન જલ અન્ન. ૧૭૩

તાબૂત શું જોશે તમો, મન રાખો મજબૂત;
 સમજાવ્યો સમજે નહીં, તે પડે તાબૂત. ૧૭૪
 પીપલ પાન ખરંતાં, હસ્તી કુંપળીઆં;

હમ વિતી તુજ વિતસે, ધીરી બાપડીઆં. ૧૭૫

નીચું જોઈ ચાલતા, ત્રણ ગુણ લેગા થાય,
 કાટો ટળે દયાપણે, પગ પણ નવી ખરડાય ૧૭૬
 વિદ્યા ધન મુખ સાહેબી, સદગુણનો સમુદાય,
 નેકીસે સખ આત હે, ચોર બદી સે સમજાય, ૧૭૭
 વડા વડાઈ ના કરે, વડા ન જોસે જોલ,
 હીરા મુખસે ના કહે, લાખ હમારા મોલ ૧૭૮
 મરે પણ માણુ નહીં, અપને સ્વાસ્થ કાજ,
 પણ પરમાર્થ માગતા, નહીં શર્મ નહીં લાજ ૧૭૯
 તાનસેન કે તાનમે, સખી તાન ગુલતાન,
 આપ આપકે જાતમે, સખી જાત મસ્તાન ૧૮૦
 કહેતે હે કરતે નહો, મુખકે જડે લખાડ,
 સાહીબ કે દરબારમે, ખાશે ખાશડા માર ૧૮૧
 ભોજન ખીચ પાણી ભણુ, ભોજન અતે છાસ
 મધ્યાને ભોજન કરે, સર્વ રોગનો નાશ ૧૮૨
 ચાર ઘડી રાત્રી પછી, સુચે હૃદય પર્યંત,
 બાહ્ય મુહૂર્તે જાણુવુ, ભજન ધ્યાન જળવત ૧૮૩
 તુલસી ઇંચ સંસારમે ભાત ભાત કે લોક,
 સખમુ હીલ મીલ રહીએ, નદી નાવ સંજોગ ૧૮૪

કહો નેપોલીઅન દેશને, કરવા આખાદાન;
 સરસ રીત તો એજ છે, દો માતાને જ્ઞાન. ૧૮૫
 ચોકી દાંતણુ જે કરે, નરણે હરડે ખાય;
 દુધે વાળુ જે કરે, તસ ઘેર વૈદ્ય ન જાય. ૧૮૬
 માતા વૈરી પિતા શત્રુ, એન ખાલા ન પાઠિતા;
 સભા મધે ન શોભાંતે, હંસ મધ્યે બકા યથા. ૧૮૭
 બુઢાને બાળકી આપી, બાંધે છે મીઠજો મહે;
 પીતા પુત્રી તણો પાપી, પરત્તાવામાં પછી પડે. ૧૮૮
 બુદ્ધેઃફલં તત્ત્વ વિચારણું ચ-દેહસ્ય સારં વ્રત ધારણું ચ;
 વિત્તસ્ય સારં કિલ પાત્રદાનં; વાયઃ ફલં પ્રોતિકરં નરાણામ્ ૧૮૯
 ઉપેક્ષ્ય લોષ્ટ ક્ષેપારં, લોષ્ટં દશતિ મણુકલઃ;
 મૃગારિઃ શરમુપેક્ષ્ય, શર ક્ષેપારં મૃચ્છતિ. ૧૯૦
 રાજા જોગી અગન જલ, ઉનકી ઉલટી રીત;
 બચતે રહીઓ ફરસ રામ, થોડી પાળે પ્રીત. ૧૯૧
 વારિ અખીલ બ્રહ્માંડનું સમુદ્ર માંહે જાય;
 તેમજ મત પંથો સહુ, ચેતનમાંહે સમાય. ૧૯૨
 મંત્ર જંત્ર ને વેલડી, તે તો તુતે તુત;
 વળગે છે વસુધા વિશે, ભોળા જનને ભૂત. ૧૯૩

નિર્લજ્જે લે લજા ધરે, સરે ન સ્વાસ્થ્ય કામ;
જે ગુણિકા શરમાય તે, દેખે નહીં કદી દામ ૧૬૪

બિના બસીલે ચાકરી, બિના ઢાલકો જવાન,
એ દોનું ફીકા લગે, જ્યુ કથે બિન પાન ૧૬૫

સજ્જન સમો વિચારીએ, અપના કુલકી રીત,
બરા બરીસે કીજીએ, વિવાહ વેર ચોર પ્રિત ૧૬૬

રાગ વિના રાગોડવુ, નિર્ધિનીઓ કુટાય,
નબજો સબજાને ગુણકરે, તે આટા લુણમા જાય ૧૬૭

નમન નમન મે ભેદ છે, બહોત નમે નાદાન,
દગલબાજ દુના નમે, જ્યુ ચિત્તા ચોર કમાન ૧૬૮

એક રામ ચડતા ગયું, રાવણ કેરું રાજ,
સોળ રામ શીરપર ચડે, કહો રહે કેમ લાજ ૧૬૯

અધાને અધો કહે, કડવુ લાગે કેણુ,
ધીરે ધીરે પુછીએ, ભાઈ શાથી ખોયા નેણુ ૨૦૦

વણુ પદ્મજેલો પરણ્યા, પરણ્યો તજવા જાય,
લકડડ લાડુ ખાય તે, ન ખાય તે પરનાય. ૨૦૧

ઠવીજન દાબ્ય કરી મરે, ગુણુ ચાખે ગાનાર,
સોની ઘાટ ઘડી મરે, રાય સને સણગાર. ૨૦૨

શઠની સંગતથી સહે, લલા જનો દુઃખ ભાર;
 માકડના મેળાપથી, ખાય ખાટલો માર. ૨૦૩
 નેક ન્યાયથી વર્તશે, રૂઠા રાજ કુમાર;
 તોજ ચલાવી જાણશે આપ તણે અધિકાર. ૨૦૪
 અધિકાર મળ્યા પછી, જીલમ કરે અપાર;
 સત્તા ગયાથી સર્વદા, “અ” જઈ રહે “ધિકાર.” ૨૦૫
 જોરાવરના જીલમની, કોણ કરે ફરીયાદ;
 વાઘે મારું માનવી, તેનો શું ધનસાફ. ૨૦૬
 તુલસી હાય ગરીબકી, કબુ ન ખાત્રી જાય;
 મુઆ ઢોરકે ચામસે, લોહ ભસ્મ હો જાય. ૨૦૭
 સૌથી ભુંડી ચાકરી, તેથી ભુંડો ભાર;
 તેથી ભુંડું ચાચવું, જે સુમ કહેવો દાતાર. ૨૦૮
 મુંગાનું સ્વપ્નું કદી, મુખે નહીં કહેવાય;
 તેમ અનાદિ રૂપને, લખતાં નહીં લખાય. ૨૦૯
 ઉભરો દુધનો જે ચડે, ઉછળી ઉછળી જાય;
 પણ તે પાછો ખેસતાં, ઓછું મૂળથી થાય. ૨૧૦
 અંધો પણ સંભાળીને, ચાલે રસ્તે ચાલ;
 લોભે જે અંધો થયો, દેખે શું કંગાલ. ૨૧૧

ગણે ન કોઈ ગરીબને, ધનોતીને સૌ ધાય,
 છીંક ખાય જો ધનપતી, ખમા ખમા કહેવાય ૨૧૨
 રાખી ઘરેણુ રોકડુ, આપે નાણુ જેહ,
 સો મણુ કેરે ગાડલે, મુખે ઉઘશે તેહ ૨૧૩
 પામર ઉચકે પાલખી, બેસે ધનના ખાળ,
 હુકમ ચલાવે હામ ધરી, પૈસાથી મહીપાળ ૨૧૪
 સમજે તેનો ધર્મ છે, 'રાખે તેની લાજ,
 સંધરે તેનું ધન વધે, ઉઘોગીને આજ ૨૧૫
 તાણુત ઘેલા તરકડા, વિવાહ ઘેલી નાર,
 હોળી ઘેલા હિંદુડા, જો ત્રણે એક અવતાર ૨૧૬
 નામ રહતા ઠક્કરો, નાણા નહીં રહત,
 કિર્તિ કેરા કોટડા, પાડયા નહીં પડત ૨૧૭
 શુ રાજા સરદાર શું, મોહોટા મેલુશ્ટ્રેટ,
 સઉને વળગ્યુ સર્વદા, પાપ રૂપ આ પેટ ૨૧૮
 પરમેશ્વર જો પાપરો, ચતુર્થી શુ ધાય,
 પયરો ફેકે પાપી પણ, ફૂલ ચર્ચ ફેલાય ૨૧૯
 સહઅ હુમકી મે લટી, મોતી ન આયો દાય,
 સાગઠેા કયા દોષ છે, દીન દુમારે બાજ ૨૨૦

- શીર મુંડાયે તીન ગુણુ, સીરકી મીટ ગઈ ખાજ;
ખાનેકો રોટી મીલે, લોક કહે મહારાજ. ૨૨૧
- કાળ્યો એ કવી દહયનાં, જાણો ફેટોચાક;
જેવી સ્થિતિનો કવી હશે, તે વરતાસે સાક ૨૨૨
- ખારે ગાઉએ ખોલી બદલે, તરુવર બદલે શાખા;
જાતે દહાડે કેશ બદલે, (પણ) લખણુ ન બદલે શાખા. ૨૨૩
- પાશ ન બંધો પારધી, હરણુ ન લાગે ખાણુ;
હું પુછું તુજ પંડીતા, કિણુ વિધ છૂટા પ્રાણુ. ૨૨૪
- જલ થોડો ને સ્નેહ ઘણો, લગા પ્રેમકા ખાણુ;
તું પી તું પી કરતહીં, ઇણુ વિધ છૂટા પ્રાણુ. ૨૨૫
- જલ ઠેકાણે થલ કરે, થલ ત્યાં જલ તૈયાર;
શક્તિ ધરાવે અંગમાં, દરિયો કે દરખાર. ૨૨૬
- અન્ન દેવ સખસેં બડે, સખ દેવનકા દેવ;
દેવ દેવતા માનવી, કરે અન્નકી સેવ. ૨૨૭
- લગત ચલે વૈકુંઠમેં, જોઠ વિમાના માંહી;
અધવચસે પીછા વલે, વહાં લાંગ તમાકુ નાંહી. ૨૨૮
- ઘર શૂરા મઠ પંડીઆ, ગામ ગમારા ગોઠ;
લરી સલામેં ખોલતાં, થર થર ધુજે હોઠ. ૨૨૯

કાકા વહાલા કુલ જલ, ગધા વહાલી રાખ,
 પ્રાદક્ષણ વહાલા લાડવા, ખોઈ સવા લાખ ૨૩૦
 અક્ષત હે પણ ફેમ નહીં, ફેમ અક્ષતસે ભદા,
 બારા મણુ રોટી તેરા મણુ ધી, કુત્તા લેકે ભાગા ૨૩૧
 જીણુ દીન શવણુ જનમીઓ, હથ મુખ એક શરીર,
 માતા મન સંશય પડી, કીણુ મુખ પાલું ખીર ૨૩૨
 ખટ દર્શનના જુદા મતા, શોધ્યા તેણે ખાધા ખતા,
 અખો કહે અધારો કુવો, ઝગઠો ટાળી કોઈ ન મુઓ ૨૩૩
 અલ્લા પુછે અલાદીને, એક વાતની અડી,
 એરણુ હથોડી ને સાણુસી, ત્રણુમા પહેલી કોણુ ધડી ૨૩૪
 દુખટ નારી કગ મિત્રો, ચાકર સામુ બોલનારો,
 સાપ વસે જે ઘરમા, મોત વિના નહીં આરો ૨૩૫
 સરવે સરખા નર નહીં, સર્વ સરખી નહીં નાર,
 ફેઈ ભલા ફેઈ બુડા, એમ આલ્યો ભાય મસાર ૨૩૬
 અધિકારો બની અમલનો, ભો નહી ન્યાય કરીશ,
 'અ' મુદીને અક્ષરો, સર્વ તને બક્ષીસ. ૨૩૭
 એરણુની ચોરી કરે, કે સોયકા દાન,
 ઉચો નીચો ઉછળે, કેમ ન આયા વિમાન ૨૩૮

ઉગમતાં અતિ રાતડો, આથમતાં નહીં પાર;
 દોય અવસ્થા ભોગવે, દિન માંહી દિનકાર. ૨૩૯
 મણિખંધ સુદ્ધ નવી હોવે, નાવે દિપક ગંધ;
 નાકાત્ર દેખે નહીં, રોગી મરણ સંખંધ ૨૪૦
 ઘાસ પૂશ જો ખાતડે, ઉનકું સતાવે કામ;
 ખટરસ ભોજન ખાવતાં, લજ્જા રાખે રામ. ૨૪૧
 અતિ ભલા નહીં ખોલના, અતિ ભલ્લી નહીં ચૂપ;
 અતિ ભલા નહીં વરષણા, અતિ ભલ્લી નહીં ધૂપ. ૨૪૨
 ચંપા તુજમે ત્રીન ગુણુ, રૂપ ઘાટ ચોર વાસ;
 એક અવગુણુ એ સાંભળ્યા, ભમર ન આવે પાસ. ૨૪૩
 જાતી રમરણ પામશે, અવધિ જ્ઞાન પ્રકાશ;
 ઉદય ઉદય પૂજા થશે, મંત્ર દેવ બલ ખાસ. ૨૪૪
 નિંદા હુમારી જો કરે, મિત્ર હુમારા સોય;
 બિન સાબુ બિન પાનીસે, મેલ હુમારા ધાય, ૨૪૫
 મુંડ મુંડાવી ટોપી ઘાલી, એમ ન થઈએ વેરાગીરે;
 મમતા ભાંગી તે વેરાગી, બાકી જગના ઢાંગીરે. ૨૪૬
 અંગ ગલિતં પલિતં મુંડં, દશન વિહીનં જાતં તુંડં;
 વૃદ્ધો યાતિ ગૃહીત્વા દંડં, તદ્વપિ ન મુંચત્યાશાપિંડમ્. ૨૪૭

શ્રાવકે રાત્રે સુતી વખતે શું કરાણી કરવી જોઈએ

(આ વિધિ પ્રશ્નોત્તર રત્નચિતામણિમા પાને ૨૮૪)

(પ્રથમ દેવનું સ્મરણ કરવું)

નમો વીયરાયાણું, સર્વ નૃણું;
તેલુકપૂર્ણાણું, જહલકિઆ વસ્તુવાઈણું.

(અર્થ)-સર્વ વસ્તુના જાણ, ત્રણ લોકને પૂજનિક અને
યથાસ્થિત વસ્તુના પ્રત્યેક એવા વીતરાગ દેવને
નમસ્કાર થાઓ

(પછી શુક્રનું સ્મરણ કરવું)

ધન્યાસ્તે આમ નગર જન પદાદયો,
ચેપુ મદીય ધર્માચાર્યા ત્રિહરતિ

(અર્થ)-ધન્ય તે આમ, નગર, જનપદાદિક દે જોને વિષે મહારા
ધર્માચાર્ય વિચરે છે

(પછી ચાર શરણુ કરવા)

ક્ષીણ રાગાદિ દોષોઘાઃ, સર્વજ્ઞા વિશ્વપૂજતા;
યથાર્થ વાદિનાહીતઃ, શરણ્યા શરણું મમ.

(અર્થ) - ક્ષીણ કયાં છે રાગાદિ દોષોના સમૂહો જેમણે, સર્વ વસ્તુના જાણુ, વિશ્વે પૂજેલા, યથાર્થ વાદી, અને શરણુ કરવાને યોગ્ય એવા અરિહંત ભગવાનનું મને શરણુ થાઓ.

ધ્યાનાગ્નિ દગ્ધે કર્માણિ, સર્વજ્ઞા સર્વદર્શિનઃ;
અનંત સુખ વીર્યે ધ્યાઃ, સિદ્ધાશ્ર શરણું મમ.

(અર્થ) - ધ્યાનરૂપી અગ્નિયે બાળી નાખ્યાં છે કર્મ જેમણે, સર્વ વસ્તુના જાણુનાર, તથા દેખનાર અનંત સુખ, અનંત-વીર્યયુક્ત, એવા સિદ્ધ ભગવાનનું મને શરણુ થાઓ.

(પછી સાધુજીનું શરણુ)

જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર, ચુતા સ્વપર તારકાઃ;
જગત્પૂજ્યાઃ સાધવશ્ચ, ભવંતુ શરણું મમ.

(અર્થ) - જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર કરી ચુકત, પરને અને પોતાને તારનાર, અને ત્રણ જગતને વંદનીક એવા સાધુનું મને શરણુ થાઓ.

(પછી ધર્મનું શરણ)

સ સાર દુ ખ સ હર્તા, કર્તા મોક્ષમુખ રચય;
જન પ્રણીત ધર્મશ્રી, સદૈવ શરણ મમ.

(અર્થ)-સ સારૂંથી દુ ખનો નાશ કરનારા અને મોક્ષ મુખને
આપનારા એવા જન પ્રણીત ધર્મનું મને શરણ થાઓ.

ચરિત્ર ગો જીણુધર્મો, ન કર્યો ચરિત્ર ગસરણુમવિ નકય;
ચરિત્ર ગ ભવચ્છેઓ, ન કર્યો હા હારિઓ ધર્મમોત્તિ

(અર્થ)-દાન, શીલ, તપ અને ભાવરૂપ ચાર અંગવાલો ધર્મ
મે ન કર્યો, ચાર શરણ પણ ન કર્યા, અને ચાર
ગતિરૂપ ભવનો છેદ પણ ન કર્યો, હા ! ઇતિ ખેદ !
હું ધર્મ હારી ગયો !

(પછી હુબ્હુલની ગહાં યાને નિદા)

જ મણુ વય કાઓહિ, કચકારી આણુમધહિ આચરિય;
ધર્મભવરૂદ્ધમસુદ્ધ, રૂવં ગરિહામિ ત પાવં

(અર્થ)-મન વચન કાયાના યોગથી જે કોઈ ધર્મ વિરૂદ્ધ
અર્થાત પ્રભુની આજ્ઞા વિરૂદ્ધ કૃત્ય કર્યું હોય,
કરાવ્યું હોય, તેમજ અનુમોહુ હોય તે સર્વ પાપની
હું નિદા કરું છું

(સુકૃત્યનું અનુમોદન કરવું.)

અહવા સવ્વંચિય વીયરાયવયાણાનુસારી જંસુકયં;
કાલતએવિ તિવિહં, આણુમોએ સો તયં સવ્વં.

(અર્થ)-અથવા વીતરાગના વચનને અનુસારે ત્રણ કાલમાં
જે સર્વ કૃત્ય કર્યું, તે સર્વ મન વચન કાયાએ
કરી અનુમોદું છું.

(સર્વ જીવોને ખમાવવા.)

ખામેમિ સવ્વ જીવા, સવ્વે જીવા ખમંતુ મે;
મિત્તિ મે સવ્વ ભૂએસુ, વેરંમઝઝં ન કેણુઈ.

(અર્થ)-સર્વ જીવોને હું ખમાવું છું. સર્વ જીવો મહારા ઉપર
ક્ષમા કરજો. મહારે સર્વ જીવોની સાથે મિત્રતા છે.
પણ કોઈની સાથે વૈરભાવ નથી. (પછી ગંઠસીનું
પંચઅખાણુ કરે. વ્રત સંક્ષેપ કરી, ખારે વ્રત અંગીકાર
કરી દેશાવકાશિકનું પંચઅખાણુ કરે.)

(પાપ સ્થાન વર્જવા)

તહા કોહ ચ માણ ચ, માયા લોહ તહેવ ચ,
પ્રજા દોસ ચ વળજેમિ, અલ્પખ્યાણું તહેવ ચ;
અરધ રધ ચેસૂનું, પરપરિવાય તહેવ ચ,
માયા મોમ ચ મિરછત, પાવઠાણાણિ વળજેમોત્તિ

(અર્થ)-ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, અધ્યાખ્યાન,
પૈશુન્ય, રતિ અરતિ, પરપરિવાદ, માયા, મૃધાવાદ,
અને મિથ્યાત્વશબ્દ એ પાપગ્રાંથાને હું વર્જું છું.

જઠ મે હુજી પમાઓ, ઈમરસ દેહરસ ઈમાધ રચણીએ,
આહાર સુવહિ દેહ, સ્વ તિવિહેણુ વોસરિય.

(અર્થ)-જો આ રાત્રીને વિષે માફ મરણ થાય તો ચાર
પ્રકારનો આહાર, ધન, ધાન્ય, ઘર, રાતરચીકુ અને
કુટુંબ તેમજ આ દેહ એ સર્વને મન, વચન,
કાયાએ કરી વોશિગણુ છું

(ભાવના ભાવવી)

એગોહ નતિ મે કોહ, નાહમનરસ દેસરધ;
એવ અદીણુ મણુસો, અખ્યાણુ માણુસાસધ.

એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણુ દંસણુ સંભુઓ;
 એસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વ સંજોગ લખખણા.
 સંજોગ મૂલા જીવેણ, પત્તા દુખખ પરંપરા;
 તમહા સંજોગ સંબંધં, સવ્વે તિવિહેણુ વોસરિયં.

(અર્થ)—હું એક છું, મારું કોઈ નથી, તેમ હું પણ કોઈનો
 નથી, એ પ્રકારે આ દીન મનથી આત્માને શીખા-
 મણુ આપે.

જ્ઞાન દર્શન યુક્ત એવો એક મારો આત્મા શાશ્વત
 છે, બાકીના તન ધન અને કુટુંબ એ સર્વ સંયોગ
 રૂપ લક્ષણવાળા છે. સંયોગ રૂપ મૂલથી જીવ દુઃખની
 પરંપરાને પામ્યો છે. તે કારણુ માટે સર્વ સંયોગ
 સંબંધને મન વચન કાયાથી વોસિરાવું છું.

એવી રીતે ભાવના ભાવી નવકાર મંત્ર સમરતો સુએ.
 એમ એક નવકારગણી ન પાલે ત્યાં સુધી અભિગ્રહ છે.
 આ વિધિ ઘણી સારી છે. મરણુ થાય તો આરાધક
 થઈ જાય. માંદગીને વખતે તો અવશ્ય કરવા યોગ્ય છે.

- વિષય કષાય ટળ્યા થકી, હોય સમાધી સાર;
તેણુ કારણુ વિવરી કહું, મરણુ સમાધિ વિચાર; ૭
- જે પરિણામ કષાયના, તે ઉપશમ જમ થાય;
તેહ સરૂપ સમાધિનું, એ છે પરમ ઉપાય. ૮
- સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ જીવને, તેહનો સહજ સ્વભાવ;
મરણુ સમાધિ વાંછે સદા, થિર કરી આતમ ભાવ. ૯
- કાળ અનાદિ અભ્યાસથી, પરિણતિ વિષય કષાય;
તેહની શાંતિ જળ હુએ, તેહ સમાધિ કહાય. ૧૦
- અવસર નિકટ મરણુ તણે, જળ જાણે મતિવંત;
તવ વિશેષ સાધન લાણી, ઉદ્ધસિત ચિત્ત અત્યંત. ૧૧
- સમ્યગ્ દુષ્ટિ સિંહ છે, શત્રુ મોહાદિક આઠ;
અષ્ટ કર્મકી વર્ગણા, તે સેનાનો ઠાઠ. ૧૨
- હુઃખ દાયક એ સર્વદા, મરણુ સમય સુવિશેષ;
જોર કરે અતિ જલમી, શુધ્ધિ ન રહે લવલેશ. ૧૩
- કર્મો કે અનુસાર એમ, જાણી સમકિત વંત;
કાયરતા દૂરે કરે, ધીરજ ધરે અતિ સંત. ૧૪
- સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ જીવકું, સદા સરૂપકો ભાસ;
જડ પદ્મલ પરિચયથકી, ન્યારો સદા સુખવાસ, ૧૫

- આતમ જ્ઞાનકી મગનતા, તિનમે હોય લયલીન,
રજત નહીં પર દ્રવ્યમે, નિજગુણમે હોય પીન ૧૬
- વિનાશીક પુદ્ગલ દશા, ખીણુ ભગુર સ્વભાવ,
મે અવિનાશી અનત હુ, શુદ્ધ દશા થીરભાવ ૧૭
- નિજ સરૂપ જાણે ઇસો, સમકિત દ્રષ્ટિજીવ,
મરણુ તણો ભય નહીં મને, સાધ્ય સદા છે શિવ ૧૮
- થિરતા ચિત્તમે લાયકે, ભાવના ભાવે એમ,
અધિર સ સાર એ કારમા, ઇણસુ મુજ નહિ પ્રેમ ૧૯
- એહ શરીર ચિવિલ હુઆ, શક્તિ હુઈ સખ ખીણુ,
મરણુ નજીક અણ જાણીએ, તેણે નહીં હોના દીન. ૨૦
- સાવધાન સખ વાતમે, હુઈ ઠરૂ આતમ કાજ,
કાલ જૂતાતકુ (યમ)જીવકે, વેગે લઉં શિવરાજ. ૨૧
- દેખતહી ઉત્પન્ન ભયા, દેખત વિલય તે હોય,
તિણે કારણુ એ શરીરકા, મમતા ન કરણુ કોય ૨૨
- એહ સંસાર અસારમે, ભમતા વાર અનત,
નવ નવ ભવ પારણુ કર્યા, શરીર અનતા નંત ૨૩
- જન્મ મરણુ હોય સાય છે, છિણુછિણુ મરણુ તે હોય,
મોહ વિકળ એ જીવને, માતમ ના પડે કોય. ૨૪

- મેં તેા ચેતન દ્રવ્ય હું, ચિદાનંદ મુખરૂપ;
એતો પુદ્ગલપિંડ હે, ભરમ જાલ અંધ કુપ. ૨૫
- સડણ પડળ વિદ્વંસણો, એહ પુદ્ગલકો ધર્મ;
થિતીપાકે ખિણ નવી રહે, જાણે એહિજ મર્મ. ૨૬
- અનંત પરમાણુ મિલીકરી, લયા શરીર પરજાય;
વરણાદિક બહુવિધ મિલ્યા, કાળે વિખરી જાય. ૨૭
- પુદ્ગલ મોહિત જીવકું, અનુપમ ભાસે એહ;
પણ જે તત્ત્વવેદી હોયે, તિનકું નહીં કુછ નેહ. ૨૮
- ઉપની વસ્તુકારમી, ન રહે તે થિર વાસ;
એમ જાણી ઉત્તમ જનો, ધરે ન પુદ્ગલ આશ. ૨૯
- પુદ્ગલ મોહિત જીવકું, અનુપમ ભાસે એહ;
પણ જે તત્ત્વવેદી હોયે, તિનકું નહીં કછું નેહ. ૩૦
- ઉપની વસ્તુ કારમી, ન રહે તે થીર વાસ,
એમ જાણી ઉત્તમ જનો, ધરે ન પુદ્ગલ આશ. ૩૧
- મોહ તજી સમતા લજી, જાણો વસ્તુ સ્વરૂપ;
પુદ્ગલ રાગ ન કીજીએ, નવિ પડિયે ભવ કુપ. ૩૨
- વસ્તુ સ્વભાવે નીપજે, કાળે વિણસી જાય;
કરતા ભોકતા કેા નહીં, ઉપચારે કહેવાય. ૩૩

- તેહ કારણ એ શરીર શુ, સખધ ન મારે કોય,
મે ન્યારા એહથી સદા, એ પશુ ન્યારો લેય ૩૪
- એહ જગતમાં પ્રાણીઆ, લરમે ભૂલ્યા જેહ;
જાણી કાયા આપણી, મમત ધરે અતિ તેહ. ૩૫
- જબ થિતિ એહ શરીરકી, કાળ પોચે હોય ખિણ,
તવ હુરે અતિ દુખ ધરે, કરે વિલાપ એમ દિન ૩૬
- હા માતા તુ કિહા ગઈ, અમ ઘરની રખવાળ,
હા બેની તુ કિહા ગઈ, રોવત મૂકી બાળ ૩૭
- મોહા વિકલ એમ છવડા, અજ્ઞાને કરી અધ,
મમતાવશ ગણી માહરા, કરે કલેશના ધધ ૩૮
- જ્ઞાનવત ઉત્તમ જના, ઉનકા એહ વિચાર,
જગમા કોઈ કીસીકા નહીં, સલોગિક સહુ ધાર ૩૯
- જવમા લમતા પ્રાણીઆ, કરે અનેક સખધ,
રાગદ્વેષ પરિણતી થકી, બહુવિધ બાધે બધ. ૪૦
- વનકે ખીચ એક તડુ વિષે, સધ્યા સમય જબ હોય,
દશ દિશથી આવી મળે, પખી અનેક તે લેય. ૪૧
- રાત્રે તિહા વાસો વસે, સવિ પખી સમુદાય;
પ્રાત કાળ ઉડી ચલે, દશે દિશે તેહ જાય ૪૨

ઈણવિધ એહ સંસારમેં, સવિ કુટુંબ પરિવાર;
સંખ'ધે સહુ આવી મળે, ચિતિ પાકે રહે ન કે વાર. ૪૩

કીસકા ખેટા બાપહે, કીસકી માત ને બ્રાત;
કીસકા પતિ કીસકી પ્રિયા, કીસકી ન્યાત ને જાત. ૪૪

કીસકા મંદિર માળીયા, રાજ્ય ઋધ્ધ પરિવાર;
ક્ષીણ વિનાસી એ સહુ, એમ નિશ્ચયે ચિત ધાર. ૪૫

એહ શરીર નહીં માહરૂં, એ તો પુદ્ગલ ખંધ;
હું તો ચેતન દ્રવ્ય છું, ચિદાનંદ સુખકંદ. ૪૬

એહ શરીરકા નાશથી. મુજકું નહીં કાંઈ ખેદ;
હું તો અવિનાશી સદા, અવિચળ અકળ અભેદ. ૪૭

સડો પડો વિદ્રંસ હો, જલો ગલો હુઓ છાર;
અથવા થિર થઈને રહો, પણ મુજકું નહીં ખ્યાર. ૪૮

જ્ઞાન દ્રષ્ટિ પ્રગટ ભઈ, મીટ ગયા મોહ અંધાર;
જ્ઞાન સરૂપી આતમા, ચિદાનંદ સુખકાર. ૪૯

નિજ સરૂપ નિરધારકે, મેં લયા ઇનમેં લીન;
કાળકા ભય મુજ ચિત નહીં, કયા કર શકે એ દીન; ૫૦

ઈનકા દળ પુદ્ગલ વિશે, મોપર ચલે ન કાંચ;
મેં સદા થીર શાસ્વતા, અક્ષય આતમરાય. ૫૧

- જ્ઞાન રસાયણ પાયકે, મીટ ગઈ પુદ્ગલ આશ,
અચળ અખડ સુખમે રમુ, પુરણાનંદ પ્રકાશ ૫૨
- જેસે ઠચુક ત્યાગથી, વિણસત નાહીં ભુજ ગ,
દેહ ત્યાગથી જીવ પણ, તેસે રહત અભગ ૫૩
- એહ અવસર એમ ભણકે, મે બયા અતિ સાવધાન,
પુદ્ગલ મમતા છાડકે, ધરૂ શુદ્ધ આતમ ધ્યાન. ૫૪
- અપની પરિણતિ આદરી, નિર્મળ જ્ઞાન તરંગ,
રમણ કરૂ નિજ રૂપમે, અળ નહીં પુદ્ગલ રંગ ૫૫
- પુદ્ગલ પિડ શરીર એ, મેં હુ ચેતન રાય,
મે અવિનાશી એહ તો, ક્ષીણમે વિણસી ભાય ૫૬
- ઈણકી ધિતિ પુરણ બઈ, રહેણેકી નહી આશ,
૫ વરણ રસ ગ ધ ફરસ સહુ, ગિલન લગા ચિહુ પાસ ૫૭
- રાગ દ્વેષ પરિણામથી, કરમ બધ બહુ હોય,
પરભવ હુ ખદાયક ઘણા, નરકાદિક ગતિ જોય ૫૮
- મે મેરા એ ભાવથી, ફિર્યો અનતો કાળ,
જીનવાણી ચિત પરિણમે, છૂટે મોહ જ જાળ ૫૯
- ઈચ્છાથી નવી સ પજે, કલ્પે વિપત ન ભાય,
પણ અજ્ઞાની જીવકું, વિડલ્પ અતિશય થાય. ૬૦

પુદ્ગલ રચના કારમી, વિષ્ણુસંતા નહીં વાર;
એમ જાણી મમતા તણ, સમતા શું મુજ પ્યાર. ૬૧

એહ શરીરકા કારણે, જો હોય ગુણકા નાશ;
એહ કદાપી ના કળએ, તુમકું કહું શુભ ભાસ. ૬૨

આત્મા ગુણ રક્ષણે જાણી, દ્રઢતા ધરે અપાર;
દેહાદિક મૂર્છા તણ, સેવે શુદ્ધ વ્યવહાર. ૬૩

સંજમ ગુણ પરિભાવથી, ભાવી ભાવ સંજોગ;
મહા વિદેહ ખેત્રાં વિશે, જન્મ હોવે શુભ જોગ. ૬૪

જીહાં સીમંધર સ્વામીજી, આદે વીશ જીજુંદ;
ત્રીભુવન નાયક સોહતા, નિરખું તસ મુખચંદ, ૬૫

કેવલ જ્ઞાન દિવા કરૂં, બહુ કેવળી ભગવાન;
વળી મુનિવર મહા સંજમી, શુદ્ધ ચરણ ગુણવાન. ૬૬

એહવા ઉત્તમ ક્ષેત્રમાં, જો હોય મહારો વાસ;
તો પ્રભુ ચરણ કમળ વિશે, નિશ્ચયિન કરૂં નિવાસ. ૬૭

અતિ ભકિત બહુ માનથી, પૂજી પદ અરવિંદ;
શ્રવણ કરૂં જીનવર ગિરા, સાવધાન ગત દ્વંદ. ૬૮

સમવ સરણ સુરવર રચે, રતન સિંહાસન સાર;
ખેઠા પ્રભુ તસ ઉપરે, ચોત્રીશ અતિશય ધાર. ૬૯

વાણી ગુણ પાત્રોથ કરી, વરસે અમૃત ધાર,
તે નિસુણી હૃદયે ધરી, પામુ ભવ જલ પાર. ૭૦

નિવિડ કર્મ મહારોગ જે, તિણકું ફેંડણ હાર,
પગ્મ રસાયણ છનગિરા, પાન કરૂ અતિ ખ્યાર ૭૧

ક્ષાયક સમકિત શુદ્ધતા, કરવાનો પ્રારભ,
પ્રભુ ચરણ સુપસાયથી, સફળ હોવે સારભ. ૭૨

રાગ દ્વેષ હોય દોષ એ, અઠ્ઠ કરમ જડ એહ,
હેતુ એહ સ સારકા, તિનકો કરવો છેહ ૭૩

ત્રિભુવનમે સૂરજ પદે, મિથ્યા તિમિર હરત,
એહવા પ્રભુ કુ-દેખ કે, રોમ રોમ ઉલ્લસત; ૭૪

આરોહણ કરીં શ્રેણીકુ, ધાતી કરમ કે નાથ,
ધન ધાતી છેલી કરી, કેવળ જ્ઞાન પ્રકાશ. ૭૫

એક સમય ત્રણ કાળ કે, સકળ પદારથ જેહ;
બાણે દેખે તત્ત્વથી, સાદી અનત અછેહ ૭૬

અવિચળ લક્ષ્મીકો ધણી, એહ શરીર અમાર,
તિનકી મમતા કીમ કરે, જ્ઞાનવત નિરધાર ૭૭

સમ્યગ્ દ્રષ્ટિ આત્મા, એણુ વિધ કરી વિચાર,
થિરતા નિજ સ્વભાવમે, પરપરિણતિ પરિહાર. ૭૮

સમરથ એક મહાબળી, મોહ સુભટ જગ બાણુ;
સવી સંસારી જીવકું, પટકે ચિંહુ ગતિ ખાણુ. ૭૬

દુષ્ટ મોહ ચંડાળકી, પરિણતિ વિષમ વિરૂપ;
સંજમધર મુનિ શ્રેણિગત, પટકે ભવજળ કૂપ. ૮૦

અવસરલહી અખ મેં લયા, નિર્ભય સર્વ પ્રકાર;
આતમ સાધન અખ કરે, નિઃસંદેહ નિરધાર. ૮૧

એણી વિધ ભાવ વિચારકે, આણુંદમય રહે સોય;
આકુળતા કીણુ વિધ નહીં, નિરાકુલ થિર હોય. ૮૨

આકુળતા ભવ બીજહે, ઈણુથી વધે સંસાર;
બાણી આકુળતા તજે, એ ઉત્તમ આચાર. ૮૩

આકુળતા કેઈ કારણે, કરવી નહીં લગાર;
એ સંસાર દુઃખ કારણો, ઈણુકુ દૂર નિવાર. ૮૪

જખ નિજ જોગ ચલિત હોવે, તખ કરે એહ વિચાર;
એ સંસાર અનિત્ય છે, ઈણુમેં નહીં કંછુ સાર. ૮૫

એહ સરૂપ સંસારકો, બાણી ત્રીભુવનનાથ;
રાજ ઋધિ સખ છોડકે, ચલ્યા શિવપુર સાથ. ૮૬

મુજને પંચપરમેષ્ઠિ એ, પરમ શરણુ મુજ એહ;
વળી જીનવાણુ શરણુ છે, પરમ અમૃત રસ એહ. ૮૭

- જ્ઞાનાદિક આતમગુણા, રતનત્રયી અભિરામ,
એહ શરણ મુજ અતિ ભણુ, જેથી લહુ શીવધામ. ૮૮
- એહ શરણ ચિત્ત ધારકે, ધિર કરવો પરિણામ,
જળ ધિરતા હોયે ચિત્તમા, તળ નિજરૂપ વિસરામ ૮૯
- આતમરૂપ નિહાળતા, કરતા ચિતન તાસ,
પરમાણુક પદ પામીએ, સકળ કર્મ હોય નાશ ૯૦
- પરમજ્ઞાન જગ એહ છે, પરમ ધ્યાન પણ એહ,
પરમબ્રહ્મ પરગટ કરે, પરમ જ્યોતિ ગુણ ગેહ ૯૧
- જે સરૂપ અરિહતકો, સિદ્ધ સરૂપ વળી જેહ,
તેહવો આતમરૂપ છે, તિણમે નહી સદેહ ૯૨
- અળ એહ શરીરકી, આયુર્બલ યિતિ જેહ,
પુરણ ભઈ અળ નવી રહે, કીણુવિધ રાખી તેહ ૯૩
- યિતિ પરમાણુ તે રહે, અધિક ન રહે કેણીભાત;
તો તસ મમતા છોડવી, એ સમજણુકી ખાત ૯૪
- જો અળ એહ શરીરકી, મમતા કરીએ ભાઈ,
પ્રિનિ રાખીએ - તેહસુ, હુ ખદાયક બહુ થાઈ ૯૫
- ઈદ્રાદિક સુર મહાખળી, અતિશય શક્તિધરત,
યિતિ પુરણુયે તેહ પણ, ખીણુ એક કોઈ ન રહત ૯૬

એવહા પરાક્રમકાં ધણી, જબથિતિ પૂરણ હોય;
કાળ પિશાચ જબ સંગ્રહે, રાખી ન શકે કોય. ૯૭

પુદ્ગલ રચના કારખી, વિણુસંતાં નહીંવાર;
તે ઉપર મમતા કીસી, ધરમ કરો જગ સાર. ૯૮

જૂઠા એહ સંસાર છે, તિણુકું જાણો સાચ;
ભૂલ અનાદી અજ્ઞાનકી, મોહ કરાવે નાચ. ૯૯

સ્વપ્ન સરીખા લોગ છે, ઋષિ ચપળા ઝબકાર;
હાલ આણી જળખિંદુ સમ, આયુ અથિર સંસાર. ૧૦૦

રાગ દશાથી જીવકું, નિવિડ કરમ હોય બંધ;
વળી દુર્ગતિમાં જઘ પડે, જીહાં દુઃખના બહુ બંધ ૧૦૧

એહ સરૂપ સંસારકા, પ્રત્યક્ષ તુમ દેખાય;
તેણુ કારણ મમતા તજી, ધર્મ કરો ચિત્તલાય. ૧૦૨

પુન્ય સંજોગે પામિયા, નરભવ અતિ સુખકાર;
ધર્મ સામગ્રી સવિમળી, સફલ કરો અવતાર ૧૦૩

ધરમ ધરમ જગ સહુ કરે, પણ તસ ન લહે મરમ;
શુદ્ધ ધરમ સનજ્યા વિના, નવિમીટે તસ ભરમ. ૧૦૪

પરમ પંચ પરમેષ્ટિકો, સમરણ અતિ સુખદાય;
અતિ આદરથી કીજીએ, જેહથી ભવદુઃખ નાય. ૧૦૫

અરિહત સિધ્ધ પરમાત્મા, શુધ્ધ સરૂપી જેહ,
 તેહના ધ્યાન પરભાવથી, પ્રગટે નિજ ગુણ રેહ. ૧૦૬
 ભવ ભવ મેલી મૂકીયા, ધન કુટુમ્બ સભેગ,
 વાર અતતા અનુભવ્યા, સર્વિ સભેગ વિભેગ ૧૦૭
 અજ્ઞાની એ આત્મા, જીસ જીસ ગતિમે જાય,
 મમતાવશ ત્યા તેહવે, હુઈ રહી બહુ દુ ખ પાય ૧૦૮
 સહજ સ્વરૂપ જે આપણો, તે છે આપણી માસ,
 નહીં કીસીસુ જાચના, નહીં પરકી કીસી આસ ૧૦૯
 જન્મ મરણકા દુ ખ ટળે, જળ નિરખે નિજ રૂપ,
 અનુક્રમે અવિચળ પદ લહે, પ્રગટે સિધ્ધ સ્વરૂપ ૧૧૦
 નિજ સરૂપ જાણ્યા વિના, જીવ ભમે સ સાર,
 જળ નિજ રૂપ પિછાણીએ, તખ લહે ભવકો પાર ૧૧૧
 કાળ જગતમે સહુ શીરે, ગાફલ રહેણા નાહી,
 કબહીક તુજકુ પણ ગ્રહે, સ શય ઈતમે નાહી ૧૧૨
 ફ્રાગટ ખેદ ના કીજીએ, કર્મ બધ બહુ ધાય,
 જાણી એમ મમતા તજી, ધર્મ કરો સુખદાય. ૧૧૩
 એહ વિતિ સ સારકી, પખીકા મેલાપ,
 ખીલુ ખીલુમે ઉડી ચલે, કયા કરના સતાપ ૧૧૪

ભવ સાયરમાં ખૂડતાં, ના કોઈ રાખણહાર;
ધર્મ એક પ્રવહણ સમો, કેવલી ભાખીત સાર. ૧૧૫

દાન શિયલ તપ ભાવના, ધર્મ એ ચાર પ્રકાર;
રાગ ધરો નિત્ય એહ શું, કરો શક્તિ અનુસાર. ૧૧૬

રાગે રાગ દશા વધે, તેમ વળી વિષય વિકાર;
મમતા મૂર્છા બહુ વધે, એ દુર્ગતિ દાતાર; ૧૧૭

જો ઉત્તમ પુરૂષ તણી, સંગતે લહીએ ધર્મ;
ધરમ આરાધી અનુકમે, પામીએ શિવપુર સર્મ. ૧૧૮

આયુ અલ્પ નિજ જાણુકે, સમકિત દ્રષ્ટિવંત;
દાન પુન્ય કરણા છકે, નિજ હાથે કરે સંત. ૧૧૯

મહાવ્રતધારી મુનિવરા, સમ્યગ જ્ઞાન સંયુક્ત;
ધારક દશવિધ ધર્મના, પંચ સમિતિ ત્રણ ગુપ્ત. ૧૨૦

એહવા ઉત્તમ ગુરૂ તણો, પુન્યથી જોગ જો હોય;
અંતર ખોલી એકાંતમેં, નિશલ્યભાવ હોય સોય. ૧૨૧

અપના મનમેં ચિંતવે, દુષ્ટ કરમ વશ જેહ;
પાપ કરમ જે હોઈ ગયું, બહુ વિધ નિંદે તેહ. ૧૨૨

મિથ્યા દુષ્કૃત ભલી પરેં, દીજે ત્રિકરણ શુદ્ધ;
એણી વિધ પવિત્ર થઈ પછે, કીજેનિર્મળ બુદ્ધ. ૧૨૩

અવશ્ય મરણ નિજ મન વિશે, ભાસ ન હોયે જામ,
 સર્વ પરિગ્રહ ત્યાગકે, આહાર ચાર તજે તામ ૧૨૪
 જો કદિ નિર્ણય નવી હોવે, મરણતણા મનમાહે,
 તો મરનાદા કીજીએ, અમુક કાલકી ત્યાહે ૧૨૫
 સર્વ આરભ પરિગ્રહ, તીનકો કીજે ત્યાગ,
 ચારે આહાર પચાપિએ, ઇણવિધિ કરે મહા ભાગ ૧૨૬
 શુદ્ધ ઉપયોગમા વર્તેતો, આતમ ગુણ અનુરાગ,
 પરમાતમકે ધ્યાનમે, લીન ચોર સજ ત્યાગ ૧૨૭
 ધ્યાતા ધ્યેયની એકતા, ધ્યાન કરતા હોય,
 આતમ હોય પરમાતમા, એમ જાણે તે સોય ૧૨૮
 એહ સમાધિ પ્રભાવથી, ઇદ્રાદિકકો ઋષિ,
 ઉત્તમ પદવિ તે લહે, સર્વ કારજકો સિદ્ધ ૧૨૯
 મહા વિજૂતિ પાયકે, વિચરતા ભગવાન,
 વળી કેવલી મુનિરાજને, વહે સ્તવે બહુ માન ૧૩૦
 નદીસર આદે ઘણા, તીરથ વહે સાર,
 સમકિત નિર્મળ તે કરે, સદ્ગુણ કરે અવતાર ૧૩૧
 સુર આયુ પૂરણ કરી, તિહાથી ચવીને તેહ,
 મનુષ્યગતિ ઉત્તમ કુલે, જનમ લહે ભવીતેહ ૧૩૨

રાજ્ય ઋષિ સુખ લોગવી, સદ્ગુરુ પાસે તેહ;
સંજમ ધર્મ અંગીકરી ગુરુ સેવે ધરીનેહ. ૧૩૩

શુદ્ધ ચરણ પરિણામથી, અતી વિશુદ્ધતા થાય;
શ્રપક શ્રેણી આરોહીને, ઘાતી કરમ ખપાય ૧૩૪

કેવળ જ્ઞાન પ્રગટ ભયો, કેવળ હરશન ભાસ;
એક સમય ત્રણ કાલકો, સરવે વસ્તુ પ્રકાશ. ૧૩૫

મહિમા મરણ સમાધિનો, જાણે અતિ ગુણગેહ;
ભણુ કારણ ભવી પ્રાણીયા, ઉદમ કરી તે એહ. ૧૩૬

અંતિમારાધના બાબત

હે જીવ! તારે આખર વખતે શુ કરવું જોઈએ

૧-અતિથાર આહોવવા, ઋતો ઉચ્ચરવા, જીવોને ખમાવવા,
અને અઢાર પાપસ્થાનક વોસરાવવા જોઈએ

૨-ચાર ચરણ ચઢવું કરવા, દુષ્ટ (પાપ)ની નિંદા કરવી,
સાર કામોની અનુમોદના કરવી, પચપરમેષ્ટિને નમસ્કાર
કરવા જોઈએ

૩-છતી ચકિતએ જ્ઞાનીઓને વસ્ત્ર, પાત્ર, અન્ન વિગેરે ન
આપ્યું હોય કે અવજ્ઞા કરી હોય તે માફ દુષ્ટ
મિથ્યા યાઓ

૪-જ્ઞાનની નિંદા કરી હોય, આશ્વાતના કરી હોય, તે
માફ દુષ્ટ મિથ્યા યાઓ

૫-સમ્યક્ત્વ રૂઢી પેરે-પાળ્યું ન હોય તે માફ દુષ્ટ
મિથ્યા યાઓ

- ૬-જીનેશ્વરની ભક્તિપૂર્વક પૂજા ન કરી હોય, કે અભક્તિથી પૂજા કરી હોય તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.
- ૭-દેવદ્રવ્યનો જાણે અજાણે વિનાશ કર્યો હોય, અથવા નાશ થતો જોઈ ઉપેક્ષા કરી હોય તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.
- ૮-જીન મંદીરમાં આશાતના કરનારને છતી શક્તિએ રોક્યો ન હોય તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.
- ૯-પંચસમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિ સહીત ચારિત્ર ન પાળ્યું હોય તો તે માફ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.
- ૧૦-મારાથી એકેન્દ્રિય, બેદન્દ્રિય, તેરેન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય, જીવની વિરાધના થઈ હોય, તેમજ જળચર, થળચર, ખેચર વિગેરે પંચેન્દ્રિય જીવોનો વધ થયો હોય તો તે માફ પાપ મિથ્યા થાઓ.
- ૧૧-હું ક્રોધથી-હોભથી-ભયથી-હાસ્ય,કુતુહલથી અસત્ય બોલ્યો હોઉં તેની હું નિંદા કરું છું.
- ૧૨-છળકપટથી ક્રોધનું નહીં આપેલું એવું થોડું પણ ધન મેં ગ્રહણ કર્યું હોય તેની હું નિંદા કરું છું.
- ૧૩-રાગ સહીત દેવતા, મનુષ્ય, તિર્યંચ સંબંધી મેં મૈથુન સેવ્યું હોય તેની હું નિંદા કરું છું.

૧૪-ધન, ધાન્ય વિગેરે પરિગ્રહમા એ મમત્વભાવ રાખ્યો
હોય તેની હું નિંદા કરૂ છું

૧૫-રાત્રિસોજનનો ત્યાગ કર્યો ન હોય તેની હું નિંદા કરૂ છું

૧૬-શુનેશ્વર ભગવાને કહેલો ભાર પ્રકારનો તપ છતી
શક્તિએ ન કર્યો હોય તેની હું નિંદા કરૂ છું.

૧૭-મોક્ષ સમીપ લઈ જવાવાળા સારા કામોમા મન વચન
અને કાયાથી ઉદય ન કર્યો હોય તેની હું નિંદા કરૂ છું.

૧૮-હે શુભ ! તારે કે.ધ સુકી દઈ સર્વ શુભોને ક્ષમા આપવી
અને પૂર્વનું વેર દુર કરી સર્વ તારા મિત્રો છે એવું
ચિંતવવું જોઈએ

૧૯-જે અરિહંતો ચોત્રોસ અતિશય યુક્ત છે, આઠ કર્મથી
યુક્ત છે, જેમને સસાર રૂપી સમુદ્રમા ભમવાનું નથી,
જેણે ભાવ શત્રુઓનો નાશ કર્યો છે અને ત્રણ જગતને
પૂજનીય છે એવા અરિહંતોનું મને શરણ હોલો

૨૦-જેઓ આ દુ ખી સસાર રૂપી સમુદ્ર તરી ગયા છે,
ને જેઓ સિદ્ધિપદને પામ્યા છે, જેઓએ ભારે તપશ્ચર્યા
કરી કર્મોને છૂટ્યા છે, ને મોક્ષ સુખ મેળવ્યું છે
જેમને જન્મ, જરા, મરણનો ભય નથી, કોઈ ભાતના
કપાયો નથી ને જેમનો આત્મા શુદ્ધ નિર્મળ છે તેવા
સિદ્ધ ભગવાનનું મને શરણ હોલો

૨૧-જે મુનિઓ બેતાલીસ દોષ રહિત ગોચરીથી આહાર ગૃહણ કરે છે, જેઓએ પાંચ ઇંદ્રીઓને વશ રાખી છે, કામદેવને જીતી પ્રદાયર્યનું પાલણુ કરે છે, પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિ સહીત, પાંચ મહાવ્રતોનું પાલણુ કરે છે. જેમને મિત્ર અને શત્રુ સમાન છે ને મોક્ષના સુખના અનુરાગી છે એવા મુનિઓનું મને શરણુ હોજી.

૨૨-તિર્થંકર મહાત્માએ પ્રરૂપેલો, જગતભરના જીવોને હીત-કારી એવા જૈનધર્મનું મને શરણુ હોજી.

૨૩-જેમાં જીવમાત્ર ઉપર દયા કરવાનું વર્ણુન હોય એવા અહિંસા ધર્મનું મને શરણુ હોજી.

૨૪-જે જીવને કુગતિએ જતો અટકાવે અને આ સંસાર રૂપી ભગાટવીમાં રખડતા જીવોને સ્વર્ગ અને મોક્ષના માર્ગમાં સહાયભૂત થાય તેવા ધર્મનું મને શરણુ હોજી.

૨૫-મિથ્યાત્વથી બ્યામોહ પામીને મન, વચન, કે કાંયાથી અસત્ય મતનું સેવન કર્યું હોય અથવા જીવધર્મથી ઉલટો અસત્ય માર્ગ પ્રગટ કર્યો હોય તેમજ હું બીજાને પાપનું કારણભૂત થયો હોઉં તો તે સર્વની હું નિંદા કરું છું.

૨૬-હજા, હથીઆર, સાળેણ, ઘટી વગેરે જેજે જન્તુઓને
હુ ખના આપનાર છે તેનો ઉપયોગ કર્યો હોય અથવા
પાપી કુટુંબનું ભરણુ પ્રોપણુ કર્યું હોય તે તે સર્વની
હુ નિંદા કરૂં છું

૨૭-જીનભુવન, પ્રતિમા, પુસ્તક વગેરે સાત ક્ષેત્રમા જે
ધન મે ખરચ્યું હોય તે સુકૃતની હુ અનુમોદના કરૂં છું

૨૮-જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર જે સમ્યગ્ રીતે પાળયા હોય
તેની હુ અનુમોદના કરૂં છું

૨૯-અરિહત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ, સાધર્મિક
અને જૈન સિદ્ધાંત વિષે જે મે બહુમાન કર્યું હોય
તે સુકૃતની હુ અનુમોદના કરૂં છું

૩૦-ચામાચિઠ અને છ આવશ્યકમા મે જે ઉદ્યમ કર્યો
હોય તેની હું અનુમોદના કરૂં છું.

૩૧-આ જગતમા પૂર્વે કરેલા પુણ્ય પાપ એજ સુખ
હુ ખના કારણો છે, અને પૂર્વે નહિ ભોગવાયલા કર્મો
ભોગવવાથીજ છુટકો છે, એવું જાણી શુભભાવ રાખવો

૩૨-હે જીવ ! તે નરકમા નારકીના અસહ્ય દુખો ભોગવ્યા
તે વખતે તારૂં કાંઈ સશુ હતું નહીં. એવું જાણી
શુભ ભાવ રાખવો

૩૩-હે જીવ ! તે' ઢગલાળ'ધ આહાર લીધો ખટરસ લોજનો લીધાં. છતાં સંતોષ તો મળ્યો નહીં. માટે જાને તો ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કર.

૩૪-આહાર સુલભ છે પણ વિરતિ દુર્લભ છે અને આહાર લેવામાં એકેન્દ્રિય જીવની ત્રિશયના થાય છે એવું માનીને જાને તો ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કર.

૩૫-હે જીવ ! રાજ્ય મળવું સુલભ છે, દેવપણું પામવું સુલભ છે, પણ અંત સમયે નવકાર મંત્ર જે ચૌદ પૂરવનો સાર છે તે પામવો દુર્લભ છે માટે નવકાર મંત્રનું મનની અંદર સ્મરણ કર.

૩૬-નવકાર મંત્ર પરલવને વિષે મનોવર્ણિત સુખ આપે છે અને લવણી સમુદ્ર તરી જવાય છે તો તે નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કર.

૩૭-હે જીવ ! આ પ્રમાણે સકલ પાપ વોસરાવીને નવકાર મંત્રનું તથા પરમેષ્ઠિનું આરાધન કરવાથી દેવપણું તેમજ મોક્ષ પણ મળે છે.

૩૮-આ સંવેગ ઉત્પન્ન કરનાર આરાધનાનું સેવન કરશે તે અક્ષય સુખને પામશે.

આરાધનાની ગાથાઓ

ચત્તારિ મંગલં-અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં;
સાહુ મંગલં, કેવલિ પન્ન-તો ધમ્મો મંગલં-૧

ચત્તારિ લોગુત્તમા-અરિહંતા લોગુત્તમા, સિધ્ધા લોગુત્તમા;
સાહુ લોગુત્તમા, કેવલિ પન્ન-તો ધમ્મો લોગુત્તમા-૨

ચત્તારિ સરણું પવજ્જમિ-અરિહંતે સરણું પવજ્જમિ,
સિધ્ધે સરણું પવજ્જમિ, સાહુ સરણું પવજ્જમિ,
કેવલિ પન્નત્તં ધમ્મં સરણું પવજ્જમિ-૩

અરિહંતો મહદ્દેવો, જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો;
જીણ પન્નત્તં તત્તં ઈય સમ્મત્તં મય્હે ગહિયં-૪

ખમિઅ ખમાવિઅ, મઈ ખમિઅ સંવહુ જીવનિકાય;
સિધ્ધહ સાખ આલોયણહ, મુજ્જહ વઈર ન લાવ-૫

સંવે જીવા કમ્મવસ, ચઉદ્દહ રાજ લમંત;
તે મે સંવ ખમાવિઆ, મુજ્જવિ તેહ ખમંત-૬

જં જં મણેણુ ખદ્ધં, જં જં વાચેણુ લાસિઅં પાવં;
જં જં કાયેણુ કયં, મિચ્છામિ દુકકકં તદ્દસ-૭

પહાડોની ઉંચાઈ

હિમાદ્રી (હીમાલય)નું એવરેસ્ટ શીખર	૨૯૦૦૦ ફુટ છે.
અર્ધુદ (આણુ) ..	૫૬૫૦ ફુટ છે
સમેત શીખર	૪૫૦૦ ફુટ છે
પાલીતાણા (શેત્રુજા)	૧૯૭૭ ફુટ છે
ગીરનાર ..	૩૬૬૬ ફુટ છે.

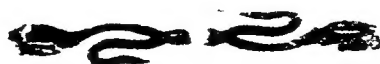
(ગીરનાર મહાત્મ્ય પ્રમાણે)

પહાડોની ઉંચાઈ બેરોમિટર નામના યંત્રથી માપી શકાય છે.

જવેરાતના બાર ગૃહોના નામ.

રવી	માણેક	રૂબી	(Rubi)
સોમ	મોતી	પર્લ	(Pearl)
મંગળ	પરવાળુ	કોરલ	(Coral)
બુધ	પાત્ર	એમીરલ્ડ	(Emerald)
ગુરુ	પોખરાજ	ટોપાઝ	(Topaz)
શુક્ર	હીરો	ડાયમન્ડ	(Daimand)
શની	શનીસર	સેફાયર	(Saphire)
રાહુ	ગોમીકક	જેસપર	(Jesper)
કેતુ	લસણીઆ	ક્રીસોલાઈટ	(Crisolite)

કીમતી પત્થરોના નામ

હીરો	ગોમીઠક	મોતી	ગોદ તો	માણેક
ચનીસર	પીરોળો	સેતાણુ	પાતુ	લસણીઆ
તરમરી	ઓપલ	ચોખરાજ	પરવાળુ	કરકોઠક
મરધ જ	સોનેડા	રૂપામુખી	તુનેલો	દાનાફર જ
નરમ	ન ગોરી	રેઠડા	સમાધો	કુર ડ
સ ગેજરો	ધુરેનજર	વઢેરી	લાલડી	સુલેમાની
ટોપઝ	ધુમ	સ ગેઈસળ	પતોની	લાજવ ત
મુસા	હસમ	કટલા	ચકમક	જેરમુરાદ
મુસઈ	ગોહરી	પારસમણી	તારામ ડળ	સોનામુખી
સ ગેઆખમુદ	બાહુદ	સ ગેઈસા	રતક	પસમ
સ ગસુધરીઆ	હદીદ	ણુરૂચ	સ ગેમરમર	સ ગેપરવાર
સ ગેજસમ	સુગ ધી	અકડી	પટોળીઉ	જળરજસ્ત

૨૩૬

મકનાતીસ સંગેતીલાવર રાજાવરણ દટક સંગેસતારા
 પાઉજર ફેરગેા સુવાબાલુ લીલુ અલેમાની
 ખીજારો ચેલાસાધ અકીક સંગેમકસુદ સંગેશુદડી
 સંગેઅખરી વીરાજ

ઉપરના સીતોતેર નામે મળ્યા છે ખીજ સાત નામે
 અળી શક્યા નથી.

